

UNIVERZITA PALACKÉHO OLOMOUČ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

**KULTURNÍ TRADICE REGIONU A JEJICH
VYUŽITÍ V PRIMÁRNÍ ŠKOLE**

Eva Šilhavíková

Olomouc 2015

vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracovala zcela samostatně a veškerou použitou literaturu a další podkladové materiály, které jsem při zpracování práce použila, uvádím v seznamu literatury.

Datum

Podpis

Poděkování

Chtěla bych upřímně poděkovat své vedoucí, Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost, cenné náměty a připomínky, které mi pomohly při zpracování mé diplomové práce. Velké poděkování patří také Mgr. Martě Kondrové za cenné rady a připomínky. Dále bych ráda poděkovala rodině a především svému příteli za nesmírnou trpělivost a podporu, během psaní této práce.

Obsah

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA REGIONU SLOVÁCKO	10
1.1 Poloha a rozloha regionu Slovácko	10
1.2 Přírodní podmínky regionu	11
1.3 Významné stavby a kulturní památky	11
1.3.1 Bazilika na Velehradě.....	11
1.3.2 Zřícenina hradu Cimburk.....	15
1.3.3 Zámek Buchlovice	16
1.3.4 Hrad Buchlov	18
1.3.5 Zámek Nový Světlav	21
1.3.6 Klášter v Uherském Brodě.....	22
1.3.7 Kaple svatého Antonína Paduánského.....	23
1.3.8 Archeoskanzen Modrá	25
1.3.9 Vinohradnické stavby ve Vlčnově.....	25
1.3.10 Zámeček Pepčín.....	26
2 OBEC HRADČOVICE	29
2.1 Geografie obce	29
2.1.1 Poloha	29
2.1.2 Přírodní podmínky a rezervace	29
2.2 Historie obce.....	30
2.3 Symboly obce	32
2.4 Významné stavby	33

2.4.1 Kostel Všech svatých.....	33
2.4.2 Základní škola.....	34
3 TRADICE A LIDOVÁ KULTURA	35
3.1 Kulturní tradice obce Hradčovice.....	35
3.1.1 Masopust.....	35
3.1.2 Vynášení Mařeny a vítání jara.....	38
3.1.3 Velikonoce	40
3.1.4 Stavění máje.....	42
3.1.5 Hody	43
3.2 Hradčovický kroj	45
3.2.1 Mužský kroj	46
3.2.2 Ženský kroj	46
3.2.3 Dětský kroj.....	47
3.2.1 Všední a pracovní kroj.....	47
3.2.2 Nedělní – polosváteční kroj	47
3.2.3 Slavnostní kroj	48
3.3 Nářečí Slovácka.....	48
4 KULTURNÍ TRADICE REGIONU V RVP ZV	50
4.1 Vzdělávací oblast Český jazyk a literatura.....	50
4.2 Vzdělávací obor hudební výchova	52
4.3 Vzdělávací obor výtvarná výchova	52
4.4 Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět.....	54
5 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ	56
5.1 Základní pojmy – projekt, projektová metoda, projektová výuka.....	56

5.2 Podstata projektové výuky	60
5.3 Fáze projektového vyučování.....	61
II EMPIRICKÁ ČÁST	62
6 CHARAKTERISTIKA A CÍLE VÝZKUMU	62
6.1 Cíle výzkumu	62
6.2 Stanovení předpokladů	63
6.3 Charakteristika didaktického testu	64
6.4 Charakteristika analýzy dat	64
6.5 Charakteristika výzkumné skupiny	65
7 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE ŠETŘENÍ.....	66
7.1 Analýza jednotlivých testových položek.....	69
8 OVĚŘENÍ PLATNOSTI PŘEDPOKLADŮ A SHRnutí VÝSLEDKŮ.....	80
8.1 Shrnutí výsledků.....	81
III. PRAKTICKÁ ČÁST	83
1. Projektový blok: Výlet za lidovou architekturou	83
2. Projektový blok: Hody a kroj v naší obci	86
3. Projektový blok: Masopust a vítání jara	90
ZÁVĚR.....	94
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	95
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	96
Použitá literatura.....	96
Internetové zdroje.....	98
Prameny.....	99
Brožury, průvodce a další zdroje.....	99

SEZNAM PŘÍLOH	100
Příloha č. 1: Přílohy k prvnímu projektovému bloku	100
Příloha č. 2: Přílohy k druhému projektovému bloku.....	100
Příloha č. 3: Přílohy k třetímu projektovému bloku	100
Příloha č. 4: Didaktický test.....	100

ÚVOD

Ke své diplomové práci jsem si zvolila téma Kulturní tradice regionu a jejich využití v primární škole. Práce je zaměřena na region Slovácko. Téma jsem si vybrala proto, že jsem byla od malička rodiči vedena k folkloru, navštěvovala jsem dětský, následně i dospělý folklorní soubor a lidová kultura mi tak přirostla k srdci.

Region Slovácko se může chlubit tím, že jeho folklor, tradice a zvyky jsou neustále živé a udržované. Také já jsem ráda, že mým domovem je právě tento region, kterému vládne především kultura, tradice, hudba, tanec a rozmanitost krajiny.

Hlavním cílem diplomové práce je představit region Slovácko, jeho polohu, kulturní památky a tradice, které se zde v hojné míře udržují. Dílčím cílem je představení obce Hradčovice, se zaměřením na její kulturní tradice a zvyky a ty pak přiblížit dětem na 1. stupni základní školy.

Diplomová práce je členěna na část teoretickou, empirickou a praktickou. V teoretické části diplomové práce se nachází pět kapitol. První kapitola je zaměřena na region Slovácko, jeho polohu a přírodní podmínky a také na významné stavby a kulturní památky regionu, především na Uherskobrodsku. Druhá kapitola se zaměřuje na obec Hradčovice. Je zde popsána poloha obce, její historie, symboly a významné stavby, které se v obci nacházejí. Třetí velká kapitola je věnována tradicím a lidové kultuře regionu. Jsou zde uvedeny hlavně ty tradice, které se dodržují především v obci Hradčovice. Dále je v této kapitole také podrobně popsána historická i současná podoba hradčovického kroje a je tady zmíněno také nářečí Slovácka. Čtvrtá kapitola se zabývá kulturními tradicemi regionu a možností jejich zařazení do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. V poslední páté kapitole je popsáno projektové vyučování a podstata projektové výuky.

Empirická část obsahuje výsledky výzkumného šetření, realizovaného mezi žáky čtvrtého ročníku základní školy Hradčovice. Hlavním cílem tohoto šetření je zjistit, jaké jsou dosavadní vědomosti žáků o svém regionu, jeho kulturních tradicích a zvyklostech. Dílčím cílem je porovnat vědomosti žáků před a po absolvování projektových bloků a zjistit, zda pro ně byly projektové bloky přínosem či nikoliv. Jako metodu k výzkumnému šetření je použita metoda didaktického testu.

Praktická část je rozdělena na tři kapitoly, z nichž každá nese název jednoho projektového bloku. První projektový blok je zaměřen na poznávání kulturních památek

regionu Slovácko. Ve druhém projektovém bloku je podrobněji rozpracována lidová tradice hody a hradčovický kroj. Třetí projektový blok se zaměřuje na lidovou tradici masopust a vítání jara. Tyto projektové bloky pak mohou sloužit pro učitele základních škol v regionu Slovácko jako námět a obohacení pro jejich tvořivou činnost při výuce. V závěru diplomové práce je připojen seznam použitých zdrojů, ze kterých jsem čerpala při zpracování své diplomové práce a také seznam příloh.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA REGIONU SLOVÁCKO

1.1 Poloha a rozloha regionu Slovácko

Národopisný region Slovácko se nachází na Jihovýchodní Moravě a jeho původní název, užívaný spíše ve starší národopisné produkci, je Moravské Slovensko. Jak uvádí Jeřábek, jedná se o nestejnorodý národopisný region se složitým historickým vývojem (Jeřábek in Jančář, 2000).

Slovácko se dále dělí na subregiony a podoblasti, které se odlišují vzájemně lidovým oděvem, nářečím, lidovou architekturou, folklorními projevy apod. Na severu a severovýchodě Slovácka leží oblast zvaná moravské Kopanice a oblast Horňácko. Další oblastí Slovácka je Dolňácko, které se dělí na další 4 části. V jižní části Slovácka se nachází rozsáhlá oblast zvaná Podluží. Kromě těchto čtyř oblastí patří k regionu i dvě přechodné oblasti. První z nich se nazývá Hanácké Slovácko, což je oblast mezi regiony Slovácko a Haná, a druhou oblastí je Luhačovické Zálesí, což je přechodná oblast mezi Slováckem, Valašskem a Hanou (Jančář, 2011).

Slovácko se rozkládá na území dvou krajů České Republiky – kraje Zlínského a kraje Jihomoravského.

Obrázek č. 1: Mapa Slovácka
Zdroj: (Slovácko [online])

1.2 Přírodní podmínky regionu

Na severozápadě je region oddělen od Hané a od Brněnska Ždánickým lesem a Strážovskou pahorkatinou. Na severu jej lemuje pohoří Chřiby, jejichž nejvyšším vrcholem je Brdo (587 m) a na východě se táhne pohoří Bílých Karpat s nejvyšším vrcholem Velkou Javořinou (970 m).

Na území regionu se nacházejí dvě chráněná území: CHKO a biosférická rezervace Bílé Karpaty a CHKO a biosférická rezervace Pálava.

Jsou zde příznivé podnební poměry, které vytvářejí příhodné podmínky pro zemědělství, jehož významnou oblastí je vinohradnictví a ovocnářství.

CHKO Bílé Karpaty

Oblast se rozprostírá podél československé hranice na ploše 715 km². V jižní části Bílých Karpat se nacházejí orchidejové louky. Střední a východní část je bohatá na pole, louky a pastviny. V lesích žije několik druhů chráněných živočichů, jako například rys nebo kočka divoká.

CHKO Pálava

Oblast se rozprostírá podél hranic s Rakouskem a její rozloha je 83 km². Nejvyšším vrcholem této oblasti je Děvín (550 m). Mezi významné rostliny, které se nacházejí v této oblasti, patří květy hlaváčků a kosatců. K vzácným druhům živočichů, kteří zde žijí, patří např. bobr evropský nebo kudlanka nábožná. V oblasti Pálavy se nachází také významné archeologické naleziště Dolní Věstonice, odkud pochází soška Věstonická Venuše (Turistický průvodce regionu Slovácko, 2011).

1.3 Významné stavby a kulturní památky

V této kapitole se budeme podrobněji věnovat významným kulturním památkám, které se nacházejí v regionu Slovácko, především však v oblasti Uherskobrodsko a Uherskohradištska. Zaměříme se na významné církevní stavby, na hrady a zámky a v neposlední řadě na památky lidové architektury.

1.3.1 Bazilika na Velehradě

Velehrad patří k nejznámějším a zároveň k nejmladším poutním místům na Moravě. První lidové poutě na Velehrad začínají ve 40. letech 19. století. Jednou z nejvýznamnějších

byla pouť v roce 1990, kdy Velehrad navštívil i tehdejší papež Jan Pavel II. (Průvodce po bazilice [online]).

Historie Velehradu

Obec Velehrad leží 7 km od Uherského Hradiště, na úpatí pohoří Chřibů. Původní název obce byl Veligrad a pochází z dob praslovanských. V blízkosti obce byl ve 13. století založen cisterciácký klášter, který byl také pojmenován Veligrad. Zakladatelem tohoto kláštera byl olomoucký biskup Robert, jenž spolupracoval s moravským markrabětem Vladislavem Jindřichem (bratr českého krále Přemysla Otakara I.). Klášter byl založen v r. 1205 (Velehrad [online]).

*Obrázek č. 1: Bazilika na Velehradě
Zdroj: Vlastní fotografie*

Klášterní komplex tvořili budovy konventu, klášterní kostel, opatský dům, hospodářské objekty a opevnění celého areálu.

Kostel měl oltář orientovaný k východu a sloužil mnichům jako místo ke společným modlitbám. Měl délku 100 m. Bazilika byla trojlodní s příčnou lodí. Na tu navazoval pětিলodní presbytář s oltářními kaplemi. V období husitských válek byl však kostel zpustošen. Teprve opat Ekard ze Schwoben se pustil do jeho oprav a o obnovu přilehlých klášterních budov se postaral opat Jan Greifenfels z Pilsenburka ve stylu raného baroka.

Ale ani tuto podobu si klášter nedochoval. Vlivem rozsáhlého požáru v r. 1681 byl opět zničen. Do rozsáhlých oprav kostela se pustil opat Petr Silavecký. Klášter si dochoval podobu románsko-gotické baziliky. Mohutné zděné příčky rozdělily boční lodě na čtrnáct postranních kaplí. Musela se zvýšit podlaha kostela, aby se vyrovnala s vnějším terénem. Délka kostela se změnila z původních 100m na 86m. Na výzdobě interiéru se podílela řada umělců, jako například kameník Ondřej Alio, Baltazar Fontana, Paulo Pagani nebo Michael Willmann.

Klášter zasáhl ještě jeden, menší požár v r. 1719. Poté klášter obnovil opat Josef Malý. Klášter byl podruhé vysvěcen v r. 1735 a tím byla v podstatě dokončena jeho padesátiletá přestavba. V období Josefínských reforem byl však zrušen, konkrétně v r. 1784. Dostal se do

dražby a za 567 tisíc zlatých jej koupil Jiří, pán ze Siny. Později měl klášter ještě několik majitelů, z nichž významný byl olomoucký arcibiskup Bedřich Fürstenberk.

Na Velehradě se začaly konat poutě, první byla v r. 1863 k 1000. výročí příchodu sv. Cyrila a Metoděje. Organizace poutí však byla velmi náročná a velehradská duchovní správa nemohla zastat všechny úkoly s poutí spojené. Klášter se od r. 1890 dostává do vlastnictví jezuitů. Ti provedli v klášteře také značné opravy. Od počátku 20. století se postaral o organizaci poutí mladý kněz P. Antonín Cyril Stojan. Ten nechal také postavit exerciční dům „Stojanov“ a vysvětil kongregační dům sester sv. Cyrila a Metoděje s ústavem pro postižené děti.

Kvůli blížícímu se výročí 1050 let od smrti sv. Metoděje došlo k rozsáhlé opravě baziliky. Totéž chtěli jezuité provést i po skončení druhé světové války, ale kvůli likvidaci jezuitské koleje komunisty k opravám již nedošlo. Klášter sloužil od r. 1950 do r. 1953 jako skladiště mobiliáře a liturgických potřeb českých klášterů. Později získalo budovy kláštera „Vincentinum“ – ústav pro postižené osoby. Ten je tam dodnes. V r. 1990 po pádu komunistického režimu se mohli jezuité opět ujmout správy Velehradu (Pojsl, 2007).

Dnešní podoba baziliky

Presbytář

Dochovala se původní podoba kláštera ze 13. století. Interiér má bohatou barokní výzdobu. Oltář je z bílého kararského mramoru a presbytář má valenou klenbu, kterou pokrývá nástěnná malba. Po pravé straně hlavního oltáře se nachází letní sakristie, zimní sakristie byla přestavěna na kapli Panny Marie Matky křesťanské jednoty.

Kaple Panny Marie, Matky křesťanské jednoty

Původně sloužila kaple jako zimní sakristie. Předností této kaple je mramorový oltář a obraz Panny Marie s Ježíškem. V kapli se také nacházejí miniatury českých patronů s relikviemi (sv. Ludmila a sv. Václav, sv. Jan Nepomucký a sv. Jan Sarkander) a dvě větší miniatury sv. Cyrila a Metoděje. Součástí kaple je také křtitelnice. Spodní část je z kararského mramoru a horní část je dřevěná se soškou sv. Jana Křtitele.

Královská kaple

Tato kaple byla přistavěna v roce 1665 a její nedílnou součástí je hrob Antonína Cyrila Stojana, olomouckého arcibiskupa. Hrob je krytý tumbou s bronzovým reliéfem zemřelého.

Příčná loď

Po stranách příčné lodi se nacházejí nejvýznamnější boční kaple: kaple sv. Benedikta a kaple sv. Bernarda. Kapli sv. Benedikta zdobí velké oltářní plátno, na němž je zobrazeno poslední svaté přijímání před Benediktovou smrtí. V kapli sv. Bernarda je možné spatřit také velké oltářní plátno, na kterém je klečící sv. Bernard před Pannou Marií.

Kupole

Kupole nahradila původní renesanční věž. Její součástí jsou čtyři velká oválná okna a po celé její ploše je nástěnná malba, na které jsou vyobrazeny postavy zakladatelů kláštera.

Chórové lavice

Dochovaly se barokní lavice pro řeholníky, jež zdobí téměř 60 soch světců a andělů. Ve střední části lavic jsou umístěny sochy sv. Benedikta a sv. Bernarda a na stejném místě na protější straně se nacházejí sochy sv. Scholastiky a sv. Humbelina. Kromě těchto světců je možné na mohutném komplexu chórových lavic spatřit také sochy sv. Josefa a sv. Jana Křtitele, apoštolů, evangelistů nebo archandělů.

Kazatelna

Kazatelna je dílem italských řezbářů. Na střeše lze spatřit atributy božských ctností – víru, naději a lásku. Vnitřní strana stříšky je vyplněna zlatou replikou holubice Ducha svatého a na zadní straně se nachází reliéfní deska, na níž je zobrazeno Kristovo zjevení apoštola Tomášovi.

Hudební kruchta s varhanami

Kruchta je nesena čtyřmi sloupy a na její stěně se nachází mohutné barokní okno s barevnou vytráží z r. 1885. Součástí kruchty jsou samozřejmě také varhany, pocházející z roku 1745. V současnosti jsou varhany elektropneumatické, ovládané elektrickým hracím stolem. Obsahují 5521 píšťal, 60 hracích rejstříků a 3 manuály s pedálem.

Postranní kaple

Všechny kaple mají bohatou plastickou výzdobu a nástěnné malby, vztahující se ke světcům, jemuž je kaple zasvěcena.

V bazilice se nachází kaple zasvěcené Svatým andělům a archandělům, cisterciáckým světcům, sv. Barboře, sv. Kateřině Alexandrijské, dále pak kaple sv. Cyrila a kaple

sv. Metoděje, v neposlední řadě pak kaple zasvěcená sv. Marii Egypťské, sv. Floriánu nebo sv. Hedvice, sv. Pavlovi, sv. Scholastice a sv. Petrovi (Pojsl, 2007).

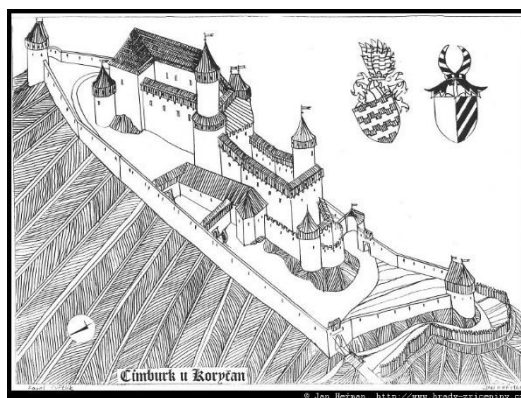
1.3.2 Zřícenina hradu Cimburk

Stavební vývoj hradu

Počátky hradu sahají až do 14. století, kdy byl hrad vystavěn ve stylu francouzské gotiky. Skládal se z hradního paláce a z předhradí. K hradu náležel také hradní příkop, jež byl překlenut mostem. Kolem hradu se táhla mohutná obvodová zeď, točící se do smyčky, ve které byla později postavena věž. V hradním jádru, jež mělo tvar lichoběžníku, se nacházely obytné prostory pro majitele hradu.

V 15. století došlo k úpravám hradu. Byla postavena vstupní brána, došlo k úpravám síní v prvním patře paláce a k výstavbě rohového sálu. K hradu byly přistavěny dvě bašty. Vchod do hradu byl přesunut na severní stranu a jeho součástí

byly dvě vstupní brány.

Obrázek č. 3: Hrad Cimburk

Zdroj: (Historie hradu [online])

O další stavební úpravy se zasadil František Horecký po r. 1655. Nechal snížit hlavní věž a na ostění oken umístil svůj erb.

Asi od roku 1720 začal Cimburk chátrat. O jeho záchranu se pokusili ve 20. století majitelé velkostatku v Koryčanech s podporou ministerstva školství a následně správa státních lesů. Od roku 1944 působí na hradě občanské sdružení Polypeje (Historie hradu [online]).

Majitelé hradu Cimburka

Zakladatelem hradu byl Bernard z Cimburka, který jej vyměnil za „Starý Cimburk“ u Trnávky. Dalším majitelem hradu byl markrabě Jan Jindřich (bratr Karla IV.) a po něm jeho syn markrabě Jošt. Ten se však často potýkal s finančními problémy, a proto se hrad dostal do zástavy. Nejdříve ho držel Zikmund z Letovic, poté Čeněk z Drahotuše a také Vok ml. z Holštejna. Po jeho smrti připadl hrad do rukou jeho synovi, Voku V., který jej později převedl na svého příbuzného Štěpána z Vartnova, pána na Zdounkách. Po smrti Štěpána se zástavní právo přesunulo na jeho tety, Jitku a Elišku z Vartnova (Plaček, 1996).

V období česko-uherských válek dobyl hrad Matyáš Korvín. Později byl hrad připsán Vilému z Pernštejna a poté zemskému hejtmánovi Ctiboru Tovačovskému z Cimburka.

Dalším zástavním držitelem hradu byl Mikuláš Franc z Háje. Na počátku 16. století získal hrad do vlastnictví Vilém z Víckova. Ten se zasadil o významné stavební úpravy na hradě. Po jeho smrti připadl hrad jeho bratru Přemkovi a později Janu Vilémovi, který panství prodal. Hrad koupil Gabriel Majlát, který ovšem hrad velmi zadlužil. Po jeho smrti se o hrad starala Anna Banffyová a následně její dcera Alina. Po ní zdědili hrad její dva nezletilí synové a po dosažení zletilosti se stal majitelem Gabriel Horecký. V 17. století byl hrad dobyt vojskem sedmihradského knížete Gábora Betlena. Dosavadní majitel hradu Gabriel Horecký se musel draze vykoupit a tím se hrad stal ještě více zadluženým. Po Gabrielově smrti zdědil hrad jeho syn František, který provedl barokní úpravy paláce a zmodernizoval vnější opevnění. Mezi poslední majitele hradu patřil Gabriel František (Historie hradu [online]).

1.3.3 Zámek Buchlovice

Stavební vývoj zámku

Zámek nechal postavit hrabě Jan Dětřich Petřvaldský pro svou ženu Marii Annu Nosticovou. Zámek (původně mělo jít o letohrádek) je postaven v barokním duchu a stavba byla dokončena v r. 1738.

Je tvořen dvěma protilehlými budovami. Mezi nimi je dvůr s kašnou a zídky, které oddělují zámek od zahrady. Horní budova sloužila k hospodářským účelům. Ve spodní budově byl vystavěn reprezentační sál, na jehož malířské výzdobě byl nalezen letopočet 1701. V tomto roce byla pravděpodobně dokončena stavba spodní zámecké budovy (Hrdý, Kořínek, Žižlavský, 2005).

Obrázek č. 4: Zámek Buchlovice
Zdroj: (Zámek Buchlovice [online])

V roce 1794 došlo k úpravám okolní zahrady a interiérů zámku. Od roku 1800 se stávají majiteli zámku Berchtoldové. Za jejich užívání zámku se změnilo využití horního zámku, kde byly vybudovány pokoje pro hosty a také došlo k výstavbě koníren.

Další stavební úprava zámku proběhla až na přelomu 19. a 20. století. Vídeňský architekt Otmar Leixner a uherskohradišťský stavitel Dominik Fey přestavěli zámek do neobarokního stylu. Došlo tak k vzniku atikových balustrád a k rozšíření balustrád stávajících. Vznikla také dekorativně pojatá ohradní zeď (Státní zámek Buchlovice[online]).

Majitelé zámku Buchlovice

Petřvaldští

Jan Dětrich (1688-173) – je považován za zakladatele zámku Buchlovice. Po jeho smrti připadá hrad jeho synovi Zikmundu Karlovi. Za jeho vlády byly dokončeny úpravy zámku, který se teď měl ještě více podobat italským vilám.

Dalším majitelem zámku se stává nezletilý Bernard Jan, syn hraběte Zikmunda Karla. Po nabytí plnoletosti a po návratu ze studií vybudoval v okolí zámku i barokní zahradu s oranžerií. Bernard Jan však předčasně zemřel a zámek padl do rukou jeho mladší sestře Marii Terezii. Ta se podruhé vdala za Prospera hraběte Berchtolda z Uherčic. Po smrti Marie Terezie byl zámek odprodán Anežce Eleonoře, která ho později odkázala svému synovci Leopoldu hraběti Berchtoldovi.

Berchtoldové

Prvním majitelem zámku z rodu Berchtoldů byl Leopold I. Ten hodně cestoval a následně publikoval i několik cestopisných a etnografických studií. Na Buchlovickém zámku zřídil nemocnici, kde léčil nemocné na vlastní náklady.

Dalším majitelem zámku se stává Zikmund I., syn Leopolda I. Vystudoval práva, působil jako důstojník královské gardy a oženil se s hraběnkou Ludmilou Wratislavovou z Mittrowitz. Zbytek svého života strávil na Buchlově a v Buchlovicích a po jeho smrti se stává dalším majitelem zámku Buchlovice jeho syn Zikmund II. Za jeho vlády došlo k rozšíření sbírkového fondu.

Po smrti Zikmunda II. získává zámek do vlastnictví jeho syn Leopold II., který se převážně věnoval politice. Za jeho vlády došlo k neobarokním úpravám zámku a zahrady.

Posledním majitelem zámku Buchlovice byl Alois Zikmund, prvorozený syn hraběte Leopolda II. Berchtolda. Z Buchlovického zámku byl nakonec jako nežádoucí osoba vyhoštěn rudou armádou (Státní zámek Buchlovice [online]).

Zámecká zahrada a park

Zahrada a park představují nejvýznamnější památku historické zeleně. Původ zahrady sahá až do 18. století. Zahrada je terasově uspořádaná. Nejvýše položenou terasu tvoří zámecké nádvoří, v jehož středu se nachází kašna s obeliskem. Součástí zahrady je také potok, který tvoří hranici mezi druhou a třetí terasou. Pravý břeh potoka byl zpevněn balustrádou s vázami na pilířích.

Rod Berchtoldů rozšířil zelený areál zámku. Začal vznikat krajinářský park anglického typu, jež převážně tvořily travnaté plochy se skupinami jehličnatých a listnatých stromů. A botanik dr. Bedřich Berchtold se postaral o výsadbu exotických a vzácných dřevin. Zikmund I. Berchtold zahradu rozšířil. Později byla přistavěna horní vrátnice s branou.

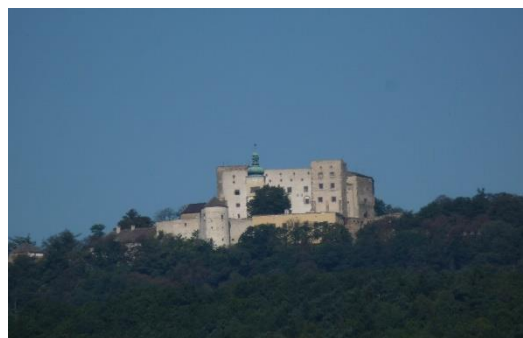
V roce 1900 byl park rozšířen až k silnici. Do parku přibýly sochy a v minulém století zde byly založeny sbírky rododendronů a dekoračních rostlin (Hrdý, Kořínek, Žižlavský, 2005).

1.3.4 Hrad Buchlov

Stavební vývoj hradu

Hrad byl založen asi kolem poloviny 13. století. I když se písemné zmínky o založení hradu nedochovaly, nalezené architektonické detaily zařazují hrad do pozdně románského období.

Původní podobu hradu tvořily dvě protilehlé hranolové věže a palác na jižní straně sídla. V další stavební fázi byla přistavěna ještě jedna hranolová věž, taktéž na jižní straně hradu, v jejímž přízemí se nacházela brána s raně gotickým ostěním. Ve druhém poschodí věže se nacházela hradní kaple.

*Obrázek č. 5: Hrad Buchlov
Zdroj: Vlastní fotografie*

Koncem 15. století se hrad stal majetkem starého moravského rodu Cimburků. Tito provedli na hradě zásadní stavební úpravy. Dostavili severní část hradního areálu, kde vzniklo několik místností s křížovými klenbami a velký rytířský sál. V roce 1511 přechází hrad z královského majetku do soukromého vlastnictví. Vystřídalo se zde několik majitelů a v roce 1544 připadl hrad do rukou rodu Zástřizlů. Také tito majitelé se pustili do přestavby hradu. Zazdili portál průjezdu v jižní věži a vybudovali nový vstup z terasy k nově přistavěné

hodinové věži. Rod Zástřizlů také zrušil kapli a v roce 1602 vybudovali jídelnu a taneční sál. Mezi další majitele hradu patřili Petřvaldové, kteří obnovili hradní bránu a v severním křídle hradu postavili arkádovou chodbu. A také mezi prvním a druhým hradním nádvořím postavili bránu. (Žižlavský, 2006)

V období baroka probíhaly na hradě pouze drobné, spíše údržbové stavební činnosti. V roce 1800 se hrad stává majetkem rodu Berchtoldů. Vývoj hradu je uzavřen a hrad také ztrácí funkci sídla. To se od počátku 18. století přesouvá na barokní zámek v Buchlovicích (Petrů, 1982).

V roce 1931 zachvátil hrad Buchlov rozsáhlý požár, který ale naštěstí strávil jenom střechy a mohl být tudíž znovu obnoven. Stává se majetkem státu a probíhá stavební úprava celého areálu hradu (Žižlavský, 2006).

Majitelé hradu Buchlova

Rod pánů z Cimburka

Rod pocházel z Čech, ale na Moravě si vydobyli významné postavení mezi šlechtou. Nejstarším předkem rodu byl Miroslav a prvním příslušníkem rodu, který se usídlil na Moravě, byl Bernard. Mezi další příslušníky rodu patřil např. Ctibor Tovačovský z Cimburka. Posledním představitelem rodu byl Adam, který byl bezdětný a moravská větev Cimburků tudíž vymírá (Žižlavský, 2006).

Postupičtí pánové a Petr Přibík ze zahrádky

Dalším majitelem hradu se stal Bohuš Kostka, který však brzy převedl majetek na Petra Přibíka ze Zahrádky. „*V té době byl majitelem a držitelem poměrně velkého panství – od Stříbrnic, přes Chříby až na Zdounecko a Kvasicko s Napajedly, Spytihněví a Topolnou a dalšími pozemky kolem řeky Moravy.*“ (Žižlavský, 2006, s. 33). Po smrti Petra Přibíka převzali správu majetku jeho bratři Václav a Diviš.

Václav ze Žerotína

Po Divišově smrti se ujímá správy hradu jeho neteř Anna. Po uzavření sňatku s Václavem ze Žerotína nakonec ale hrad prodali Janu Ždánskému ze Zástřizl.

Vladykové ze Zástřizl

Jan Ždánský ze Zástřizl přišel na Buchlov se svou ženou Eliškou. Neměli však mužského potomka, proto panství později připadlo synům jejich blízkého příbuzného, Zikmundovi a Jindřichu Prakšickým ze Zástřizl. Jindřich se oženil s Kateřinou, dcerou Zikmunda Rájeckého z Mírova a Anny Kralické z Kralic a spolu měli syna Jiřího Zikmunda. Ten se stává, po smrti svého otce, dalším majitelem hradu.

Jiří Zikmund se oženil s Eliškou z Olešničky, která se po manželově smrti starala o hrad a jeho okolí sama. Později však panství převedla na svou dceru Kunhutu, která se provdala za Bernarda Diviše z Petřvaldu.

Petřvaldší z Petřvaldu

Po smrti Bernarda Diviše a Kunhuty z Petřvaldu, převzal panství jejich syn Hanuš Zikmund. Zdědil Buchlov, Žeravice i Střilky a své panství ještě rozšířil. Vzal si za manželku Annu Marii, dceru hraběte Gabriela Serényiho z Nového Světlova. Nejvýznamnější památkou po Hanuši Zikmundovi zůstává kaple sv. Barbory, kterou nechal postavit v letech 1670-1672 na sousedním kopci hradu Buchlova.

Dalším majitelem hradu se stal Hanušův mladší syn Jan Dětrich. Po Janově smrti připadla správa hradu staršímu synovi Zikmundu Karlovi. Ten se oženil s Marií Krescencií. Po Zikmundově smrti se jeho manželka i s dětmi odstěhovala z hradu do buchlovického zámku. Bernard Jan Nepomuk se stává po smrti své matky dalším majitelem hradu Buchlova. Umírá však velmi mladý a spolu s ním vymírá i rod baronů Petřvaldských z Petřvaldu. Buchlov a Žeravice zdědily Bernardovy sestry. Marie Terezie se provdala za Leopolda Otislava z Kopenic. Manželství však trvalo pouhý rok, protože Leopold Otislav zemřel. Marie Terezie se znovu provdala, tentokrát za Prospera Berchtolda.

Berchtoldové z Uherčic

Po smrti Marie Terezie Petřvaldské – Berchtoldové připadlo buchlovské panství jejím pěti dětem. Ty však přenechaly své podíly tetě Eleonoře Petřvaldské. Po smrti odkázala veškerý svůj majetek synovci Leopoldu Berchtoldovi. Ten se oženil s Johanou, hraběnkou Magnisovou, s níž měl dva syny.

Leopold I. Berchtold založil v Buchlovicích první nemocnici. Brzy však umírá na následky zákeřné nemoci – na tyfus. Správu nad panstvím Buchlova obstarává Leopoldův nevlastní bratr Bedřich Všemír, který se nikdy neoženil. Jeho dědicem se stává Zikmund

Berchtold. Vybudoval z chátrajícího hradu veřejnosti přístupné muzeum. Zikmund se oženil s Ludmilou, dcerou Vratislava z Mitrovic. Spolu měli tři děti – syna a dvě dcery. A právě syn Zikmund II. se stává dalším majitelem buchlovského panství. Jeho ženou byla Josefina Gabriela a společně měli dvě děti – dceru Josefínu Ludmilu a syna Leopolda II. Tomu připadlo panství po smrti svých rodičů.

Leopold II. se oženil s Ferdinandou a v manželství se jim narodili tři synové. Buchlovské panství připadlo nejstaršímu synovi Leopolda II. a Ferdinandy – Aloisovi. Jemu byl však majetek v období 2. světové války státně zabaven (Žižlavský, 2006).

1.3.5 Zámek Nový Světlov

Historie a majitelé zámku Nový Světlov

Původně hrad Světlov se nachází na nejsevernějším výběžku Bílých Karpat a byl vystavěn kolem roku 1480 rodem Landštejnů. Právě Ctibor z Landštejna patřil mezi nejvýznamnější majitele hradu. Po jeho smrti zdědila hrad jeho dcera Jitka spolu s manželem Joachimem Biberštejnem. Panství však brzy prodali a koupil jej Burian z Vlčnova.

Obrázek č. 6: Zámek Nový Světlov
Zdroj: (Zámek Nový Světlov [online])

Nový majitel světlovské panství ještě více rozšířil a později ho odkázal svému švagru Hynku Bilíkovi z Kornic. Ten se však panství vzdal ve prospěch Burianovi prostřední dcery Kateřiny, která se provdala za Adama z Lomnic.

Společně se svým manželem nechala Kateřina hrad ještě více opevnit a rozšířit. Protože Kateřina neměla syna, odkázala celé panství svému synovci Bedřichu Tetaurovi z Tetova.

Rod Tetaurů se postaral o přestavbu hradu z gotického do barokního slohu. Tetaurové nakonec světlovské panství prodali Janu Jetřichovi z Kunovic. Tento panovník byl však velmi krutý ke svým poddaným a ti na něj podali dokonce stížnost k zemským soudcům. Krátce na to musel Jetřich panství opustit a novým majitelem Nového Světlova se stává Zdeněk Žampach z Potštýna. Nový majitel se postaral především o zklidnění tamějších poměrů mezi poddanými světlovského panství, ke kterému v té době patřilo 23 osídlených vesnic.

Dalším majitelem panství se stal Jan Jetřich z Kunovic. V tomto období se panství potýkalo s nájezdy Bočkajovců, kteří nakonec povraždili na čtyřista obyvatel a vypálili městečko Bojkovice.

Další majitel Hanuš Petřvaldský vlastnil světlovské panství jen velmi krátce. Po něm následoval rod Serényiů. Prvním majitelem Nového Světlova z rodu Serényiů byl František, který následně přenechal panství svým dvěma synům Pavlovi a Gabrielovi. Ti panství ještě více rozšířili a nakonec se domluvili, že Nový Světlov připadne do rukou Gabrielovi a Pavel si nechal Luhačovice.

Následující období nebylo pro Světlov příliš šťastným, musel čelit vpádům vojsk Gábora Betléna nebo Jana Jiřího Krnovského, nájezdům Turků nebo jiným vojenským tažením.

Poslední majitelkou Nového Světlova z rodu Serényiů byla hraběnka Karolina, jejíž synové v roce 1803 prodali Nový Světlov Žofii Haugwitzové (Historie zámku [online]).

Hrad Světlov ztrácí své vojenské opodstatnění, a proto jej nový majitel Jindřich Larisch-Mönnich nechal v 19. století přestavět na zámek ve slohu anglické tudorské gotiky. Návrh přestavby pochází od vídeňského architekta Eduarda Kuschee. Po Jindřichovi zdělila panství jeho vnučka Jindřiška a její manžel August Bellegarde (Matějčík, 1940).

Tito zámek v roce 1906 prodali uherskému šlechtici a později se dostává do rukou Jiřího Lubomierskiho z Rozwadova. Ten byl posledním šlechtickým majitelem Nového Světlova. Poté spadá zámek do vlastnictví Pozemkové banky v Praze. Po první světové válce se zámek stává majetkem Ladislava Zbořila a jeho ženy Jarmily.

V roce 1992 získává zámek v restituci Ing. Arnošt Rolný, který se zasadil o další opravy a rekonstrukci zámku. Později se však zámek dostává do zástavy úvěrujících bank a je až do roku 2003 zcela uzavřen a bez provozu. V tomto roce koupil zámek i s jeho pozemky Ing. Josef Novotný, který se snaží o návrat k původní podobě zámku.

V roce 2011 byl zámek uveden do provozu a nyní slouží jako krásné místo pro řadu společenských a kulturních akcí, koncertů nebo divadel (Historie zámku [online]).

1.3.6 Klášter v Uherském Brodě

Klášter byl vybudován patrně v první polovině 14. století. Patří mezi jednu z nejstarších památek na Uherskobrodsku. Byl postaven v gotickém slohu a původně byl

mnohem vyšší než dnes. Před klášterem se nacházel malý hřbitov, na němž byli pochováváni obyvatelé města z řad vrchnosti. V době husitské a během třicetileté války byl kostel několikrát vypálen a zpustošen, a proto byl v období raného baroka (16. a 17. století) přestavěn.

O přestavbu kostela se v letech 1656-1673 zasadila hraběnka Eleonora z Kounic, původem z Dietrichštejna. Důkazem je erb rodu Dietrichštejnů, umístěný nad barokním portálem hlavního vstupu do kostela (Stoklasa, 2006).

Kostel byl však znovu několikrát poškozen, hlavně kvůli tureckým vpádům a pruským válkám. Svoji konečnou podobu získal až v polovině 18. století.

Průčelí kostela je dvojvěžové a zdobí ho tři sochy – Madona s dítětem, sv. Pavel a sv. Petr. Interiér kostela má barokní výzdobu. Celý chrám je zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie a právě tohle sousoší zdobí hlavní oltář.

Obrázek č. 7: Kostel Nanebevzetí Panny Marie
Zdroj: Vlastní fotografie

V kostele se nachází devět oltářů – jeden hlavní, dva větší a šest malých oltářů. U hlavního vchodu je dřevěná plastika Panny Marie Bolestné a naproti ní stojí socha zbičovaného Krista. Za hlavním oltářem je vchod do klášterní budovy a do sakristie, která stávala původně na levé straně kostela. V kostele je několik hrobek, z nichž největší s 18cti rakvemi se nachází za hlavním oltářem. Na kůru jsou umístěny varhany (Dominikánský kostel [online]).

Celý klášterní komplex je velmi významným poutním místem. Každoročně se tady první neděli v říjnu koná pouť k Panně Marii Růžencové.

1.3.7 Kaple svatého Antonína Paduánského

Historie a stavební vývoj kaple

Základní kámen této kaple byl položen v r. 1668 P. Janem Malobickým. Stavební práce trvaly dva roky a kaple sv. Antonína byla dokončena v r. 1670. V tomto roce se také

13. června, na svátek sv. Antonína, konala první velká pouť. Správu nad tímto poutním místem měli v té době kněží z Uherského Hradiště z koleje Tovaryšstva Ježíšova.

Jelikož se na každoročních poutích scházelo stále více kněží a lidí, byla k osmiboké rotundě přistavěna loď. O to se postaral kníže Maxmilián z Lichtenštejna. Současně byl postaven i poutní dům, ve kterém bylo o poutích občerstvení pro poutníky.

V r. 1748 byla započata rekonstrukce a obnova kaple. Při této rekonstrukci byl objeven léčivý pramen, jenž pomohl a uzdravil mnoho lidí. Záznamy o mnohých uzdraveních pocházejí od tamějšího faráře P. Hnátky.

Obrázek č. 8: Kaple sv. Antonína Paduánského
Zdroj: Vlastní fotografie

Za vlády Josefa II., konkrétně v r. 1784, byly olomouckou konzistoří zakázány poutě a později přišlo i rozhodnutí o zrušení a odsvěcení kaple. Ta byla prodána, koupila ji židovská obchodnice Sára Dobrušková. Vnitřní vybavení kaple bylo prodáno a majitelka chtěla prodat i stavební materiál, ale kapli nešlo rozbořit. Z kaple zůstalo tak jen okolní zdivo, které bylo prodáno blatnické obci.

Později bylo podáno několik žádostí na obnovu kaple, jimž bylo nakonec vyhověno. Rekonstrukce a obnova kaple se započala v r. 1818 a zapojili se do ní řemeslníci z Uherského Ostrohu a o obyčejné práce se postarali Blatničané. V kapli se udělal nový strop, střecha a byl zde vsazen nový obraz sv. Antonína. Od r. 1819 se zde znovu slaví mše v neděli i o jiných svátcích (Těthal, 2008).

Současná podoba kaple

Kaple se nachází na kopci mezi Blatnicí a Ostrožskou Lhotou, v nadmořské výšce 350 metrů. Nejstarší část kaple je rotunda, pocházející z let 1688-1670. Nad hlavním vchodem s barokním portálem se nachází lichtenštejnský erb. V kapli jsou dva boční oltáře – Panny Marie Hostýnské a oltář sv. Josefa. Nad bočními oltáři se nacházejí fresky malíře Josefa Köhlera.

Presbytář je nejstarší částí kaple, ve které najdeme obraz sv. Antonína vznášejícího se nad Blatnickou horou, od malíře Františka Hány. Pod ním je reliéf Poslední večeře a pod reliéfem se nachází starý oltář (z mramoru a z pískovce).

V blízkosti kaple byl postaven i venkovní oltář, postavený v letech 2007-2008. Měl usnadnit slavení mši svatých venku (Těthal, 2008).

1.3.8 Archeoskanzen Modrá

Jak uvádí Turistický průvodce regionu Slovácko (2011), archeoskanzen je napodobením velkomoravského opevněného sídliště z 8. – 9. století. Předlohou pro jednotlivé zrekonstruované stavby byly skutečné archeologické objekty.

Obrázek č. 9: Archeoskanzen
Zdroj: Vlastní fotografie

Archeoskanzen se nachází na území obce Modrá, nedaleko Velehradu, a je možné ho navštívit každý den. Kromě klasických prohlídek se zde pořádají také různé naučné programy, ukázky rukodělných nebo zemědělských činností, které si může návštěvník sám vyzkoušet (Archeoskanzen [online]).

1.3.9 Vinohradnické stavby ve Vlčnově

Vinohradnické stavby se nachází v obci Vlčnov, asi 5km od Uherského Brodu. Počátky pěstování vinné révy ve Vlčnově sahají až do 13. století. Díky vojenským tažením docházelo k úpadku viničního hospodaření a také k ničení keřů vinné révy. Ale vlčnovští

vinaři se dokázali s útrapami vždy vypořádat, a proto se tady víno pěstuje dodnes.

Obrázek č. 10: Vinohradnické stavby ve Vlčnově
Zdroj: Vlastní fotografie

Z vinných odrůd se zde pěstuje např. Müller Thurgau, Ryzlink rýnský nebo Rulandské, z vzácnějších odrůd pak Frankovka.

Vinohradnické stavby jsou ve Vlčnově nazývány „búdy“ a jejich

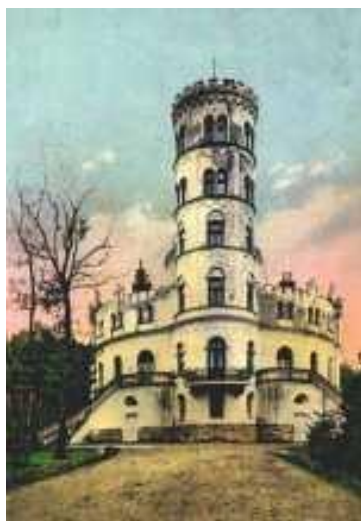
odborný název zní lisovny bez sklepa. Celá buda má obdélníkový půdorys a skládá se z lisovny a komůrky. Jsou to přízemní stavby se štítovou střechou, jejichž základním stavebním materiálem byla hlína.

Lisovny mají stěny vybudované z vysušeného hliněného materiálu, zvenku pak mají bílou omítku s výrazným modrým podrovnáním, které je typické právě pro vlčnovské budy. Udusaná hlína se nacházela i na podlaze lisoven. Střechy byly původně ze slaměných došků, které byly později vyměněny za pálené tašky. Ve štítu střechy bylo ukládáno usušené seno z vinohradu.

Vstupní dveře do lisovny byly zhotoveny převážně z dubového dřeva a byly opatřeny ručně kovaným zámkem. V první místnosti, v lisovně, se nacházel mohutný lis, stůl s lavicemi, náradí, koštýř a skleničky na ochutnávání vína. To bylo uloženo v dřevěných bečkách, které se pak ukládaly do další místnosti zvané komůrka, kde byla optimální teplota 12-14 stupňů Celsia. Strop každé lisovny byl také z dubových prken, které pomáhaly udržovat vhodné klima.

Dnes už však jednotlivé „budy“ nevypadají tak jako dříve. Majitelé si je samozřejmě zrekonstruovali a upravili, ale ne všichni se snažili zachovat původní vzhled. Upravili si je do modernějšího stylu, použili nové moderní materiály a některé z nich už ani zdaleka nevypadají tak, jak vypadaly původně (Mitáček a kol., 2013).

1.3.10 Zámeček Pepčín

Obrázek č. 11: Zámeček Pepčín
Zdroj: (Obec Hradčovice
[online])

Zámeček byl postaven na začátku 20. století hrabětem JUDr. Václavem Kounicem. Původně měl stát zámeček v Uherském Brodě, ale po zvážení se hrabě Kounic rozhodl postavit zámeček na katastru několika obcí – Vlčnov, Veletiny, Drslavice, Hradčovice aj.

Samotná stavba zámečku začala v r. 1903 a podílelo se na ní několik desítek lidí. Spousta z nich byli obyvatelé okolních obcí. Ale na stavbě pracovali také přespolní zedníci nebo štukatéři dokonce až z Vídně.

Při budování zámečku byla postavena i nová myslivna, ve které přespával hrabě, když se nechtěl vracet na panství do

Uherského Brodu. Zámeček byl dostavěn a slavnostně otevřen v roce 1905 a tvořilo jej až pět vysokých pater (Historie záměčku [online]).

Byl vybaven a sloužil k bydlení majitele, hraběte Kounice, a jeho ženy Josefíny, původem Horové. Po ní si nesl záměček i své jméno. Hlavní místností na záměčku byl sál s bohatou štukatérskou výzdobou a velmi významná byla také knihovna zdobená obrazy holandských mistrů, na kterou byl hrabě Kounic náležitě pyšný.

K záměčku patřily i konírny, lesopark s altánky nebo malý ozdobný rybníček. Prostorná věž sloužila jako rozhledna a z ní byl údajně vidět až hrad Buchlov nebo zámek Nový Světlov. Při dobré viditelnosti bylo možné dalekohledem zahlédnout i věže chrámu svatého Štěpána ve Vídni. Záměček navštívila i spousta významných osobností a umělců, jako například spisovatel Alois Jirásek nebo hudební skladatel Antonín Dvořák.

Po smrti hraběte Kounice pobývala hraběnka Josefína většinu času v Brně a o záměček se při její nepřítomnosti staral hajný.

Nešťastným obdobím bylo pro záměček období 2. světové války. V těch dobách přebývali na záměčku partyzáni, později vojáci. Ti záměček zcela zpustošili a zničili. V jeho okolí se povalovaly knihy s vytrhanými listy, rozbitý porcelán, střepy skla a jiné zničené vzácnosti. Vojáci povolali i lidi z okolních vesnic, aby se loupeží účastnili také.

Po válce byl záměček opuštěn a dohlížel na něj hajný z Vlčnova. Hraběnka Josefína zemřela v r. 1961 a poté upadly veškeré pokusy o to, aby se záměček opravil do původní podoby. Byl tak zničený, že na jeho opravu muselo být vynaloženo velké úsilí a spousta finančních prostředků. Ale i přesto stál a tvořil dominantu lesa Obory. Lidé sem chodili na nedělní procházky, scházela se zde tehdejší mládež, bylo to moc pěkné místo.

Později však přišlo úřední rozhodnutí, které nařídilo záměček zbořit, protože už byl příliš zchátralý a nebyl, kdo by jej opravil. Proto byl záměček 2. února 1981 zcela zbořen (Vaculíková, 2008).

Dnes se na místě tehdejšího záměčku nachází jen holá mýtina, na níž jsou v některých místech patrné jen pouhé základy stavby. Každoročně se zde na Silvestra koná setkání občanů

Obrázek č. 12: Záměček Pepčín
Zdroj: Zámek Obora [online])

z celého uherskobrodska, kdy se lidé společně loučí se starým rokem a přejí si vše nejlepší do roku nastávajícího.

2 OBEC HRADČOVICE

Tato kapitola podrobněji popisuje obec Hradčovice, její polohu, přírodní podmínky a také historii. Jsou zde popsány i významné budovy, které se v obci nacházejí.

Obec se nachází na pravém břehu řeku Olšavy, na cestě mezi Uherským Brodem a Uherským Hradištěm. Dělí se na dvě části: Hradčovice a Lhotku. V současné době má obec přibližně 1000 obyvatel.

2.1 Geografie obce

2.1.1 Poloha

Obec Hradčovice patří k větším obcím Slovácka a nachází se v oblasti Dolního Poolšaví, na cestě mezi Uherským Brodem a Uherským Hradištěm. Obec byla založena na úrodných březích řeky Olšavy a patří mezi nejstarší obce na Slovácku (TV Noe, 2010).

2.1.2 Přírodní podmínky a rezervace

V katastru obce se nachází přírodní park Prakšická vrchovina, která začíná v centru Hradčovic a pokračuje severním směrem k přírodní rezervaci Rovná Hora. Naučná stezka vede přes letiště pro zemědělské letouny, odkud je krásný výhled na celou oblast Dolního Poolšaví. Z letiště pak stezka dále vede přes přírodní památku Terasy a končí ve vedlejší vesnici Drslavice (TV Noe, 2010).

2.1.2.1 Přírodní rezervace Rovná Hora

Přírodní rezervace byla zřízena v roce 1998 a nachází se 1,3 km severně od Hradčovic, v katastru Lhotka. Rozkládá se na ploše 12,2667 ha.

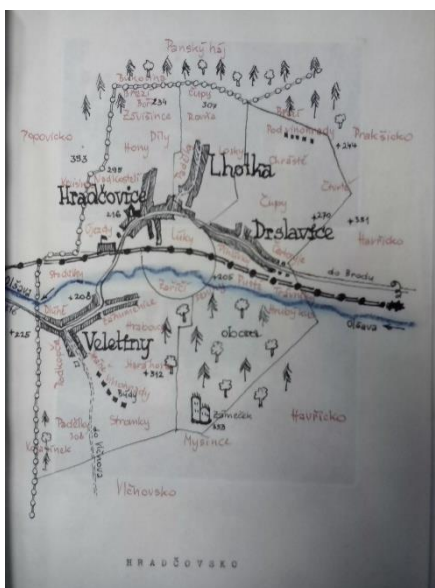
Dříve bylo území využíváno jako louky, pastviny a sady, později jej začalo užívat zemědělské družstvo. Poté bylo území po několika let ponecháno bez jakékoliv péče a zarostlo hlohem a růží šípkovou. V letech 1999-2002 bylo území zbaveno většiny dřevin, bylo zde ponecháno jen malé množství křovin, ve kterých by mohli hnízdit ptáci.

Na území přírodní rezervace se nachází několik druhů teplomilných rostlin, jako např. sveřep vzprímený, bílojetel německý, divizna rakouská, chrpina luční, růže galská a další.

Z ohroženého druhu hmyzu, zejména motýlů, se zde vyskytuje např. modrásek jetelový, modrásek hnědoskrvný, žluťásek barvoměnný, otakárek fenyklový apod. (Turistické tabule v okolí obce Hradčovice).

Z dalších vzácných bezobratlých druhů se zde vyskytuje kudlanka nábožná, křížák pruhovaný a velmi vzácný starobylý druh mravence *Proceratium melinum*, který je znám pouze z několika lokalit Evropy (Obec Hradčovice [online]).

2.2 Historie obce

Obrázek č. 13
Zdroj: Beneš Josef

Archeologické výzkumy v katastru obce dokazují, že k osídlení místní krajiny došlo již v mladší době kamenné. První zmínky o Hradčovicích pochází z první poloviny 13. století a v té době zde byla pravděpodobně osada na významné obchodní cestě. Předchůdcem obce bylo velkomoravské hradiště Bolegradica.

Nejstarší název obce pochází z r. 1247 a psal se Radischowitz. Později v roce 1372 se název změnil na Hradsowicz. Prošel pak jen několika drobnými změnami, z nichž poslední byla v r. 1612, kdy obec nesla název Hradschowitz a poté už vznikl název Hradčovice, který přetrvál až do dnešní doby (Vlastivěda moravská, 1992).

V roce 1247 daroval korutanský kníže Oldřich velehradskému klášteru dva lámy v Hradčovicích. Téměř o sto let později tu vlastnil Jan z Šarova 11 lánů a půl mlýna a Oneš z Šarova 10 lánů a půl mlýna. Oneš později předal své sestře Anně dvůr, patronát kostela, mlýniště a tvrziště. Druhý díl – 17,5 lánu a krčma – připadla Benešovi z Onšova, který

vlastnictví předal dále, až se nakonec dostalo do rukou Bedřichovi z Grünberda. Po jeho smrti se v obci střídali majitelé pozemků a nemovitostí. Posledním majitelem obce byl v roce 1504 Bedřich z Vlčnova a od r. 1518 náležela obec k brodskému panství. V r. 1615 bylo v obci 39 usedlostí (Burša, Pilka, 1997).

Nepříznivým obdobím pro obec bylo 17. století, kdy se zdejší obyvatelé potýkali nejdříve s nájedem Bočkajovců v r. 1605 a v r. 1643 ohrožovaly obec švédské války.

Obec Hradčovice měla zcela zemědělský ráz a byla známá chovem silných koní. Z řemesel tady bylo obuvnictví, mlynářství a cihlářství. Na počátku 20. století zde byla otevřena mlékárna, která byla za okupace zrušena. V obci se hojně pěstovaly ovocné stromy, z jejichž plodů byla pálena slivovice (Historie obce [online]).

V období 1. světové války muselo narukovat i 73 mužů z Hradčovic, z toho 15 svobodných mláďenců.

V r. 1924 byl v obci zřízen poštovní úřad společně s telefonní a telegrafní stanicí. Významným dnem pro obec se stal datum 27. 6. 1924, kdy obec navštívil T. G. Masaryk.

Během 2. světové války byla obec obsazena Němci a osvobozena byla 29. dubna 1945 rumunskými vojsky. Během osvobození padlo 18 rumunských vojáků.

Po skončení války vznikají v obci kulturní zařízení a byl nově vybudován obecní úřad. V roce 1960 byla obec Hradčovice sloučena s menší obcí Lhotka, která se nachází v její blízkosti. V roce 1990 získala v obci volební převahu Československá strana lidová, byla snížena produkce živočišné výroby, zavedena plynofikace a telefonní síť (Burša, Pilka, 1997).

2.3 Symboly obce

Znak

Obrázek č. 14

Zdroj: (Obec Hradčovice [online])

Ve stříbrném štítě se nachází modrý dvouhlavý orel s červenou zbrojí. Na hrudi má zlatý hrozen a ve spárech drží zlatá liliová žezla. Hlavním motivem pro znak obce bylo pečtní znamení, jež bylo doplněno figurou hroznu z pečeti Lhotky.

Pečeť obce o průměru 38 mm byla používána až do roku 1850. Obsahovala popis PECET OBECNI DEDINI HRADCOVICZ.

Prapor

Kopíruje znak obce. Jedná se o bílý list s modrým dvouhlavým orlem s červenou zbrojí a zlatým vinným hroznem na hrudi. Orel také drží ve spárech zlatá liliová žezla.

18. 12. 2000 byly tyto symboly obci přiděleny a předány panu starostovi (Znak a prapor obce [online]).

2.4 Významné stavby

2.4.1 Kostel Všetech svatých

První písemná zmínka o kostelu pochází z r. 1406, kdy zde vládl Oneš ze Šarova. Později v r. 1418 byl kostel obsazen husity a farnost byla přiřazena k Vlčnovu. V pozdějším

Obrázek č. 15: Kostel Všetech svatých
Zdroj: Vlastní fotografie

válečném období kostel pustl a chátral. Byl obnoven až v roce 1670 zásluhou Václava Halámka, který působil jako farář ve Vlčnově a později jako děkan v Uherském Brodě.

„V r. 1691 byl v kostele opraven a pozlacen oltář a byla postavena klenutá sakristie, kostel měl stříbrnou pozlacenou monstranci, ciborium, mešní kalich, čtyři mešní bohoslužebná roucha a 3 zvony, bohoslužby zde vykonával farář z Vlčnova.“ (Burša, Pilka, 1997, s. 117)

V roce 1936 byla provedena oprava fasády kostela a při té příležitosti bylo objeveno několik skutečností, které poukazují na vznik a charakter stavby. Kostel prošel čtyřmi stavebními obdobími. První a nejstarší stavební období sahá až do 13. století. Z druhého období je zřejmé, že ráz zdiva i staviva se shoduje se stavebním materiálem ze zříceniny hradu Cimburka u Koryčan. Ve třetím stavebním období, v 16. století, došlo ke zvýšení stavby chrámu. Ve čtvrtém období byla zbarokizována kostelní věž i chrámová loď (Historie obce [online]).

Uvnitř kostela se nachází tři oltáře a po stranách dvě kaple – Panny Marie Lurdské a Milosrdného Srdce Ježíšova. V r. 1956 došlo k vysvěcení nových zvonů – Svatý Marek, Panna Maria a Svatý Antonín. V letech 1981 – 1985 prošel úpravami interiér kostela - byl upraven oltář a presbytář, přeložena křížová cesta, zrestaurován nejen kříž, ale i socha Panny Marie a sv. Terezie, také byla postavena sakristie a pozlacen svatostánek (Burša, Pilka, 1997).

Dalšími úpravami prošel kostel v r. 2004, kdy byl upraven presbytář, pořízen nový obětní stůl, ambon a křtitelnice. O rok později byl zrestaurován mramorový oltář a byla omítnuta venkovní fasáda (Historie obce [online]).

2.4.2 Základní škola

Škola existovala v Hradčovicích již v době předhusitské, ale později byla zrušena a děti z Hradčovic docházely do školy do Vlčnova. V letech 1671 – 1679 zde existovala škola farní. Později, roku 1791, se objevuje první úřední zpráva o triviální škole.

Obrázek ř. 16

Zdroj: ZŠ Hradčovice [online]

V 19. století byla v Hradčovicích postavena nová školní budova a škola byla školským zákonem odloučena od církve. V té době se v 1. – 5. třídě ve škole v Hradčovicích vyučovalo německým i českým jazykem.

V r. 1886 byla ve Lhotce postavena jednotřídní školní budova a o rok později byla v Hradčovicích dokončena stavba trojtřídní školní budovy. Během 1. světové války rapidně klesl počet žáků ve škole a během 2. světové války byla od 3. ročníku zavedena výuka německého jazyka. Po skončení války byla zavedena povinná školní docházka na měšťanskou školu. V roce 1975 byla provedena oprava školní budovy (Historie obce [online]).

3 TRADICE A LIDOVÁ KULTURA

3.1 Kulturní tradice obce Hradčovice

Vzhledem k tomu, že v obci Hradčovice se kulturní tradice a zvyky ve velké míře dodržují, zaměříme se v této kapitole na ty nejvýznamnější. V diplomové práci se zaměříme na výroční zvyky a obyčeje, které se týkají doby předvelikonoční a velikonoční, jako je masopust, vítání jara a samotné Velikonoce, dále se budeme věnovat zvyku stavění máje a v neposlední řadě se zaměříme na hody, které představují, spolu s masopustem, jednu z nejvýznamnějších tradic, které se v obci konají.

3.1.1 Masopust

Původ a historie masopustu

Masopust je období od svátku Tří králů do Popeleční středy, kdy začíná předvelikonoční půst. Byla to doba klidu a odpočinku od práce. Také se v tomto období konaly svatby, zabijačky a s nimi spojené hostiny nebo návštěvy (Niederle, 1922).

Poslední tři dny masopustu měly velký význam, jednalo se o nejveselejší období během roku. Toto období je na jednotlivých místech Moravy označován různě. Ve střední a na západní Moravě se konec masopustu nazývá *ostatky*, *vostatky* nebo *voračky*, na Valašsku se udržuje název *koničny* a na Slovákku se konci masopustu říká *fašank* (převzato z německého slova Fasching).

Během posledních tří masopustních dnů se konají různorodé obyčeje – obchůzky, přestrojování, připravují se zvláštní jídla, tance a taneční hry, divadelní scénky a zábavy (Jančář a kolektiv, 2000). Velký význam mají obchůzky mládenců za doprovodu muzikantů či masek nebo samotné průvody maškar. Na Uherskobrodsku, konkrétně i v obci Hradčovice, se posledním dvěma dnům masopustu říkalo obchůzka „po babkování“. Při těchto obchůzkách byla chasa obdarována např. vejci, obilím, moukou nebo dokonce slaninou či uzeným masem. Z těchto darů si pak chasa udělala společnou hostinu (Šimša, 2006).

Mečový tanec – podšable

Mečové tance se na Uherskobrodsku dochovaly v horských obcích – Strání, Bystřice pod Lopeníkem, Komňa. Vlivem folklorních souborů se v současné době objevují také na Uherskohradištsku jako přínosný prvek. Tančilo ho někde čtyři, jinde pět nebo i více tanečníků, kteří se v jednotlivých vesnicích nazývali různě. Ve Strání se jim říkalo *podšabláři*,

v Komni *skakúni* a v Bystřici pod Lopeníkem to byli *babkovníci* (Tarcalová, 2003). Každý tanečník držel dlouhou dřevěnou šavli a jejich tanec spočíval v tom, že nejdříve chodili po kruhu pomalým krokem, který postupně zrychlovali, až přešli do skákání. Přitom každý z nich uchopil konec šavle jiného tanečníka, který ji měl opřenou na pravém rameni. Tyto šavle pak různě podbíhali, přeskakovali nebo překračovali. Lidé věřili, že čím výš tanečník vyskočí, tím větší bude úroda (Niederle, 1922).

K mečovému tanci se zpívaly rozmanité šavlové písně. V následující krátké ukázce uvádíme fašankovou píseň z Komně na Uherskobrodsku:

Z husta, chlapci, z husta, konec masopusta,

masopust sa krátí, už sa k nám nevrátí.

Dva bůčky, dva bůčky, jeden je slabučký,

nežeň sa, synečku! Eště si malučký.

Malučký, malučký, malý gazda budeš,

až orat pojedeš, dycky plakat budeš.

Pod šable, pod šable aj pod obušky,

my všeco bereme, aj plané hrušky.

Tuto nám nedali, tuto nám dajú,

komára zabili, slaniny majú.

Já do budy, já do budy a bůděnka prázdná,

měli mňa tam čtyři čekat, nečekala žádná.

Paní mámo, paní mámo, hezkú dceru máte,

dáte-li nám slivovice, do roku ju vdáte.¹

¹ Fašanková píseň z Komně. Dostupné od místních pamětníků.

Masky v maškarním průvodu

Maškarní průvody bývaly od nepaměti vždy velmi pestré a rozmanité, o čemž vypovídá i Josef Jančář (2005). Kromě starých typů masek bylo možné v průvodu vidět i masky moderní, vycházející z aktuální politické či společenské situace. K nejstarším maskám patří maska medvěda, protože ten býval velmi často ústřední postavou fašankových obchůzek. Tato maska měla také plodnostní význam, což uvádí i Josef Jančář v Moravské vlastivědě:

„Hospodyně trhaly z medvěda slámu či hrachovinu, dávaly ji husám do hnízda, aby dobře seděly ve vejcích, vyskakovaly s medvědem na konopě či na len.“ (Jančář a kolektiv, 2000, s. 195).

Dalšími zvířecími maskami, které se v masopustním průvodu objevovaly, byly kůň nebo koza (zvláště na severní Moravě a ve Slezsku). Bohatě zastoupeny bývaly také antropomorfní masky, mezi něž patří různé převleky mužů za ženy – bába s nůší, žena s dítětem, masky zpodobňující různá zaměstnání či povolání – lékař, hasič, hajný, kominík apod. Nedílnou součástí průvodu bývali často představitelé etnických skupin, jako třeba Cikán, Žid, Turek, nebo postavy z cirkusu – šašek, cizokrajná zvířata atd. (Šimša, 2006).

Masopust v Hradčovicích v současnosti

Tradice masopustu, a s ním spojená obchůzka masek, se v Hradčovicích dochovala až do současnosti. Každoročně se tak poslední sobotu před koncem masopustu převleče místní

Obrázek č. 17
Zdroj: Vlastní fotografie

mládež do rozmanitých kostýmů, ať už tradičních či spíše moderních, a za doprovodu dechové hudby Hradčovjanky prochází celou obcí. Místní obyvatelé vychází před dům, aby se veselili společně s chasou a také aby si zavzpomínali na to, jak i oni sami byli v minulosti součástí masopustního průvodu

(TV Noe, 2010).

V některých obcích na Slovácku bývá masopust ukončen pochováváním basy. Jedná se o taneční zábavu, na které je předvedena humorná scénka, která paroduje pohřeb basy a při které bylo možné slyšet různé žertovné pomluvy, špatné vlastnosti místních lidí apod. Scénku pořádají většinou muzikanti nebo hasiči, divadelní či jiný spolek (Jančář, 2000).

3.1.2 Vynášení Mařeny a vítání jara

Vynášení Mařeny

Dalším významným jarním zvykem, který se na mnoha místech na Slovácku traduje dodnes, je vynášení Mařeny (Smrtky) a vítání jara. Tento zvyk se každoročně koná o Smrtné neděli, což je pátá neděle v době postní (14 dnů před Velikonocemi).

Mařena neboli Smrtka symbolizovala nemoc, zimu, vše zlé a špatné. Proto se také vynášela z vesnice ven, aby se lidé bránili před zlem, neúrodou, nemocí. Dnes se vynáší většinou v odpoledních hodinách, v některých vesnicích až navečer.

Mařenu představovala figurína, původně vytvořená ze slámy a oblečená do bílé košile. Měla i vytvarovanou hlavu s naznačeným obličejem, na kterém byly nápadně velká ústa s velkými zuby. Figura se zdobila různými řetězy z vaječných skořápek či šnečích ulit a byla upevněná na dřevěném kříži. Později byla loutka symbolizující Mařenu odívána do různých krojových částí nebo v některých oblastech i do dětského oblečení.

Figura Mařeny (Smrtky) se pak nesla ve slavnostním průvodu, kterého se účastnila děvčata i chlapci, kteří nesli mužský protějšek Mařeny - Mařáka. Průvod se Smrtkou v čele šel přes vesnici k místnímu potoku, rybníku nebo k řece. Tam se figura Mařeny odstrojila a vhodila do vody. Toto symbolizovalo urychlení odchodu zimy z obce (Jančář, 2000).

Při průvodu se zpívaly různé písně nebo říkaly říkanky. Těch bylo spousta a většinou měla každá obec svoji podobu říkanky. Tento zvyk se dodnes dodržuje i přímo v Hradčovicích a okolních obcích Veletiny a Drslavice.

Říkanka, kterou říkají děvčata při vynášení Mařeny ve Veletinách má následující podobu:

Nesem, nesem Mařenu,

na oleji smaženů,

s octem, s cibulů,

s mlynářovů Mikulů.

A ty Mařo krásná,

kdes ty husy pásš?

Pásš sem jich pod dubem,

s mlynářovým holubem.²

Vítání jara – chození s létečkem a s Markem

I tento zvyk se konal o Smrtné neděli, ale na rozdíl od vynášení Mařeny již v dopoledních hodinách. Děvčata se oblekla do krojů a nazdobila si jehličnatý stromeček - *létečko*, stébly trávy nebo textilními ozdobami. Dnes jsou ozdoby *létečka* vyráběny především z krepového papíru a jedná se o růžičky nebo fáborky. Někde se na vrchol stromku upevňovala malá loutka nebo hlava dětské panenky.

Chlapci, také oblečení v kroji, nosili na dřevěné tyčce připevněného „Marka“, což byl dříve hadrový panák, vyrobený z molitanu nebo z kousků starých látek. Dnes už však místo hadrového panáka oblékají chlapci plyšového medvídka nebo jinou hračku.

Děvčata a chlapci pak se svými rekvizitami chodili od domu k domu buďto jednotlivě nebo ve skupinách. U každé rodiny pak zpívali píseň o vítání jara. Za to byli odměněni v podobě sladké odměny, ovoce nebo drobné mince. Tímto zvykem se v jednotlivých obcích vítalo jaro (Zvyky [online]).

V obci Hradčovice, jako v jedné z mála obcí na Slovácku, se tento zvyk dodržuje dodnes a patří mezi nejoblíbenější tradice hlavně u dětí ve věku od tří do deseti let (TV Noe, 2010).

Obrázek č. 18
Zdroj: Obec Hradčovice
[online]

Dívčí říkanka, kterou zpívají dívky při vítání jara, zní:

Neseme, neseme nové letéčko,

² Dívčí říkanka z Veletin při vynášení Mařeny. Dostupné od místních pamětníků.

bud'te babičky veselé, veselé.
Pod okénka sedajte, gořalenky pijajte,
svatý Jiří vstává, zemi odmykává,
aby tráva růstla, všelijaké kvítí.
Modrá leluja, kde jsi bývala?
U studánky, u milenky ruce, nohy mývala.
Paní mámo krásná, dej nám lžičku másla,
jestli je to maličko, přidej ještě vajíčko.
Dvě, tři, to Vám paní mámo patří.³

Chlapci dívkám zase odpovídají říkankou:
Nesem, nesem Marka,
na oleji smaženého a ve vodě vařeného.
A ty Marku krásný, kdes ty husy pásł?
Pásł sem jich pod dubem, s mlynářovým Jakubem.
S octem, s cibulů, s mlynářovým Mikulů.⁴

3.1.3 Velikonoce

Termín velikonočních svátků vychází vždy na jiné datum. Martin Šimša (2006) upřesňuje, že se Velikonoce každoročně slaví po jarní rovnodennosti, a to v neděli po prvním úplňku. Jedná se především o křesťanský svátek, ve kterém jsou však patrné i mimokřesťanské jevy, které se dnes na mnoha místech udržují jako zvyky a tradice.

Samotné velikonoční svátky začínají Květnou nedělí a poté následuje Svatý týden. K Zelenému čtvrtku a k Velkému pátku se dříve vázaly různé zvyky, jejichž smyslem bylo

³ Dívčí říkanka při vítání jara. Dostupné z: <http://www.hradcovice.cz/zvyky>

⁴ Chlapecká říkanka při vítání jara. Dostupné z: <http://www.hradcovice.cz/zvyky>

především zapudit všechno zlé a nepříjemné. Proto se lidé chodili v tyto dny z rána umývat k proudící vodě, chlapci plavili v řece koně, ženy umývaly nářadí na pečení chleba nebo se škodlivé síly vyháněly i chrastěním klíčů. Ale jen málo z těchto pradávných zvyků se dochovalo až do současnosti (Niederle, 1922).

Velikonoční hrkání

Jedním dochovaným zvykem, který je oblíbený zvláště u malých chlapců, je velikonoční hrkání. Od Zeleného čtvrtku do Bílé soboty chodí chlapci třikrát denně po celé vesnici s dřevěnými klepačkami, ručními hrkávkami nebo s pojízdnými tragači. Tento průvod měl svůj řád a organizaci. Chlapci byli seřazeni od nejmenších po největší a byli zvoleni kaprálové, stárci nebo se jim také říkalo páni, kteří veleli celému průvodu. V průvodu se nacházel také vajčář – chlapec, který vybíral proviant – sušené ovoce, ořechy, vajíčka nebo drobné mince. Chlapci se zastavovali u křížů a kaplí, kde se pomodlili krátkou modlitbičkou. V části obce Hradčovice, na Lhotce, chlapci v minulosti zpívali při obchůzce s klepači následující píseň:

My poledne klepeme, my památku činíme.

Že Kristus Pán za nás umřel a za nás na kříži pněl,

i smrt těžkou podstoupil, by nás hříšné vykoupil.

Všechny naše nepravosti ráčil na sebe vzíti.

A ty milý křesťane, modli se Anděl Páně,

aby nás Bůh vždy zachoval, na přímlovu Marie.⁵

Tento tradiční zvyk patřil k nejstarším pohanským praktikám, které měly odvrátit všechny zlé síly před následujícími svátky (Jančář, 2000).

Není tomu jinak ani v obci Hradčovice. Na zelený čtvrtek se místní chlapci schází před kostelem, odkud vychází hrkat a tím nahradí mlčení zvonů. Nad celou touhle tradicí mají v obci dohled tzv. páni, což jsou chlapci v posledním ročníku základní školy. Ti vedou celý průvod, dohlíží na bezpečnost mladších chlapců a na poctivé dodržování této tradice. Chlapci

⁵ Píseň zpívaná chlapci na Lhotce při hrkání. Dostupné od místních pamětníků.

projdou celou obcí a nakonec se zastaví u křížů či jiných drobných sakrálních staveb, kde se pomodlí starodávnou modlitbu (TV Noe, 2010).

Pomlázka o velikonočním Pondělí

Velikonoční pomlázka neboli šlaháčka, patří také mezi magický akt. V minulosti si lidé mysleli, že síla zeleného proutku se tak přenese na člověka či na zvíře (Jančář, 2000).

Proto chlapci o velikonočním Pondělí šlahali – vypláceli ženy proutkem, později spletenými vrbovými pruty. Tomuto se říkalo pomlázka, ale v jednotlivých oblastech Slovácka si pomlázka nese svůj specifický název, jako např. *tatar*, *kocar*, *čugar*, *kančuch*, v Hradčovicích *karabáč*. Skupiny chlapců tak o velikonočním Pondělí, mnohdy časně z rána, aby zastihly děvčata ještě na lůžku, navštěvovaly a vymrskaly svobodná děvčata, která jim za vyšlahání přivazovala na pomláзки barevné stuhy a obdarovala je kraslicemi (Folprecht, 1922). Kraslice byly bohatě zdobené, často se na ně psaly i milostné verše. Šimša (2000) uvádí, že kraslice se zdobily různými technikami, jako např. vyškrabování, batikování, ovazování jezerní sítinou apod. (Šimša, 2000).

Pomlázka začínala v rodinách často už v neděli na Boží hod velikonoční. Děti chodily na šlaháčku (na koledu) ke kmocháčkům a ostatním příbuzným a u vypláčení říkaly různé říkanky.

Velikonoční říkanka užívaná v Hradčovicích:

Dávaj vajca, vyplácaj sa,

lesti nedáš kopu vajec,

vyženu ti muža na pec.

A pacholka do komína,

bude černý jak slanina.⁶

3.1.4 Stavění máje

Dalším tradičním jarním zvykem, který patří k začátku května, je stavění máje. Máj neboli májka je urostlý jehličnatý strom, který je předem vybrán a pokácen skupinou chlapců.

⁶Velikonoční říkanka při pomlázce. Dostupné od pamětníků z obce Hradčovice.

Ti jej také očistí – ořežou mu větve a očistí ho od kůry tak, že mu zůstane pouze zelená špička. Tu pak děvčata ozdobí papírovými fáborky, růžemi či barevnými šátky. Máj se vztyčil 30. dubna na návsi před hospodou a bývalo zvykem, že si jej chlapci hlídali, jak přes den, tak i přes noc, aby ho nepokácela chasa z okolních vesnic. To by pak byla pro místní mládež velká hanba a potupa. Máj se pak kácí na konci měsíce května.

V některých oblastech Slovácka bývalo také zvykem, že se 1. května časně z rána stavěly máje dívkám před domem. Znamenalo to veřejnou poctu a vyjadřovalo to chlapcovu náklonnost k dívce (Jančář, 2000).

3.1.5 Hody

Tato tradice patří k podzimním svátkům a je jednou z nejrozšířenějších a nejvíce dodržovaných tradic na Slovácku. V Čechách se tato tradice nazývá *posvícení*, ve Slezsku *krmaš*. Hlavní podstatou hodů bylo poděkování za úrodu a snaha o její zajištění v budoucích letech (Šimša, 2006). Hody měly však i svoje křesťanské opodstatnění, slavily se, když měl svátek světec, kterému byl zasvěcen místní kostel. V období vlády Josefa II. (v r. 1786) byl z hospodářských důvodů ustanovený jeden termín pro slavení všech hodů, což byla třetí neděle v říjnu. Říkalo se jim hody císařské. Později se však hody v jednotlivých obcích začaly opět slavit v různých termínech, na svátek patrona, jemuž byl zasvěcen kostel v obci (Jančář, 2000).

Hody byly původně považovány za výroční slavnost. Rodina uspořádala velký společný oběd, kvůli kterému se zabila kráva, prase nebo několik hus či kačen. K pití muselo být dostatek piva nebo víno. Na slavnostní oběd byli pozváni příbuzní, kteří se zdrželi mnohdy i několik dnů. Hlavním hodovým dnem byla neděle a pak následovalo hodové pondělí a úterý, kdy se dodržovaly různé zvyky a pořádaly se taneční zábavy (Jančář, 2000).

Průběh hodů

Hody trvají několik dní. V dřívějších dobách (ještě na počátku 20. století) se hody konaly povětšinou od soboty do středy. V současnosti už se hody slaví většinou jen o víkendu (v sobotu a v neděli), v některých oblastech Slovácka ještě v pondělí.

V jednotlivých vesnicích na Slovácku je samotný průběh hodů různý. V sobotu se většinou žádá o povolení k hodům, koná se průvod krojované chasy pro stárky a převzetí hodového práva. V některých slováckých obcích se však průvod pro stárky koná až v neděli.

V průvodu pak nesou stárci hodové právo nebo věnec. Tyto patří mezi hlavní atributy hodů. V sobotu večer se koná hodová zábava.

V neděli dopoledne následuje mše svatá a odpoledne hodová obchůzka vesnicí. Někde se při obchůzce vozí zvířata - beran (Uherskobrodsko a Uherskohradištsko) nebo vodí káčer (Kyjovsko). V neděli večer se v některých obcích koná další taneční zábava, na které se povětšinou dodržuje zvyk zavádění pod právo, sólo do vínka nebo zavádka. Pondělí bývá pak vyhrazeno pro obchůzku a vodění (vození) berana, pokud se to nekonalo v neděli.

V některých oblastech Slovácka, zvláště na Podluží, na hanáckém Slovácku, na kyjovském, strážnickém nebo ostrožském Dolňácku, je také rozšířena a stále udržována tradice stavění máje o hodech. Mládenci tak vyberou, pokácí a upraví jehličnatý strom, který pak děvčata nazdobí fáborky a papírovými růžičkami. Máj se pak postaví většinou uprostřed obce a tvoří ústřední prostředí hodů, kde hraje muzika, probíhá tanec a další hodové zvyky. Někdy také mládenci postaví menší máje i před domy stárek (Šimša, 2006).

Hodoví stárci

Tam, kde se konají hody s právem, musí být zvolen starší a mladší stárek a také starší a mladší stárka. Ti jsou voleni chasou a mají tak po celou dobu hodových slavností výsadní práva a také povinnosti.

Stárek a stárka se stávají držitelem hodového práva, o které musí požádat zástupce dané obce a musí také zodpovídat za celý průběh hodů. Dříve předával starosta nebo starostka obce stárkům kromě práva pořádat hody také pergamenovou listinu, na které byly sepsány všechna práva a povinnosti stárků během hodů. Samotné hodové právo se pak musí po celou dobu konání hodů (zvláště na tanečních zábavách) hlídat, aby ho neukradli chlapci z okolních vesnic. To by byla pro stávající stárky velká hanba (Tarcalová, 2003).

Nošení – vození berana

O této tradici vypovídá Klvaňa (In Tarcalová), který uvádí, že při nedělní obchůzce se ve většině obcí na Slovácku vozí beran nebo vodí káčer. Na Uherskohradištsku se spíše dodržuje vození – vodění berana. Dříve se beran nosil na nosítkách, nosili ho mládenci v průvodu po celé vesnici. Při obchůzce se vybíraly různé potraviny či finanční příspěvky, které chasa užila na hodovou zábavu (Tarcalová, 2008).

O podrobnostech této tradice vypovídá Orlovský (1984), který uvádí, že po obchůzce musel zvolený stárek beranovi setnout hlavu. Pokud se mu to nepovedlo najednou, musel

Obrázek č. 19

Zdroj: Galerie: Hody v Drslavicích a Hradčovicích [online]

zaplatit stanovenou pokutu a sklídl všeobecný posměch. Nošení berana má svůj původ již v dobách pohanských, což dokazují zápisy bývalého hradčovského kněze dr. A. Dostála v obecní kronice z roku 1920. V Hradčovicích byl zvyk stínání berana zakázán místním knězem P. Petrášem v r. 1870, který raději doporučil podřezávání berana.

Hody v Hradčovicích v současnosti

Slavení hodů připadá v obci vždy na 3. říjnovou neděli. Jedná se o jednu z největších událostí v obci. Sobotní večerní hodová zábava patří především krojové chasy, ale podílí se na ní i mužský pěvecký sbor Hradčovice. Hudební složku zábavy tvoří dechová hudba Hradčovjanka a cimbálová muzika Cifra. Místní mládež si na zábavu obléká hradčovický kroj a v průběhu večera pak převede taneční hodové pásmo, které si mládež nacvičuje už dva měsíce před začátkem hodů. Hodová zábava pak trvá mnohdy až do brzkých ranních hodin.

Nedělní hodové dopoledne je zahájeno slavnostní mší svatou a následuje předtančení hodové chasy na návsi před kostelem. Odpoledne se koná obchůzka krojované chasy po vesnici s vozením berana. V současné době se beran v hodovém průvodu vozí na vozíku, který je nazdoben jehličím a papírovými růžemi. Beran je překryt tureckým šátkem a po skončení hodové obchůzky se vrací zpět majiteli, který ho pro tuto tradici propůjčí. Samotná obchůzka je zakončena v místním pohostinství U Holuba.

Také o hodech je téměř v každém domě připraveno malé občerstvení v podobě domácí slivovice a vdolečků (TV Noe, 2010).

3.2 Hradčovický kroj

„Krojem nazýváme každý způsob šatu, který se nemění ani často, jako nynější módy, ani pronikavě, a přísluší buď určitým stavům anebo kmenům.“ (Niederle, 1923, s. 97)

Hradčovice patří národopisně do oblasti Uherskobrodsko, do hradčovického krojového okrsku (Dvouletý, 2010). Hradčovický kroj se nosí v obcích Hradčovice, Drslavice, Veletiny a Lhotka. Dříve se podobal kroji vlčnovskému a od r. 1870 začal přebírat některé části z kroje brodského.

3.2.1 Mužský кроj

Mužský кроj je tvořen soukennými nohavicemi se šňůrováním, jež vytváří vzor na osmičku. Punt zdobí plátěný vyšíváný kapesník s krajkou po obvodu. Dříve nosili muži místo kapesníku kašmírový šátek. Krojová košile má příramkový střih a baňaté rukávy. Právě pro zdůraznění objemu baňatých rukávů se dříve nosily i dvě košile na sobě. Košili zdobí vyšívání *na výřez* a je tvořeno krémovým základem, černým vzorem a barevnými výplněmi. Podobá se tak vyšívání vlčnovskému. Vyšívání na košili tvoří obojek, nárameníky a přednice – fajka. Na košili se obléká vesta - kordula, která je na zádech vyšitá modrým harasem do tří *tulipánů*, pod nimiž se nachází menší červené štrapece. Na pravé straně je zdobená našitými kovovými knoflíčky, které jsou sdruženy do trojúhelníků (Dvouletý, 2010). V dřívějších dobách se lišila kordula mladších a starších mužů – starší muži měli kordulu méně zdobenou a odlišnou barevně. Do současnosti se však dochovala pouze jedna podoba korduly.

K mužskému slavnostnímu kroji neodmyslitelně patří také klobouk, který je zdoben menší voničkou a kohoutími pery. Jeho předchůdcem byl malý černý klobouk se zelenou nebo černou pentlí, jehož podoba už se také nedochovala (Niederle, 1923). Kohoutí pera (= *kosárky*) byly vždy odznakem svobodných mužů, stejně jako šáteček v puntu nohavic.

3.2.2 Ženský кроj

Ženský кроj má znaky dolňáckých krojů. Skládá se z rukávců, které mají baňatý tvar a jsou hustě vrapené. Na ramenou jsou spadlé a rozšiřují se až v záloktí. Rukávce jsou zdobeny výřezovou výšivkou, později zjednodušenou na křížkovou výšivku. Dříve byly vycpávány papírem. K rukávcům jsou přišity kadrle, jež jsou podvázány barevnými pentlíčkami. Obojek a kadrle na rukávcích jsou tvořeny bílou dírkovanou výšivkou nebo krajkou. Vyšívání na rukávcích tvoří přednice, nárameníky a obojek. Na rukávce se obléká kordulka. Ta je ušitá ze zeleného brokátu a na zádech má několik varhánků s barevným pruhem a vyšíváním do srdíček a růžiček. Vyšívání je u dolního okraje zakončeno třepením.

Přední sukně je také z brokátu a po obvodu je lemovaná krajkou. Jsou na ní našity pentlíčky a lesklá porta s patáčky. Sukně je převázaná vyšívánými nebo malovanými stuhami – tráčky. Zadní sukně je zhotovená z lesklého klotu a je naskládána v hrubých vrapech. Zdobí ji pestré vyšívání v pase.

K ženskému kroji patří turecký šátek, který se může vázat na několik způsobů, např: *na záušnice*, *na jelito*, *na ocas* apod. Dnes se nejvíce ustálilo vázání *na babušu*, které je

méně strojené. Při obřadní příležitosti nosí dívky na hlavě kulatý věneček s bílým kvítím a umělou i živou zelení. Věneček je zakončen dvěma dlouhými copy s mašlemi.

Neodmyslitelnou součástí ženského hradčovického kroje jsou tříčtvrteční šněrovací boty, které jsou u okraje vykrojené a dírkovitě vyražené květinovými vzory. Na nohou se nosí pletené bílé punčochy, s pestrým květinovým vzorem. Tyto jsou typické pouze pro hradčovický kroj (Dvouletý, 2010).

3.2.3 Dětský kroj

Původní dětský kroj zanikl. Ke slavnostním příležitostem, jako je např. První svaté přijímání nebo Boží Tělo oblékají děvčata bílý družičkovský kroj a pro malé chlapce má kroj stejnou podobu jako dospělý mužský kroj (Beneš, 1952).

3.2.1 Všední a pracovní kroj

Původně byl všední kroj podomácku zhotovované oblečení. Tato podoba kroje však zanikla už po první světové válce. Všední součástky kroje byly méně zdobené, šité z dostupných levnějších materiálů. Jako pracovní oděv se oblékaly obnošené součástky kroje všedního i svátečního.

Později byla podoba všedního kroje u mužů taková: košile s řídkým vyšíváním, na ní městský kabát a k tomu tmavé kalhoty zastrčené do vysokých bot nebo dlouhé kalhoty ke střevícům. Místo holínek nosili především starší muži v zimě vysoké černé papuče. Na hlavě nosili městský klobouk a v zimě beranici.

Ženský všední kroj byl nazýván jako polokroj. Skládal se ze sukně a fěrtůšku, k tomu jupka, na hlavě šátek a na nohou hrubší punčochy. V zimě se na jupku oblékala ještě kacabaja a přes hlavu se přehodil vlňák (Beneš, 1952).

3.2.2 Nedělní – polosváteční kroj

Jak uvádí ve svém rukopise Josef Beneš, *byla původní podoba nedělního kroje u mužů charakterizována nohavicemi a kordulkou, u žen rukávci a kordulkou* (Beneš, 1952). Takový kroj byl však po 1. světové válce považován za slavnostní kroj a v nedělní den už se nenosil. U mužů jej nahradily kalhoty, košile, kabát a klobouk. V zimě si starší muži oblékali kabát.

Ženy oblékaly po 1. světové válce nedělní kroj jako jupku, harasový nebo brokátový fěrtůšek a hrubší punčochy. Na hlavu si ženy uvazovaly střapcový šátek.

3.2.3 Slavnostní kroj

Dříve byl tento kroj považován za nedělní. U mužů patří mezi slavnostní kroj vyšívaná košile s kordulkou, nohavice a holenky – vysoké černé boty. Ženský slavnostní kroj se skládá z rukávců, kordulky, k tomu patří haras a vzadu černý šorec. Na hlavu se uvazuje červený turecký šátek, tzv. „turečák“. Na nohou nosily ženy barevné pletené punčochy a černé střevíce s vyraženými vzory (Beneš, 1952).

3.3 Nářečí Slovácka

Nářečí užívané v regionu Slovácko patří k nářečí východomoravskému (moravskoslovenskému).

Hlavní znaky moravskoslovenského nářečí uvádí Cuřín (1964, s. 184-185):

- *Zachované ý a í, např. stíc, pícha, starí, nosík, vozík atd.*
- *Zachované ú, např. múka, dúbek, nesú, berú atd.*
- *Zachované aj, např. daj, vajco, nejlepší atd.*
- *Krátká samohláska v slovech jako vrana, misa, mak, pit, jest atd.*
- *Většinou zachované a po měkkých ale i jiných souhláskách, např. ležat, bečat, prasa, tela aj.*
- *Většinou zachované u, ú po měkkých souhláskách, např. cuzí, policu; v 1. os. sg. piju, kupuju, nesu; 3. os. pl. pijú, kupujú, bijú.*
- *Slabikotvorné r, l ve větším zastoupení*
- *Tvrde souhlásky d, t, n před e, např. vedete, nesete.*
- *Užívalo se většinou i/i, např. pila, misa, bil, pisk, dobrí apod., pouze na Valašsku se rozlišovalo i-y (í-ý)*
- *Většinou zachované é, např. řéct, obilé, zelé atd.*
- *Užívalo se i na začátku slova bez j, např. ikra, iskra, inačí, izba atd.*
- *Zachovaná skupina šč, např. ešče, ščáva, ščestí aj.*

Obrázek č. 20
Zdroj: Moravská nářečí [online]

4 KULTURNÍ TRADICE REGIONU V RVP ZV

V téhle kapitole se pokusíme problematiku kulturních tradic a zvyků regionu stručně popsat a zařadit do kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Uvedeme zde však jen vzdělávací oblasti, očekávané výstupy a učivo, jež souvisí s tematikou kulturních tradic a zvyků regionu.

RVP ZV vzešel v platnost od školního roku 2007/2008 a obsahuje očekávané výstupy – dlouhodobé cíle, obsah jednotlivých oblastí a oborů vzdělávání a očekávané klíčové kompetence. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou rozděleny na dvě období. Do 1. období spadá 1. – 3. ročník a do 2. období je zařazen 4. – 5. ročník. Na konci těchto období musí být splněny očekávané výstupy, které musí být prokazatelné znalostmi žáků (RVP ZV, 2007).

„Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.“ (Školský zákon č. 561/2004 Sb., §4)

Protože RVP ZV je velmi rozsáhlý, budeme v téhle kapitole uvádět pouze očekávané výstupy, související s projekty v praktické části této práce a s problematikou kulturních tradic.

Tematiku kulturní tradice zařadíme do následujících vzdělávacích oblastí:

Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura)

Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)

Umění a kultura (Výtvarná výchova, Hudební výchova)

4.1 Vzdělávací oblast Český jazyk a literatura

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

žák:

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas

- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení
- reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace

Učivo

- čtení
- naslouchání
- mluvený projev
- písemný projev

JAZYK A JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

žák:

- určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje
- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

Učivo

- zvuková stránka jazyka
- slovní zásoba a tvoření slov
- tvarosloví
- skladba
- pravopis

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Očekávané výstupy – 2. období

žák:

- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
- volně reprodukuje text podle svých schopností

Učivo

- zážitkové čtení a naslouchání

4.2 Vzdělávací obor hudební výchova

Očekávané výstupy – 2. období

žák:

- rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

Učivo

Hudebně pohybové činnosti

- pohybové vyjádření hudby a reakce na změny v proudu znějící hudby – pohybová improvizace s využitím tanečních kroků
- orientace v prostoru – utváření pohybové paměti, reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách
- poslechové činnosti
- hudba vokální, instrumentální, vokálně instrumentální, lidský hlas a hudební nástroj
- hudební styly a žánry – hudba taneční, pochodová, ukolébavka apod.
- interpretace hudby – slovní vyjádření (jaká je to hudba a proč je taková)

4.3 Vzdělávací obor výtvarná výchova

Očekávané výstupy – 2. období

žák:

- při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Učivo

Rozvíjení smyslové citlivosti

- prvky vizuálně obrazného vyjádření – linie, tvary, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše
- uspořádání objektů do celků – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statické a dynamickém vyjádření

Uplatňování subjektivity

- typy vizuálně obrazných vyjádření – jejich rozlišení, výběr a uplatnění
- přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením – hledisko jejich vnímání (vizuální, haptické, statické, dynamické), hledisko jejich motivace (fantazijní, založené na smyslovém vnímání)

Ověřování komunikačních účinků

- komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření – v komunikaci se spolužáky, rodinnými příslušníky a v rámci skupin, v nichž se žák pohybuje

(ve škole i mimo školu); vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření

4.4 Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

Místo kde žijeme:

Očekávané výstupy – 2. období

žák:

- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu
- vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického

Učivo

- domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy
- obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť
- okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany

Lidé kolem nás:

Očekávané výstupy – 2. období

žák:

- rozlišuje základní rozdíly mezi jednotlivci, obhájí při konkrétních činnostech své názory, popřípadě připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu a řešení se spolužáky

Učivo

- soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve
- kultura – podoby a projevy kultury, kulturní instituce

Lidé a čas

Očekávané výstupy – 1. období

žák:

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu

Očekávané výstupy – 2. období

žák:

- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
- zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek
- rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik
- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik

Učivo

- orientace v čase a časový řád
- současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života
- regionální památky

(RVP ZV, 2007, část C, s. 22-41)

5 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ

5.1 Základní pojmy – projekt, projektová metoda, projektová výuka

Projekt

Vymezit jednotnou definici projektu je obtížné zvláště proto, že každý autor na ni má svůj vlastní úhel pohledu. Určité názory a náhledy na projektové vyučování se také vyvíjely a měnily. Uvedeme zde pro srovnání několik definic projektu.

Kasíková (1997, s. 49) uvádí, že projekt můžeme chápat jako „*specifický typ učebního úkolu, ve kterém mají žáci možnost volby tématu a směru jeho zkoumání, a jehož výsledek je tudíž do určité míry předvídatelný. Je to úkol, který vyžaduje iniciativu, kreativitu a organizační dovednosti, stejně tak jako převzetí odpovědnosti za řešení problémů spojených s tématem.*“

Jinou definici nám nabízejí Maňák a Švec (2003, s. 168), kteří vymezují projekt jako „*komplexní praktickou úlohu (problém, téma) spojenou se životní realitou, kterou je nutno řešit teoretickou i praktickou činností, která vede k vytvoření adekvátního produktu.*“

O tuto definici se také opírá Kratochvílová (2006, s. 39), která ji však ještě rozšiřuje o myšlenku, že „*žák získává v projektu nové zkušenosti a vědomosti, díky kterým je pak schopen argumentovat a zdůvodňovat své názory při hodnocení a obhajování svého projektu.*“

Dělení a druhy projektů

Stejně tak jako definice, tak ani problematika dělení projektů není zcela jednoznačná. Každý autor má svá specifická kritéria, podle kterých pak projekt dělí na jednotlivé druhy. My zde nastíníme dělení projektů podle několika autorů.

Určité stručné rozdělení projektů nám nabízejí Císař, Horák a kol. (1938, s. 67), (In Dömischová, 2011):

Podle učebních předmětů:

- projekty konkrétní X abstraktní.

Podle účelu:

- projekty k probírání a procvičování nové látky,

- projekty k získávání nových poznatků,
- projekty k opakování již získaných poznatků,
- projekty určené k aplikaci poznatků na určitý životní problém.

Podle vzniku

- projekty spontánní, které vzešly z nitra dětí,
- projekty, které navrhl učitel a žáci je přijali (Dömischová, 2011, s. 38).

Poněkud obsáhlejší dělení projektů se nachází u Valenta (1993, s. 6), (In Dömischová, 2011), který dělí projekty následovně:

Podle navrhovatele

- spontánní – žákovské projekty,
- uměle připravené učitelem, vychovatelem,
- mezityp, který vychází z jedné pozice, ale druhou pozicí je výrazněji korigovaný.

Podle místa

- školní,
- domácí,
- spojení obou.

Podle času konání

- krátkodobé,
- střednědobé,
- dlouhodobé.

Podle počtu žáků

- individuální,
- kolektivní.

Podle velikosti

- malé X velké (Dömischová, 2011, s. 39).

Jiné dělení nám předkládá Kratochvílová (2009, s. 49), (In Dömischová, 2011), která Valentovo dělení rozšiřuje o další dvě kategorie:

Podle navrhovatele

- spontánní,
- uměle připravené,
- kombinace předchozích možností.

Podle účelu projektu

- problémové,
- konstruktivní,
- hodnotící,
- směřující k estetické zkušenosti,
- směřující k získání dovednosti.

Podle místa / prostředí projektu

- školní,
- domácí,
- kombinace obou,
- mimoškolní.

Podle počtu zúčastněných v projektu

- individuální X společné.

Podle způsobu organizace v projektu

- jednopředmětové X víceředmětové.

Podle informačních zdrojů

- volný – žák si informační materiál obstará sám,
- vázaný – informační materiál je žákovi poskytnut,
- kombinace obou (Dömischová, 2001, s. 40).

Rozdělení podle jednoho kritéria, a to podle délky projektu nacházíme u Maňáka a Švece (2003, s. 169):

- **krátkodobý projekt** – dvou a více hodinový,
- **střednědobý** – realizuje se v průběhu jednoho až dvou dnů,
- **dlouhodobý** – tzv. projektový týden, který se obvykle absolvuje jedenkrát ročně,

- **mimořádně dlouhodobý** – zahrnuje několik týdnů nebo i měsíců, avšak většinou probíhá paralelně s obvyklou výukou.

Projektová metoda

Definici projektové metody můžeme najít v Pedagogickém slovníku, kde je definována jako „*vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním.*“ (Průcha a kol., 2003, s. 184)

„Základními východisky projektové metody jsou:

Globální přístup: *vychází z toho, že životní situace jsou komplexní povahy, nejsou izolované.*

Idea koncentrace: *znamená soustředění látky kolem určitého ústředního motivu, jádra či základní ideje.*“ (Nelešovská, Spáčilová, 2005, s. 74)

Jinou definici nám nabízí Kratochvílová (2006, s. 37), která uvádí, že „*na projektovou metodu nahlížíme jako na uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činností vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.*“

Charakteristické znaky projektové metody podle Kratochvílové (2006):

- učební činnost, prostřednictvím které dochází k realizaci projektu a jeho výstupu,
- předem důkladně naplánovaná činnost,
- činnost, která vyžaduje aktivitu a samostatnost,
- tvořivá činnost, která reaguje na změny v projektu,
- činnost autoregulovaná (řízená vnitřně),
- teoretická i praktická činnost, která rozvíjí celou osobnost žáka a vede ho k zodpovědnosti za své jednání a dosažené výsledky,
- při praktické činnosti a také při využití teorie je rozvíjeno žákovo sebepojetí a dochází k motivaci žáka k učení.

Projektová výuka

Nelze jednoznačně určit, zda projektová výuka patří mezi výukové metody, formy či strategie. Někteří autoři ji zařazují mezi výukové metody (Uher, 1926, Chlup, 1939, Mojžíšek, 1988, Valenta, 1993, Kašová, 1998, Maňák, Švec, 2003).

Jiní autoři řadí projektovou výuku ke komplexním výukovým metodám (Žanta, 1934, Maňák, 2003, Tomková 2009). Komplexní výuková metoda by měla působit na rozvoj celé osobnosti žáka, měla by využívat různé formy výuky nebo by měla vytvářet mezipředmětové vztahy, což dokládá Seebauer (1988).

Další autoři řadí projektovou výuku k organizačním formám výuky (Uher, 1926, Kašová, 1995, Skalková, 1999, Dvořáková, 2009). Podstatou tohoto zařazení je fakt, že realizace projektové výuky souvisí s organizací a s délkou trvání jednotlivých předmětů. V rámci projektové výuky je také možné propojovat různé organizační formy, protože jak uvádí Maňák (2003), projektová výuka může probíhat ve skupinách nebo individuálně, dokonce může dojít ke kombinaci obou zmíněných možností. Projektová výuka také nemusí být realizována v rámci jedné třídy, ale může se do ní zapojit několik tříd nebo dokonce celá škola.

Projektovou výuku lze tedy vnímat jako výchovnou a vzdělávací strategii, což jsou podle RVP ZV (2007) promyšlené postupy, které vedou k naplňování klíčových kompetencí (Dömischová, 2001, s. 27).

5.2 Podstata projektové výuky

Projektová výuka je úzce spjata s metodou řešení problémů. Zatímco výuka, jež je zaměřená pouze na řešení problémů, probíhá ve školní budově, projektová výuka se realizuje nejen ve škole, ale hlavně mimo školu, např. v přírodě, ve společnosti jiných lidí nebo ve výrobním procesu. Žáci se mohou aktivně začlenit do praktického života a přebírají tak jistou zodpovědnost za vykonanou činnost.

Velmi důležitým znakem projektové výuky je také skutečnost, že sdružuje několik vyučovacích předmětů, čímž umožňuje řešit situaci přirozeným způsobem (Maňák, Švec, 2003).

Charakteristické znaky projektu:

- *Otázka, problém související se životem, potřebami a zájmy žáků (vnitřní motivace).*
- *Samostatná cesta k řešení problému, žáci se podílejí na plánování, organizaci, realizaci i hodnocení projektu.*
- *Činnostní cesta k řešení problému, využití vlastních zkušeností, tvořivý přístup.*
- *Úloha kooperativní činnosti, rozvoj sociálních dovedností a vztahů.*
- *Zodpovědnost za průběh i výsledek.* (Nelešovská, Spáčilová, 2005, s. 74-75)

5.3 Fáze projektového vyučování

Záměr (úkol) – jedná se o volbu situace, která je pro žáky určitým problémem. Ten navodí učitel nebo vznikne spontánně od dětí. Je důležité, aby situace vycházela nebo úzce souvisela s životním prostředím žáků. Díky tomu pak pro žáky představuje skutečný problém a je pro ně více atraktivní.

Plánování – před zahájením samotného projektu je třeba dobře promyslet základní postup a stanovit si, co bude výsledkem celého projektového vyučování. Do plánování by měli být zapojeni i žáci a společně s nimi pak určit konkrétní činnosti, rozdělit jednotlivé úkoly, stanovit časový plán a materiální prostředky.

Provedení (realizace) – je třeba si jasně stanovit, kdo, co a jak bude dělat. Učitel by měl být jen v roli poradce, hlavní úlohu při řešení problému by měli vykonávat žáci. Při samotné realizaci projektu dochází k rozvoji rozumových dovedností a tvořivého myšlení, ale také k rozvoji fantazie.

Hodnocení – na konci projektu by mělo následovat jisté shrnutí a následné zveřejnění výsledků práce a jakési vyhodnocení celého projektu, což vede žáky k sebereflexi. Není však vhodné spoléhat jen na závěrečné hodnocení, ale raději hodnotit i během projektu, v jeho průběhu (Nelešovská, Spáčilová, 2005).

II EMPIRICKÁ ČÁST

6 CHARAKTERISTIKA A CÍLE VÝZKUMU

Kulturní tradice a zvyky regionu patří mezi základní znalostní výbavu každého jedince. V dřívější době byl na tradice a zvyky kladen mnohem větší důraz než v současnosti, protože byly součástí každodenního života lidí a předávaly se z generace na generaci. Lidé si tak už od dětství vytvářeli vztah k místu, odkud pocházeli a vážili si ho. V současnosti však dodržování tradic upadá a děti mají mnohem menší povědomí o tom, co je pro jejich region typické.

Myslíme si, že žáci by měli mít alespoň základní znalosti o svém regionu a jeho kulturních tradicích. Na základě těchto znalostí si pak mohou vytvářet vztah k místu, kde žijí, a mohou lépe vnímat odlišnosti jednotlivých regionů. Protože nás zajímala problematika informovanosti a povědomí dětí o svém regionu a jeho kulturních tradicích, rozhodli jsme se na toto téma zrealizovat výzkumné šetření.

Šetření bylo zaměřené na dosavadní vědomosti dětí o svém regionu a jeho kulturních tradicích. Dále jsme se zaměřili na tradice, které se v jejich regionu a hlavně v jejich obci pravidelně konají.

6.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem průzkumného šetření bylo zjistit, kolik znalostí mají žáci 1. stupně základní školy o svém regionu, jeho kulturních tradicích a zvyklostech. Dále nás zajímalo, zda žáci poznají kraj, který je typický pro jejich obec a jaké povědomí mají o kulturních památkách regionu Slovácko.

K dílčím cílům patří zjištění, jaké budou znalosti žáků po absolvování projektových bloků zaměřených na region Slovácko a jeho tradice. Výzkumné šetření bylo prováděno v září a v prosinci 2014.

6.2 Stanovení předpokladů

Na základě výše uvedených cílů byly stanoveny tyto předpoklady:

Předpoklad 1: Žáci mají jen málo informací o kulturních tradicích a jejich průběhu, které se v regionu Slovácko a především v jejich obci dodržují.

Předpoklad 2: O vzhledu hradčovického kroje mají povědomí všichni žáci, ale nedokáží jej popsat a pojmenovat jeho jednotlivé součásti.

Předpoklad 3: Pro žáky jsou kulturní památky regionu Slovácko téměř neznámé, nedokáží je pojmenovat a nemají o nich žádné informace.

Předpoklad 4: Děvčata mají větší povědomí o kulturních tradicích, které se v regionu Slovácko dodržují, než chlapci.

6.3 Charakteristika didaktického testu

Při realizaci výzkumného šetření jsme použili metodu didaktického testu. Didaktický test je zkouška, která se orientuje na objektivní zjišťování úrovně zvládnutí učiva u určité skupiny osob. (Chráska, 2007).

Pro naše průzkumné šetření jsme se rozhodli použít nestandardizovaný didaktický test, který jsme zkonstruovali sami. Didaktický test se skládá z devíti testových úloh, které jsou přiměřené věku žáků 4. ročníku. Tyto úlohy jsou zaměřené na region Slovácko a také na obec Hradčovice, její kulturní tradice, zvyky a kroj.

Před tím, než byl test předložen žákům, byla ověřena validita didaktického testu. Test jsme dali ke splnění dvěma žákům ve věku 9 let. Tím jsme chtěli zjistit, zda je test platný pro danou skupinu a zda bude pro žáky srozumitelný.

Po splnění testu dvěma žáky jsme zjistili, že testové úlohy byly pro žáky srozumitelné a vždy správně pochopili zadání. Test jsme tedy nemuseli upravovat a předložili jsme ho žákům 4. ročníku základní školy v Hradčovicích.

Didaktický test byl žákům předložen v září 2014 a poté znovu v prosinci 2014. Mezi tím žáci absolvovali tři projektové bloky, zaměřené na region Slovácko a jeho kulturní tradice, zvyky a památky.

První a třetí testová úloha jsou úlohy uzavřené s výběrem odpovědi, první úloha je dokonce s vícenásobnou odpovědí. Druhá a osmá úloha našeho didaktického testu jsou uzavřené úlohy přiřazovací. Čtvrtá, pátá a šestá úloha jsou otevřené produkční úlohy s úzkou odpovědí. Žáci tady musí odpověď sami sestavit a do úlohy napsat. Sedmá úloha je také úloha otevřená, ale je to úloha doplňovací. Žáci doplňují slova do krátké říkanky. Poslední testová úloha je tzv. bonusový úkol – úkol navíc. (Chráska, 2007)

6.4 Charakteristika analýzy dat

Ke každé testové úloze byl přiřazen odpovídající počet bodů, které byly sečteny v celkový počet bodů získaných v didaktickém testu. Jednotlivé testové úlohy jsou pro lepší přehlednost a názornost zobrazeny pomocí tabulek a kruhových grafů.

6.5 Charakteristika výzkumné skupiny

Didaktický test byl určen žákům 4. ročníku Základní školy Hradčovice. Žáků bylo dohromady 17, z nichž bylo 7 chlapců a 10 dívek. Test vždy vypracovali všichni žáci.

7 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE ŠETŘENÍ

Tato kapitola interpretuje vyhodnocení didaktického testu, ve kterém žáci 4. ročníku ZŠ Hradčovice řešili 9 testových úloh, týkajících se především tradiční lidové kultury regionu Slovácko, kulturních tradic, zvyků a obyčejů.

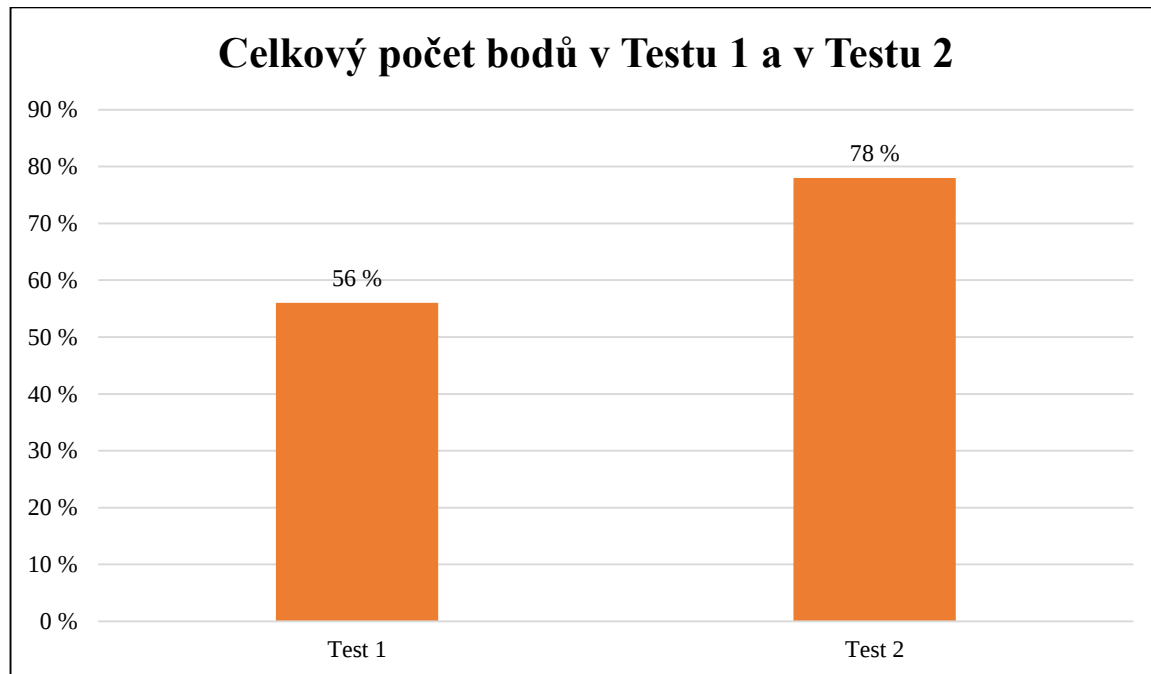
Nejdříve jsme porovnali celkovou úspěšnost žáků v obou testech a také rozdíly v úspěšnosti mezi pohlavím.

Výsledky jsme přehledně zpracovali do grafů a tabulek, z nichž bude možné ověřit, zda výše uvedené předpoklady platí či nikoliv.

1. Celkový počet bodů v obou testech

Počet bodů	Test 1	Test 2
Celkový počet bodů	608	850
Celkový počet bodů v %	56	78

Tabulka č. 1

Graf č. 1

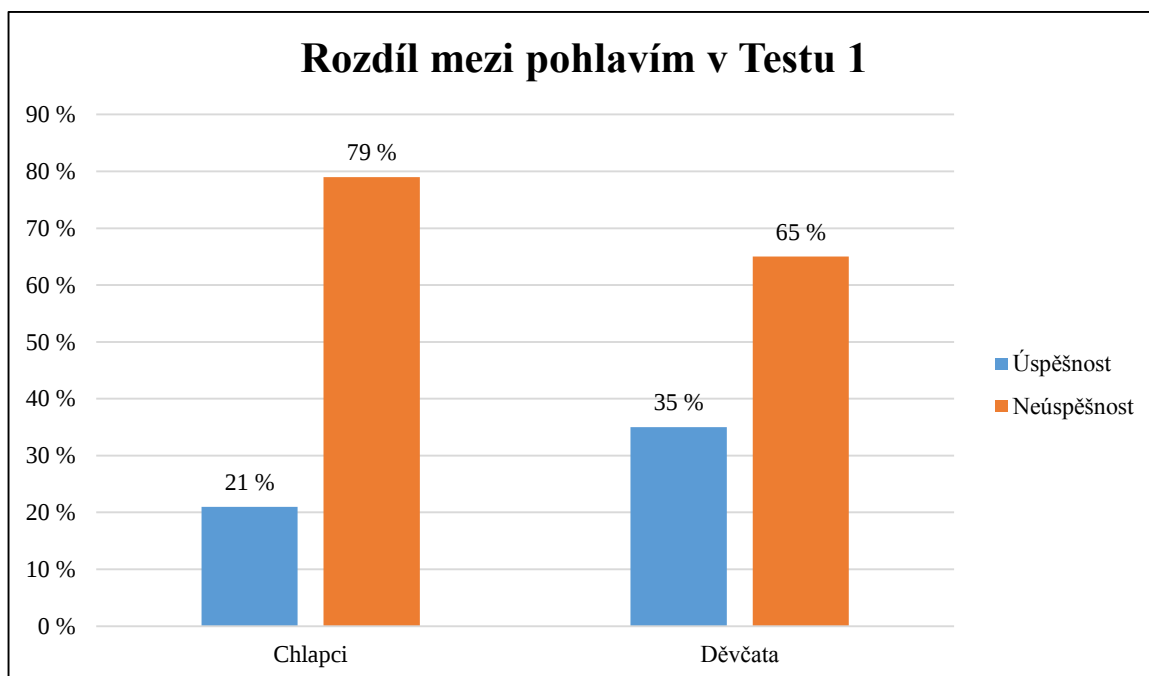
Dříve, než jsme začali vyhodnocovat jednotlivé testové úlohy, zajímal nás rozdíl v úspěšnosti mezi oběma testy. Zjistili jsme, že v prvním testu žáci získali dohromady 608 bodů, což je asi

56 %, zatímco ve druhém testu získali žáci celkem 850 bodů, což je 78 %. Z toho jednoznačně vyplývá, že druhý test byl o 22 % úspěšnější než test první.

2. Rozdíl v úspěšnosti mezi pohlavím (chlapci X děvčata) – Test 1

Pohlaví	Počet bodů	Počet bodů v %
Chlapci	224	21
Děvčata	384	35

Tabulka č. 2

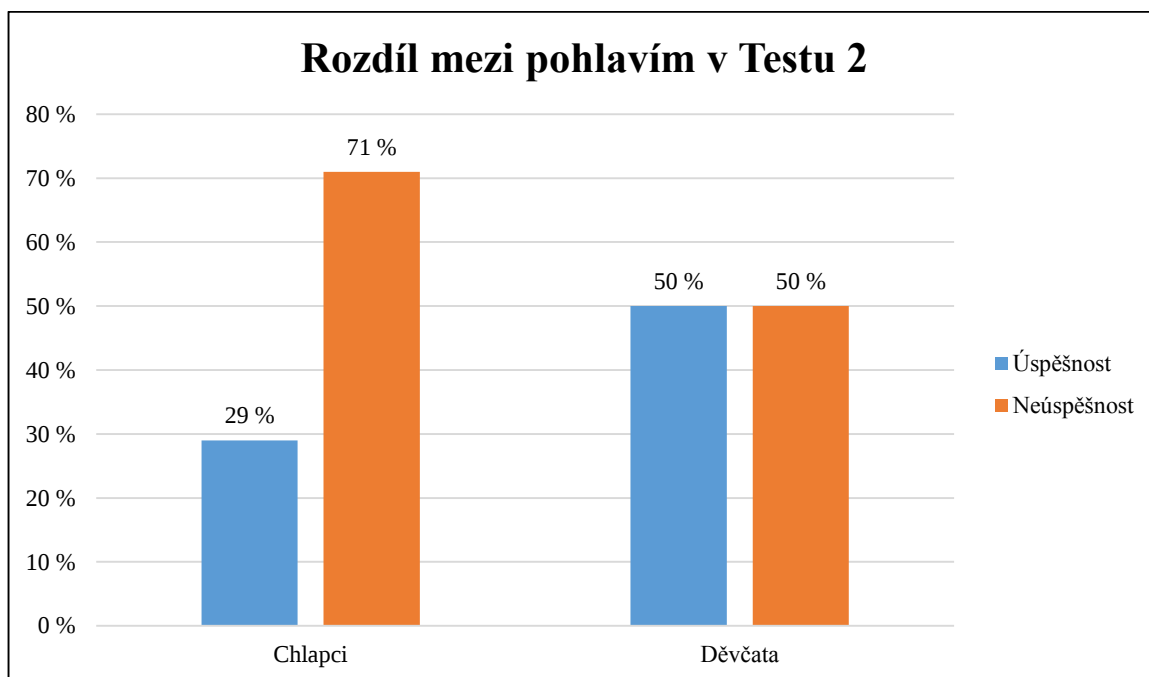
Graf č. 2

Dalším kritériem, které nás zajímalo, byl rozdíl v úspěšnosti mezi pohlavím. Děvčata získala v 1. testu dohromady 384 bodů, což je asi 35 %. Chlapci získali v 1. testu dohromady 224 bodů, což je asi 21 %. Z grafu lze jednoznačně vyčíst, že děvčata byla v 1. testu o 14 % úspěšnější než chlapci.

3. Rozdíl v úspěšnosti mezi pohlavím (chlapci X děvčata) – Test 2

Pohlaví	Počet bodů	Počet bodů v %
Chlapci	312	29
Děvčata	538	50

Tabulka č. 3

Graf č. 3

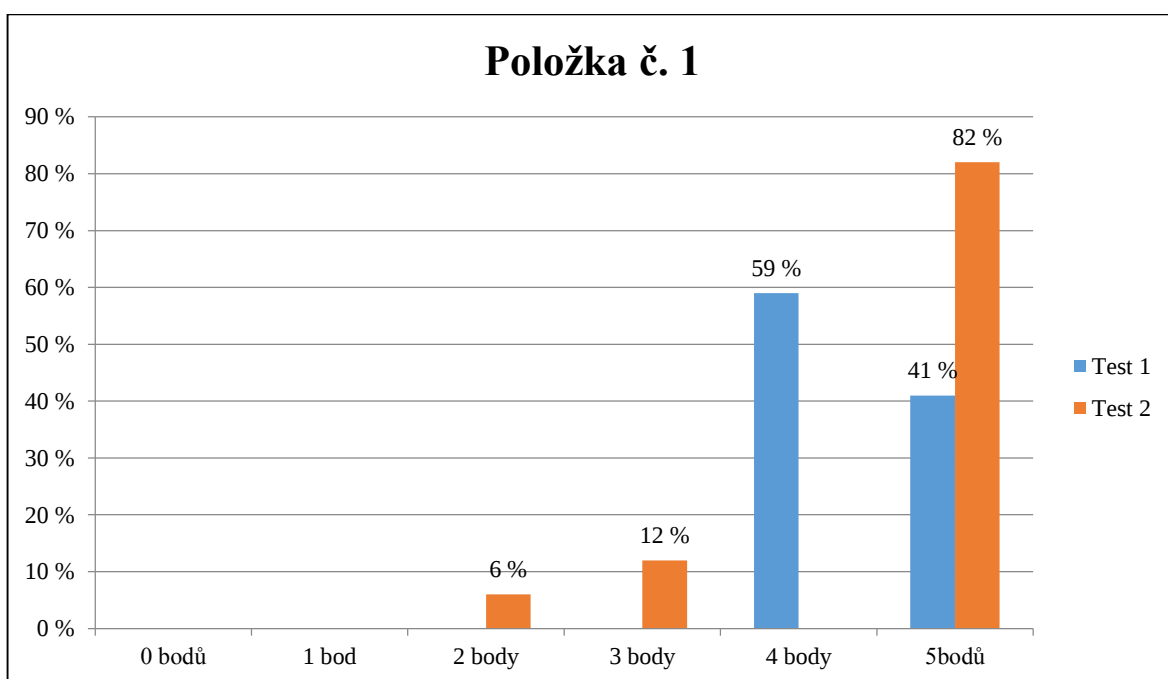
Ve 2. testu získala děvčata dohromady 538 bodů, což je asi 50 % a chlapci získali 312 bodů, což je 29 %. Z grafu lze jednoznačně vyčíst, že všichni žáci byli ve 2. testu úspěšnější než v testu 1.

7.1 Analýza jednotlivých testových položek

1. testová položka: Z nabídky tradičních zvyků vyber 5 pro tebe nejznámějších, které se dodržují v okolí tvého bydliště nebo přímo ve vaší obci.

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
5	7 (41,2 %)	14 (82,4 %)
4	10 (58,8 %)	0
3	0	2 (11,8 %)
2	0	1 (5,9 %)
1	0	0
0	0	0

Tabulka č. 4: Položka č. 1

Graf č. 4: Položka č. 1

Z celkového počtu žáků odpovědělo v prvním testu správně 7 žáků, což je asi 41 %. 10 žáků získalo 4 body, což je 59 %. Z výsledků šetření vyplývá, že většina žáků věděla i před absolvováním projektových bloků, které tradiční zvyky se dodržují v jejich obci.

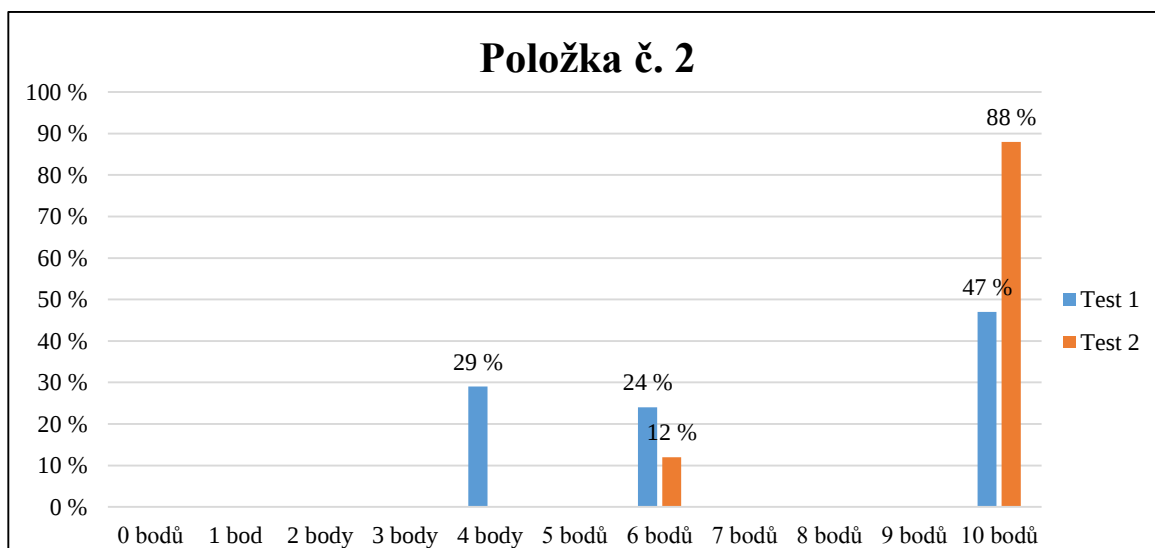
Ve druhém testu odpovědělo správně 14 žáků z celkového počtu, což je asi 82 %. 2 žáci získali 3 body, což je asi 12 % a 1 žák získal 2 body, což je asi 6 %. Z výsledků šetření

druhého testu vyplývá, že po absolvování projektových bloků vědělo správnou odpověď více žáků, než před tím.

2. testová položka: Které činnosti patří k jednotlivým tradicím? Vybarvi správnou dvojici stejnou barvou.

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
10	8 (47,1 %)	15 (88,2 %)
9	0	0
8	0	0
7	0	0
6	4 (23,5 %)	2 (11,8 %)
5	0	0
4	5 (29,4 %)	0
3	0	0
2	0	0
1	0	0
0	0	0

Tabulka č. 5: Položka č. 2

Graf č. 5: Položka č. 2

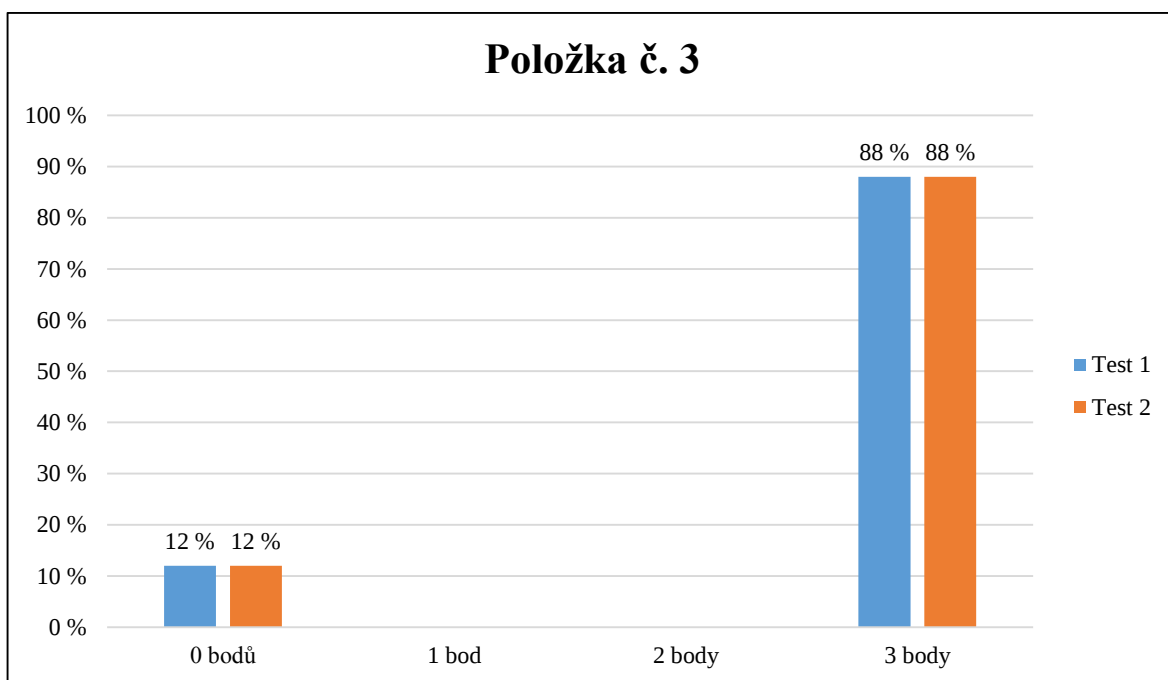
Z prvního testu je zřejmé, že odpověděla správně necelá polovina žáků (8 žáků – 47 %). Ostatní měli v úloze něco chybně (9 žáků – 53 %). Z toho vyplývá, že jen necelá polovina žáků 4. ročníku přesně ví, které činnosti patří k jednotlivým tradicím.

Ve druhém testu odpovědělo správně 15 žáků (88 %) a zbylých 12 % (2 žáci) získalo za tuto úlohu 6 bodů. Je tudíž jasné, že téměř všichni žáci už s jistotou ví, které činnosti se pojí s jednotlivými tradicemi.

3. testová položka: Poznáš hradčovický kroj? Zakroužkuj správný obrázek.

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
3	15 (88,2 %)	15 (88,2 %)
2	0	0
1	0	0
0	2 (11,8 %)	2 (11,8 %)

Tabulka č. 6: Položka č. 3

Graf č. 6: Položka č. 3

V prvním testu poznalo hradčovický kroj 15 žáků ze 17, což je nadpoloviční většina. Pouze 2 žáci zakroužkovali nesprávnou odpověď nebo 3. testovou položku nevyplnili. Je tedy jasné, že i před absolvováním projektových bloků pod mým vedením, se žáci s hradčovským krojem setkali nebo ho viděli. Někteří žáci už dokonce v kroji byli oblečení, jak nám později sdělili.

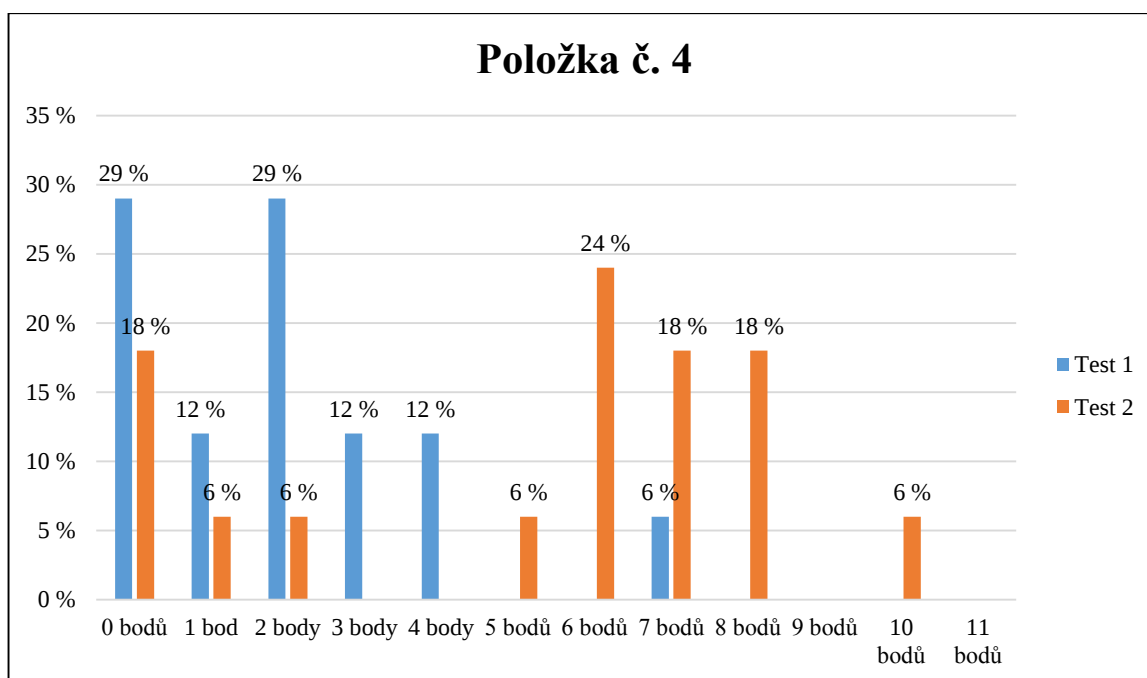
Je však zajímavé, že po vyhodnocení obou testů jsou výsledky 3. testové položky naprosto stejné v prvním i ve druhém testu.

Z výsledků šetření tedy vyplývá, že téměř všichni žáci hradčovský kroj spolehlivě poznají. Lze to přisuzovat tomu, že kultura v regionu Slovácko je velmi živá a většina rodin v obci Hradčovice kroj vlastní. Žáci ho tudíž mohou znát od svých rodičů či prarodičů nebo jej mohou vidět při různých tradicích, dodržovaných v obci během roku.

4. testová položka: Jak bys jednoduše popsal/a hradčovský kroj (chlapci – pánský, děvčata – dámský). Při které příležitosti se kroj ve vaší obci nosí? Uveď alespoň dva příklady.

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
11	0	0
10	0	1 (5,9 %)
9	0	0
8	0	3 (17,7 %)
7	1 (5,9 %)	3 (17,7 %)
6	0	4 (23,5 %)
5	0	1 (5,9 %)
4	2 (11,8 %)	0
3	2 (11,8 %)	0
2	5 (29,4 %)	1 (5,9 %)
1	2 (11,8 %)	1 (5,9 %)
0	5 (29,4 %)	3 (17,7 %)

Tabulka č. 7: Položka č. 4

Graf č. 7: Položka č. 4

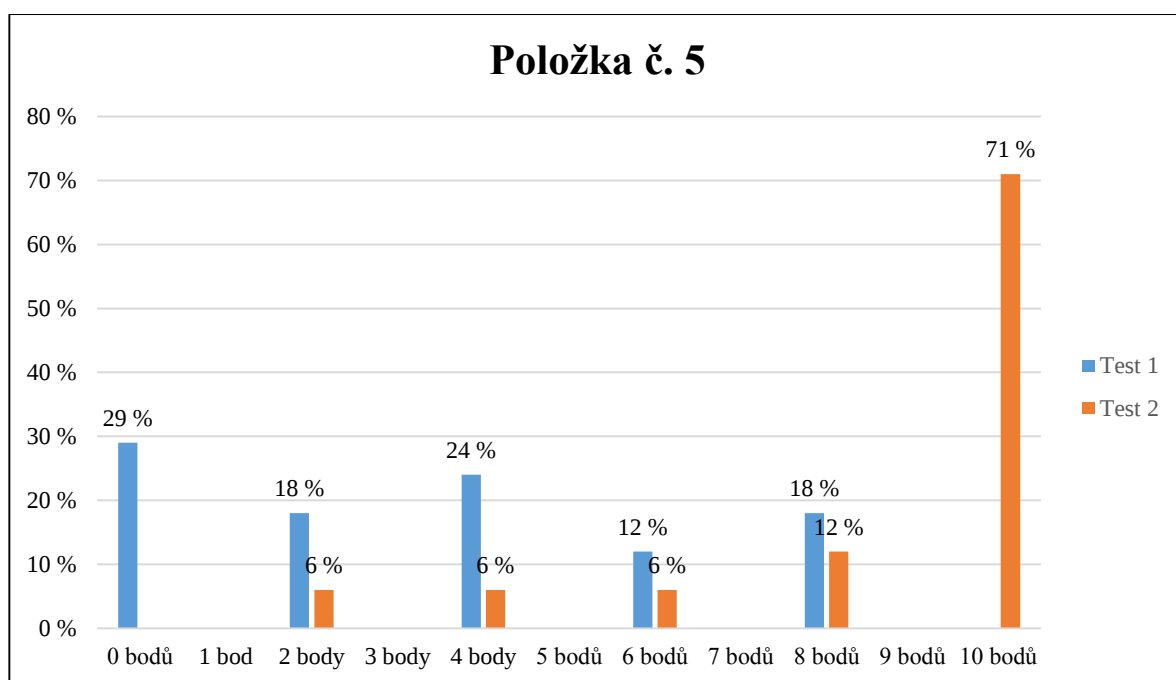
Tato testová položka byla pro žáky jednou z nejnáročnějších, což lze jednoznačně zjistit z výsledků šetření 1. testu. Pouze jeden žák odpověděl natolik správně, že získal 7 bodů z 11. Ostatní žáci získali za tuhle testovou položku v prvním testu jen minimum bodů. Hlavní příčinou neúspěchu žáků u této testové položky byla neznalost správného názvosloví jednotlivých krojových součástek, což nás nepřekvapilo.

Z výsledků šetření je zřejmé, že ve druhém testu dosáhla více jak polovina žáků nadpoloviční většiny bodů. Z toho vyplývá, že většina žáků si po absolvování 2. projektového bloku osvojila a upevnila správné názvosloví jednotlivých krojových součástek, což nás samozřejmě velmi těší.

5. testová položka: Zkus jednoduše vysvětlit následující pojmy: fúsa, žufánek, čagan, krúžlat, špagát.

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
10	0	12 (70,6 %)
9	0	0
8	3 (17,7 %)	2 (11,8 %)
7	0	0
6	2 (11,8 %)	1 (5,9 %)
5	0	0
4	4 (23,5 %)	1 (5,9 %)
3	0	0
2	3 (17,7 %)	1 (5,9 %)
1	0	0
0	5 (29,4 %)	0

Tabulka č. 8: Položka č. 5

Graf č. 8: Položka č. 5

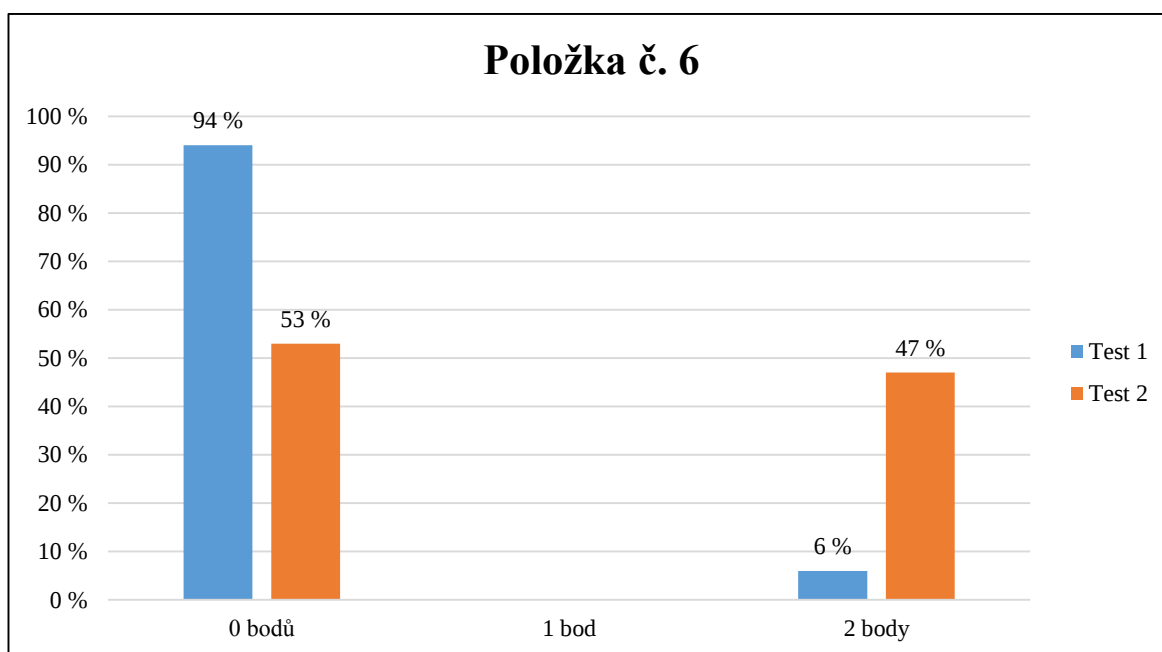
Do této testové položky jsme zahrnuli 5 pojmů ze slováckého nářečí. Záměrně jsme vybrali typické a dodnes často užívané nářeční pojmy. Proto nás překvapilo, že při řešení této položky v 1. testu získala většina žáků minimum bodů, zatímco ve druhém testu získalo 12

žáků plný počet bodů a ostatní žáci získali alespoň nadpoloviční většinu bodů. Z toho plyne, že se žáci se slováckým nářečím setkávají jen velmi zřídka nebo vůbec a s uvedenými pojmy se seznámili až při třetím projektovém bloku.

6. Testová položka: Před Velikonocemi se ve vaší obci dodržuje tradice, ze které máte radost právě vy, děti. Jak se tato tradice jmenuje?

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
2	1 (5,9 %)	8 (47,1 %)
1	0	0
0	16 (94,1 %)	9 (52,9 %)

Tabulka č. 9: Položka č. 6

Graf č. 9: Položka č. 6

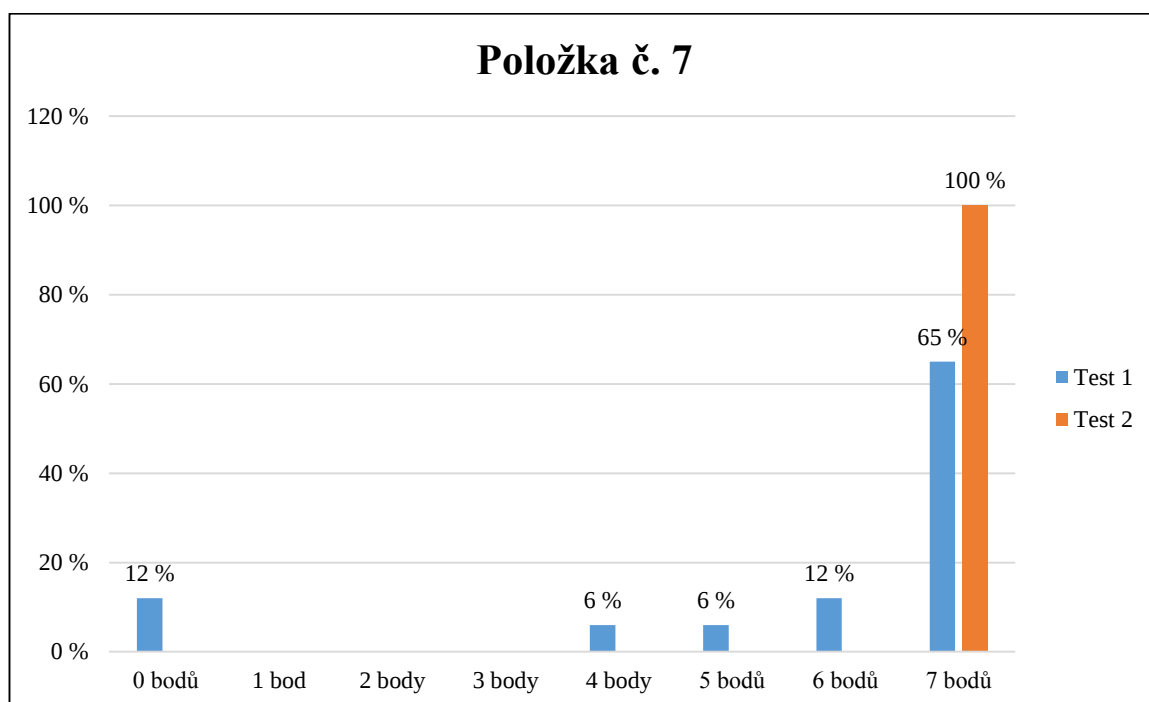
Vyhodnocení této testové položky bylo pro nás velkým překvapením. Očekávali jsme větší úspěšnost, hlavně proto, že se tato tradice týká výhradně dětí. V prvním testu neodpověděl správně téměř nikdo. Výsledky této položky ve druhém testu byly příznivější, téměř polovina žáků získala maximální možný počet bodů.

Je možné předpokládat, že žáci tradici vítání jara znají, jen neznali tento správný název.

7. testová položka: Zvládneš doplnit vynechaná slova?

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
7	11 (64,7 %)	17 (100 %)
6	2 (11,8 %)	0
5	1 (5,9 %)	0
4	1 (5,9 %)	0
3	0	0
2	0	0
1	0	0
0	2 (11,8 %)	0

Tabulka č. 10: Položka č. 7

Graf č. 10: Položka č. 7

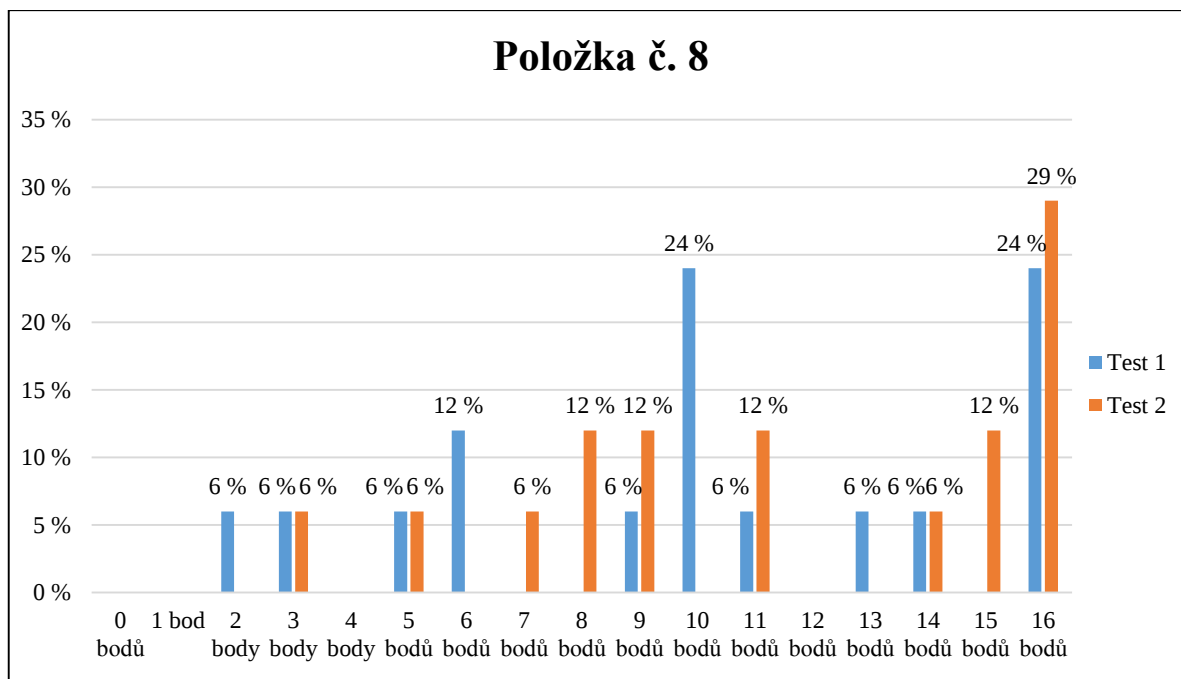
Z grafu prvního testu jasně vyplývá, že větší polovina žáků (11 žáků ze 17) zná říkanku, která se váže k tradici vítání jara. Ostatních 6 žáků znalo říkanku jen částečně, pouze 2 žáci ji neznali vůbec. Ve 2. testu splnili tuto položku úplně správně všichni žáci.

Můžeme tedy předpokládat, že si žáci spletli jen některé části říkanky nebo si na některá slova nemohli vzpomenout a po jejím připomenutí, si ji zcela vybavili. Proto pak ve druhém testu odpověděli na tuhle položku všichni žáci zcela správně.

8. položka: Pokus se přiřadit k obrázku jeho název a poté ho zakroužkuj barvou podle toho, do které kategorie bys ho zařadil/a.

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
16	4 (23,5 %)	5 (29,4 %)
15	0	2 (11,8 %)
14	1 (5,9 %)	1 (5,9 %)
13	1 (5,9 %)	0
12	0	0
11	1 (5,9 %)	2 (11,8 %)
10	4 (23,5 %)	0
9	1 (5,9 %)	2 (11,8 %)
8	0	2 (11,8 %)
7	0	1 (5,9 %)
6	2 (11,8 %)	0
5	1 (5,9 %)	1 (5,9 %)
4	0	0
3	1 (5,9 %)	1 (5,9 %)
2	1 (5,9 %)	0
1	0	0
0	0	0

Tabulka č. 11: Položka č. 8

Graf č. 11: Položka č. 8

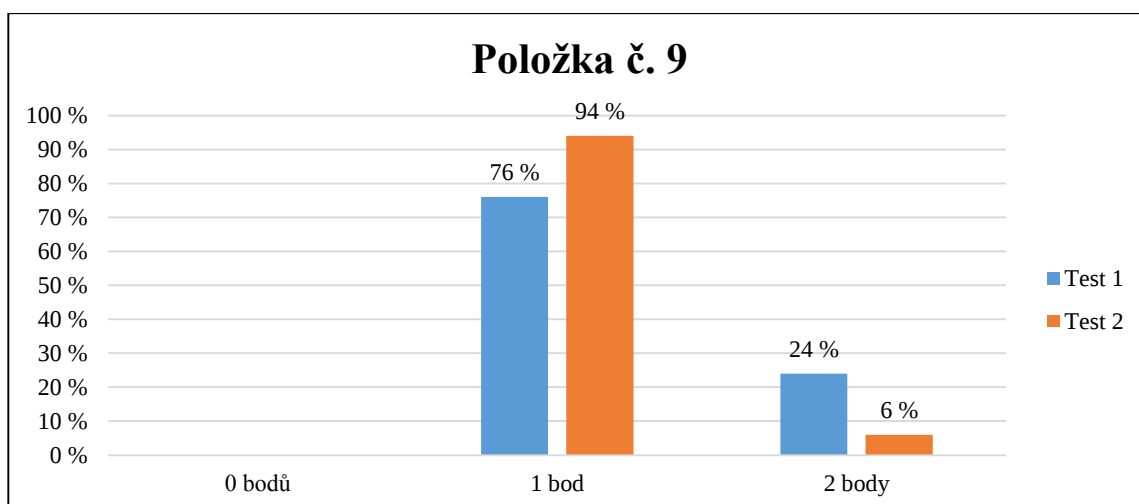
U této testové položky jsou výsledky v obou testech velmi různorodé, ale příznivé je, že ve druhém testu získala většina žáků více jak polovinu možných bodů.

Myslíme si, že žáci by měli znát alespoň nejznámější kulturní památky, které se nachází v jejich regionu a umět je zařadit do základních kategorií.

9. položka – bonusový úkol: V rébusu se skrývá název jedné tradice, která se také dodržuje ve vaší obci. Zkus rébus vyluštit a vysvětlí, co dané slovo znamená.

Počet bodů	Počet žáků – Test 1	Počet žáků – Test 2
2	4 (23,5 %)	1 (6 %)
1	13 (76,5 %)	16 (94 %)
0	0	0

Tabulka č. 12: Položka č. 9

Graf č. 12: Položka č. 9

Poslední testovou položku jsme nazvali jako bonusový úkol. Jedná se úkol, který byl nepovinný, pokud by žák nechtěl, nemusel tento úkol splnit. V našem šetření však tuhle položku v obou testech vždy splnili všichni žáci. Zajímavé je však porovnání výsledků v obou testech. U prvního testu získali za tuto položku 4 žáci 2 body (plný počet), protože nejen že dokázali vyluštit rébus, ale uměli také stručně vysvětlit význam slova vzniklého z rébusu. Zbylých 13 žáků získalo pouze 1 bod, protože rébus vyluštili, ale nevysvětlili význam slova vzniklého z rébusu. Příznivé však je, že všichni žáci získali za tuhle položku určitý počet bodů, nikdo ji nenechal nevyplněnou.

U druhého testu získal 2 body pouze jeden žák, který kromě vylustění rébusu dokázal vysvětlit i význam slova masopust. Zbylých 17 žáků získalo pouze 1 bod, což nás překvapilo. Mohlo to být způsobeno tím, že si žáci nepřčetli zadání této položky důkladně nebo jej nedočetli do konce. Ale stejně jako u prvního testu, tak i zde je pozitivní, že všichni žáci získali u této položky určitý počet bodů, také ji nikdo nenechal nevyplněnou.

8 OVĚŘENÍ PLATNOSTI PŘEDPOKLADŮ A SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

Na základně vyhodnocení didaktického testu a interpretace výsledků ověříme v této kapitole platnost stanovených předpokladů a shrneme výsledky celého výzkumu.

Před začátkem celého šetření jsme si stanovili tyto předpoklady:

Předpoklad 1: *Žáci mají jen málo informací o kulturních tradicích a jejich průběhu, které se v regionu Slovácko a především v jejich obci dodržují.*

Tento předpoklad se potvrdil. Šetření prokázalo, že většina žáků má jen málo informací o kulturních tradicích, které se každoročně konají v jejich obci.

Z vyhodnocení didaktického testu, konkrétně z výsledků 1. a 2. testové položky, jasně vyplývá, že většina žáků věděla už v prvním testu, které tradice se dodržují v jejich obci. Měli však větší problém se splněním 2. testové položky, kde měli správně přiřadit tradici a k ní se pojící činnost. Zde je jasně patrné, že před absolvováním projektových bloků byla informovanost žáků o tradicích a činnostech s nimi souvisejícími, velmi nízká. Ve druhém testu (po absolvování projektových bloků) měli téměř všichni žáci 2. testovou položku zcela správně, z čehož vyplývá, že žáci si rozšířili své vědomosti o kulturních tradicích, konaných v jejich obci.

Předpoklad 2: *O vzhledu hradčovického kroje mají povědomí všichni žáci, ale nedokáží jej popsat a pojmenovat jeho jednotlivé součásti.*

Platnost tohoto předpokladu se také potvrdila. Důkazem je zejména vyhodnocení 3. testové položky, ve které měli žáci z nabídky fotografií různých krojů vybrat hradčovický kroj. Už v prvním testu (před absolvováním projektových bloků) většina žáků s jistotou poznala hradčovický kroj. Pouze 2 žáci tuto testovou položku nechali nevyplněnou nebo vybrali z nabídky jiný kroj, než hradčovický. Zajímavé je, že výsledky a vyhodnocení této položky v obou didaktických testech byly totožné.

Větší problém však měli žáci s popisem kroje, čímž se splnila i druhá část stanoveného předpokladu. Žáci buď nedokázali kroj popsat vůbec, nebo jej popsali, ale použili k popisu špatné názvy jednotlivých krojových součástí. Ovšem z výsledků a vyhodnocení této položky ve 2. testu je zřejmé, že více jak polovina žáků dosáhla nadpoloviční většiny bodů.

Z toho plyne, že po absolvování projektových bloků si většina žáků osvojila alespoň základní názvosloví jednotlivých krojových částí.

Předpoklad 3: Pro žáky jsou kulturní památky regionu Slovácko téměř neznámé, nedokáží je pojmenovat a nemají o nich žádné informace.

Platnost toho předpokladu se taktéž potvrdila – žáci mají jen strohé informace a znalosti o památkách z jejich regionu, což nám ukázalo vyhodnocení 8. testové položky. V prvním testu získali plný počet bodů za tuhle položku jen 4 žáci. Ostatní žáci poznali jen některé kulturní památky, většinou se jednalo o ty nejznámější, jako hrad Buchlov, zámek Buchlovice nebo klášterní kostel v Uherském Brodě. Ve druhém testu byly výsledky této položky příznivější, více žáků získalo plný počet bodů a zbylá většina žáků získala alespoň nadpoloviční většinu možných bodů.

Velmi zajímavé bylo zjištění, že téměř všichni žáci s jistotou poznali vinohradnické stavby ve Vlčnově a dokázali je zařadit do správné kategorie. Příčinou může být absolvovaná návštěva této památky při prvním projektovém bloku.

Předpoklad 4: Děvčata mají větší povědomí o kulturních tradicích, které se v regionu Slovácko dodržují, než chlapci.

Platnost posledního předpokladu se nám také potvrdila, což je jasně patrné z grafu č. 2 a z grafu č. 3. V obou testech byla děvčata úspěšnější než chlapci. V prvním testu to bylo o 14%, ve druhém testu byla děvčata úspěšnější dokonce o 21%. Je tedy patrné, že děvčata mají více informací a větší povědomí o kulturních tradicích, které se v regionu Slovácko dodržují.

8.1 Shrnutí výsledků

Hlavním cílem našeho šetření bylo zjistit, kolik znalostí mají žáci 1. stupně základní školy o svém regionu, jeho kulturních tradicích a zvyklostech. Sestavili jsme tedy didaktický test, ve kterém žáci prokázali své dosavadní znalosti o svém regionu, jeho kultuře a tradicích.

Výsledky našeho šetření nám ukázaly, že žáci 4. ročníku ZŠ Hradčovice mají jen strohé informace o tradiční lidové kultuře a o kulturních památkách regionu Slovácko. Proto byly všechny čtyři předem stanovené předpoklady, vztahující se ke kulturním tradicím regionu a ke kulturním památkám, prohlášeny za platné.

K dílčím cílům patřilo zjištění, jaké budou znalosti žáků po absolvování projektových bloků zaměřených na region Slovácko a jeho tradice.

Po absolvování jednotlivých projektových bloků byl žákům předložen tentýž didaktický test, který psali hned při našem prvním společném setkání. Vyhodnocení a srovnání obou testů nám jednoznačně ukazuje, že druhý test byl o 22% úspěšnější než test první. Velkou zásluhu na tom má absolvování jednotlivých projektových bloků, na nichž si měli žáci osvojit a rozšířit informace o kulturních tradicích a kulturních památkách svého regionu.

Nelze však veškerou zásluhu přikládat projektovým blokům. Určité procento úspěšnosti samozřejmě mohla také tvořit jistá zvědavost žáků nebo informace, získané z bezprostředního okolí žáků.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Projektový blok: Výlet za lidovou architekturou

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět – místo, kde žijeme.

Téma: Výlet za lidovou architekturou – Vlčnovské vinohradnické stavby („búdy“)

Ročník: 4. ročník

Časová dotace: 4 hodiny

Cíl kognitivní (vzdělávací) – žák dokáže popsat současnou podobu vinohradnických staveb, zvládne pojmenovat a stručně představit nejznámější kulturní památky v okolí svého bydliště.

Cíl afektivní (výchovné) – žák dokáže odůvodnit svá tvrzení, obhájit svůj názor mezi žáky ve skupině.

Cíl psychomotorický (výcvikový) – žák umí navrhnout postup řešení daného úkolu, zvládne spolupracovat v rámci skupiny.

Vyučovací metody:

- slovní: vysvětlování, vyprávění, metoda práce s textem.
- názorně demonstrační: předvádění.

Aktivizující metody: didaktické hry.

Organizační formy: vycházka – exkurze: organizační forma skupinová, hromadná, individuální.

Pomůcky: Informace o historii zámku Pepčín, modré + červené + žluté lístečky s rébusy, karty s informacemi o hradu a zámcích, informace o historii vinohradnických staveb, papíry, psací potřeby, modré + červené + žluté lístečky se šípkami a úkoly, 3 pracovní listy, obrázky kulturních památek, 3x „poklad“.

Metodický postup:

1. ÚVOD

A) Sraz žáků 7:00 u ZŠ, seznámení s plánem výletu

- rozhovor se žáky o předposledním úkolu v testu – přiřazování obrázků (*„Vzpomenete si na názvy některých kulturních památek, které byly na obrázcích v testu?“*)

2. HLAVNÍ ČÁST

A) Cesta autobusem do Vlčnova

B) Vinohradnické stavby

- „vlčnovské budy“
- prohlídka obecní budy, seznámení žáků s historií vinohradnických staveb a s jejich účelem
- rozdělení žáků do 3 skupin a odpovídají na 5 jednoduchých otázek, týkajících se historie vinohradnických staveb (odpovědi zapisují na kus papíru)
- svačina

C) Prohlídka budy, která je využívána pro pracovní účely

D) Cesta za pokladem

- žáci opět rozdělení do 3 skupin (po 5 – 6)
- každá skupina hledá fáborky své barvy, u kterých jsou vždy úkoly
- každá skupina dostane pracovní list, který během trasy vyplní
- trasa obsahuje pro každou skupinu 10 úkolů, ve kterých žáci zjistí názvy známých kulturních památek, názvy doplní do pracovního listu
- společná (v rámci skupiny) kontrola pracovních listů, přiřazení názvů k příslušným obrázkům
- poté se každá skupina pustí do hledání svého pokladu
- ochutnávka vlčnovských vdolečků

E) Na Pepčíně

- stručné seznámení žáků s historií zámku + obrázky

- zařazení zámku do správné kategorie: Lidová architektura, Hrady a zámky, Církevní stavby.

F) Soutěž Hrady a zámky

- učitel rozdělí žáky opět na 3 skupiny (po 5 – 6), každé skupině je učitelem přidělena barva – modrá, žlutá nebo červená
- každá skupina dostane lístečky své barvy podle počtu žáků (1 žák = 1 lísteček) a vyluští rébus, který je na lístečku (HRAD BUCHLOV, ZÁMEK BUCHLOVICE, ZÁMEK SVĚTLOV)
- po vyluštění dostane každá skupina karty s informacemi své barvy o kulturní památce, kterou vyluštili v rébusu (1 žák = 1 karta),
- následně seznámí ostatní žáky se svou kulturní památkou

3. ZÁVĚR

- zhodnocení práce žáků
- pochvala za úspěšně zvládnutý výlet

2. Projektový blok: Hody a kroj v naší obci

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět – místo, kde žijeme.

Téma: Hody a kroj v naší obci

Ročník: 4. ročník

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny (90 minut)

Cíl kognitivní (vzdělávací) – žák dokáže stručně vysvětlit podstatu a průběh slavení hodů v obci, popíše hradčovský kroj a umí pojmenovat jeho jednotlivé části.

Cíl afektivní (výchovné) – žák zvládne objasnit a odůvodnit své tvrzení, dokáže vyjádřit estetické hodnoty a rozmanitost obce, ve které žije.

Cíl psychomotorický (výcvikový) – žák dokáže spolupracovat v rámci skupiny, dokáže posoudit svůj výkon v průběhu vyučovacího procesu.

Vyučovací metody:

- **slovní:**
 - monologické: vysvětlování, vyprávění
 - dialogické: rozhovor
 - metoda práce s textem
- **názorně demonstrační:** předvádění, pozorování
- **praktické:** výtvarná práce

Organizační formy: vyučovací hodina – forma hromadná, skupinová, individuální.

Pomůcky: Tabule, křídly, fotografie hradčovického kroje (9 současných, také starší fotografie), krojové součástky – šatka, obojek, pančochy, střevíce, kordulka, kapesník, 2 rozstříhané fotografie hradčovického kroje, lístečky s názvy jednotlivých krojových součástí, lepidlo, balicí papír, 9 obrázků detailu punčoch, 9 obrázků detailu vyšívání, výkresy A4, 8 obrázků hradčovického a vlčnovského/kunovického kroje, papír, psací potřeby, pracovní list.

Metodický postup:

1. ÚVOD - MOTIVACE

A) Skládání

- na tabuli 6 kruhů, v každém z nich jsou napsána tiskací písmena, která dají dohromady slovo
- tázaní žáci se snaží z písmen poskládat správná slova
- slova: HUDBA, BERAN, KROJ, TANEČ, KOSTEL, KOLOTOČE

B) Společně vyvodit sounáležitost jednotlivých pojmů – vážou se k tradici, která se v obci každoročně koná – HODY **(10 min.)**

2. HLAVNÍ ČÁST

A) Odůvodnění, proč jednotlivé pojmy patří k tradici HODY

B) Rozhovor

- ve kterém měsíci se v obci hody konají? Víte přesné datum? (*Vždy třetí víkend v říjnu, na svátek Všech svatých*)
- jak hody v obci probíhají? (Žák se pokusí vysvětlit v bodech) **(5min)**

V sobotu večer se koná hodová zábava, na které předvede mládež z obce (hodová chasa) krátké taneční pásmo při cimbálové muzice. Tito jsou oblečeni v plném hradčovském kroji. V neděli se pak koná mše, na kterou jde zase hodová chasa, tentokrát ve slavnostním hradčovickém kroji. Po mši následuje taneční vystoupení hodové chasy na návsi obce a po obědě potom občůzka po vesnici s vozením berana. Na tuto občůzku si už děvčata oblékají selský kraj – jupku, brokátovou přední sukni, punčochy a střevíce.

C) Objasnění původu hodů a stručná historie této tradice – viz. Příloha 1 **(10 min.)**

D) Kraj

- patří k hodům
- žákům rozdat fotografie hradčovického kroje (viz Příloha 2), aby si jej mohli prohlédnout
- otázka: „Měli jste už na sobě někdy kraj? Pokud ano, jak jste se v něm cítili?“
- žáci se pokusí říct, při jakých různých příležitostech se kraj v jejich obci obléká

E) Prohlídka jednotlivých krajových částí, které jsou nachystány ve třídě

- prohlídka fotografií ostatních krojových částí, které ve třídě nejsou k dispozici (viz příloha 3) **(10 min.)**

F) Skládání a přiřazování

- rozdělení žáků na dvě skupiny: Dívky X Chlapci
- obě skupiny dostanou rozstříhanou fotografii kroje a lístečky s názvy jednotlivých součástek (chlapci – mužský kroj, dívky – ženský kroj) (viz Příloha 4)
- žáci mají za úkol fotografii poskládat a vedle ní naskládat kartičky sestupně do sloupce tak, aby byly seřazené v souladu s fotografií (př. u pánského kroje – 1. klobouk, 2. kordulka, 3. košile, 4. opasek atd.)
- toto pak nalepí na balicí papír **(7-10 min)**

G) Výtvarné ztvárnění krojové součástky

- zaměřit se se žáky na to, co je na hradčovickém kroji výjimečné, co jej odlišuje od ostatních krojů (např. malované punčochy a vyšívání na pánské košili)

H) Dokreslovaná koláž

- žáci dostanou obrázek detailu malovaných punčoch (dívky) a vyšívání (chlapci), a obrázek dokreslí
- poslech CD cimbálové muziky Kunovjan
- prohlídka a představení svých prací, kdo chce, zkusí říct pocity z poslechové hudby **(25-30 min.)**

CH) Hledání rozdílů

- žáci pracují ve dvojicích, dostanou dvě fotografie – na jedné je zachycen hradčovický kroj, na druhé pak vlčnovský nebo kunovický kroj (viz příloha 5)
- žáci se pokusí vymezit 5 rozdílů mezi jednotlivými kroji **(10 min.)**

3. ZÁVĚR

A) Pracovní list

- popis hradčovického kroje (viz Příloha 6)

B) Shrnutí (opakování)

- zopakování toho, co se žáci během druhého projektového bloku dozvěděli:
Kdy a proč se v obci konají hody, stručný popis této tradice, popis
a pojmenování jednotlivých krojových součástí

C) Pochvala žáků a poděkování za spolupráci

(5 min.)

3. Projektový blok: Masopust a vítání jara

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět – místo, kde žijeme.

Téma: Masopust a vítání jara

Ročník: 4. ročník

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny (1:30 minut)

Cíl kognitivní (vzdělávací) – žák dokáže stručně vysvětlit podstatu masopustu a průběh této tradice v jejich obci, ví, kdy a proč se v jejich obci slaví vítání jara, dokáže vyjmenovat a vysvětlit několik pojmů ze slováckého nářečí.

Cíl afektivní (výchovné) – žák dokáže odůvodnit konání masopustní tradice, spolupracuje v rámci skupiny, dokáže shrnout základní znaky tradice masopustu a vítání jara.

Cíl psychomotorický (výcvikový) – žák zvládne správně seřadit říkanku, procvičí si na výtvarné činnosti jemnou motoriku.

Vyučovací metody

- **Slovní:**
 - monologické: vysvětlování, vyprávění
 - dialogické: rozhovor
 - aktivizující: didaktické hry
- **názorně demonstrační:** předvádění, pozorování
- **praktické:** výtvarná práce

Organizační formy: vyučovací hodina – forma hromadná, skupinová, individuální.

Pomůcky: křížovky, psací potřeby, karty s informacemi o lidových maskách, kniha ZIMA od Dagmar Šottnerové, pomůcky na výrobu kašírovaných masek (viz Příloha 4), papíry A4, lepidlo, obálky s rozstříhanými říkankami, magnetofon, CD Písničky z pohádek a dětských filmů, židle, křídly, tabule, koblihy.

Metodický postup:

1. ÚVOD - MOTIVACE

A) Křížovky

- učitel rozdělí žáky do tří skupin
- každá skupina dostane pracovní list s křížovkou (viz Příloha 1), kterou se pokusí společně vyluštit
- 1. tajenka: FAŠANK, 2. tajenka: OSTATKY, 3. tajenka: KONČINY
- učitel se zeptá žáků, zda ví, co jednotlivá slova znamenají, zda je někdy slyšeli

(10 min)

B) Rozhovor se žáky:

Víte, jaký je spisovný název pro tuto tradici? (MASOPUST)

Kdy se masopust ve vaší obci koná? A víte proč?

Co byste dokázali o masopustu říct?

(5 min.)

2. HLAVNÍ ČÁST

A) Objasnění původu masopustu (viz Příloha 2)

(5 min)

B) Lidové masky

- učitel se zeptá žáků, zda si vzpomenou, jaké masky mohou vidět v masopustním průvodu u nich ve vesnici – žáci si pokusí pár kostýmů vybavit
- učitel seznámí žáky s lidovými masopustními kostýmy:
 - žák si vybere jednu kartu, na které je název lidové masopustní masky a přečte ostatním několik informací, které se také nacházejí na kartě (viz Příloha 3)
 - učitel pak ukáže žákům obrázek lidové masopustní masky, se kterou je daný žák právě seznámil (informace i obrázky z knihy Zima od Dagmar Šottnerové)

(10 min)

C) Výroba kašírovaných masek

- učitel objasní žákům, že v současnosti už se více užívají masky modernější (ať už při masopustu nebo na karnevale, který se každoročně koná i u nich ve škole) a společně se pokusí nějakou masku vyrobit

Výroba kašírované masky (viz Příloha 4)

(20 min)

D) Vítání jara

- žáci dostanou do dvojic papír formátu A4 a obálku s rozstříhanými říkankami (viz Příloha 5)
- jejich úkolem bude poskládat správně říkanky a nalepit je na papír
- napsat na papír název tradice, se kterou obě říkanky souvisí a ke každé říkance nakreslit jednoduchý obrázek (to vše plní žáci během toho, kdy jim schne výrobek masky – kdo nesuší masku fénem, pracuje na říkankách) **(15min)**

E) Hra „Židličkovaná“

- učitel zopakuje žákům, že při masopustu bylo všude veselo, hrála hudba, tancovalo se atd. a stejně tak tomu bývá i na karnevalech
- žáci si nyní zahrají jednu veselou hru s hudbou (viz Příloha 6) **(10 min)**

F) Nářečí

- na tabuli je pod sebou napsáno několik pojmů ve slováckém nářečí a ve druhém sloupci jsou pojmy napsány spisovně (fúsa – vousy, žufánek – naběračka, čagan – hůl, krúžlat – loupat, špagát – provázek)
- žáci chodí postupně k tabuli a přiřazují k sobě správné dvojice
- učitel se ptá žáků, jestli znají i jiné pojmy ve slováckém nářečí **(5 min)**

3. ZÁVĚR

A) Shrnutí informací o masopustu

- o tom, kdy se koná, jak tato tradice probíhá, jaké masky se nosili dříve a jaké se nosí v současnosti

B) Vítání jara

- děvčata zkusí sborově zarecitovat říkanku, která se zpívá při vítání jara a taktéž to zkusí chlapci

C) Masopustní pokrm

- učitel se ptá žáků, zda ví, jaký je typický pokrm pro masopust? Jsou to koblihy (ochutnávka) **(5 min)**

ZÁVĚR

Region Slovácko je velmi bohatý na kulturní tradice a zvyky, které se zde v hojné míře dodržují. Také lidé jsou zde velmi vstřícní, pohostinní a váží si všech těchto tradic. Je dobré, že se snaží tyto tradice předávat mladším generacím, což samozřejmě předchází jejich zániku. Na tom mohou mít podíl i učitelé základních škol, kteří mají díky Rámcovému vzdělávacímu programu prostor pro tvořivé vyučování. Problematiku kulturních tradic regionu lze zařadit v Rámcovém vzdělávacím programu do oblasti Člověk a jeho svět, ale také do oblasti Jazyk a jazykové komunikace. Je možné však také uplatnit oblast Umění a kultura, kam mohou být zařazeny např. tance, písně nebo pestré slovácké kroje.

Smyslem diplomové práce bylo popsat část regionu Slovácko, především obec Hradčovice a její okolí (oblast Uherskobrodská) a zaměřit se především na její tradice a zvyky. Je zde vyzdvížen také význam lidové kultury především ve vztahu k dítěti. Diplomová práce by měla přiblížit lidovou kulturu a tradice dětem prostřednictvím teoretických informací, ale především prostřednictvím praktických činností a prožitků.

V teoretické části práce jsou uvedena teoretická východiska, která se týkají tématu diplomové práce. Je zde popsán region Slovácko, jeho poloha, přírodní podmínky a významné kulturní památky. Následující kapitola se věnuje obci Hradčovice. Následující kapitola popisuje tradice, lidovou kulturu a zvyky, které se dodržují především v Hradčovicích. Předposlední kapitola je zaměřena na zařazení problematiky kulturních tradic do RVP ZV a v poslední kapitole je uvedeno pár základních informací o projektovém vyučování, které bylo předmětem praktické části práce.

Výzkumné šetření ukázalo, že děti se pravidelně setkávají s tradiční lidovou kulturou, ale neměly dostatek informací o jednotlivých zvycích, které se každoročně v jejich obci konají. Avšak výsledky testu po absolvování projektových bloků jednoznačně ukazují, že žáci byli o 22% úspěšnější než při našem prvním společném setkání. Není však možné veškerou úspěšnost přikládat k absolvování projektových bloků.

Tyto projektové bloky byly pak součástí praktické části diplomové práce. Mohou také sloužit jako námět pro tvořivou činnost učitelů základních škol v regionu Slovácko, kteří je mohou využít k obohacení své výuky a k seznámení žáků s tradičními kulturními zvyky jejich regionu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- č. – číslo
- ČR – Česká republika
- např. – například
- obr. – obrázek
- r. – rok
- RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
- stol. – století
- str. – strana
- sv. – svatý, svatá
- ZŠ – základní škola
- ad (latina) – latinská předložka *k, ke*
- os. – osoba
- sg. – singulár (jednotné číslo)
- pl. – plurál (množné číslo)

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Použitá literatura

- BURŠA, J., PILKA M. *Hradčovice – Lhotka z pohledu historie*. Hradčovice: Obecní úřad Hradčovice, 1997. 136 s.
- CUŘÍN, F. *Vývoj českého jazyka a dialektologie: pro dálkově studující na PI*. Dotisk. Praha: SPN, 1964. 103 s.
- DÖMISCHOVÁ, I. *Projektová výuka: Moderní strategie vzdělávání v České republice a německy mluvících zemích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. 212s. ISBN 978-80-244-2915-1.
- DVOULETÝ, M. et al. *Na paletě krajů: slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010. 371, [9] s. ISBN 978-80-254-7930-8.
- HRDÝ, M, KOŘÍNEK, V, ŽIŽLAVSKÝ, B. *Moje Buchlovice*. 1. vydání. Vydala Obec Buchlovice za podpory Ministerstva kultury ČR, 2005. 207s.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JANČÁŘ, J. *Lidová kultura - od feudálního poddanství k postmodernímu společenství*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011. 142 s. ISBN 978-80-87261-48-4.
- JANČÁŘ, J., a kol. *Lidová kultura na Moravě*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. 373s. ISBN 80-7275-005-4.
- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-67-3.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 160 s. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity; sv. č. 100. ISBN 80-210-4142-0.
- MAŇÁK, J. – ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219s. ISBN 80-7315-039-5.
- MATĚJÍK, J. *Světlovský zámek kdysi a dnes*. Josef Matějík. In Lázeňský Zpravodaj Luhačovský, 1940. Roč. 13, č. 9, s. 6.
- MITÁČEK, J., et al. *Vlčnov: dějiny slovácké obce*. 1. vyd. Vlčnov: Obec Vlčnov, 2013. 1037 s. ISBN 978-80-260-2486-3.

- NELEŠOVSKÁ, A. – SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika primární školy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 254s. ISBN 80-244-1236-5.
- NIEDERLE, L. *Národopis lidu československého*. Díl 1/2. Moravské Slovensko. Praha: Národopisné Museum Československé, 1922. 401-887 s.
- NIEDERLE, L. *Národopis lidu československého*. Díl 1/1. Moravské Slovensko. Praha: Národopisná společnost československá, 1923. 399 s.
- ORLOVSKÝ, V. *Hody v Drslavicích*. In Malovaný kraj, 1984. Ročník 20, č. 5, s. 18.
- PETRŮ, J. *Státní hrad Buchlov: dějiny, stavební a umělecký vývoj a význam hradního areálu*. Brno: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1982. 1 svazek, 28 s.
- PLAČEK, M. *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*. 1. vydání. Praha. Libri, 1996. 439s. ISBN 80-85983-08-7.
- POJSL, M. *Průvodce Velehradem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 63 s. ISBN 978-80-7195-135-3.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2000.
- STOKLASA, R. *Kostely na Slovácku I*. 1. vyd. Rožnov pod Radhoštěm: Public ART, 2006. 127 s.
- ŠIMŠA, M., a kol. *Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy*. 1. vydání. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2006. 283 s.
- ŠOTTNEROVÁ, D. *Zima – zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. 1. vydání. Olomouc, 2005. 119 s. ISBN 80-7346-059-9.
- TARCALOVÁ, L. *Hody s právem na Uherskohradištsku*. 1. vydání. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2008. 224 s.
- TEŤHAL, V. *Svatý Antonínek*. 1. vydání. Blatnice pod Sv. Antonínkem: Římskokatolická farnost, 2008. 80s. ISBN 978-80-254-2137-.
- VACULÍKOVÁ, J. *Historie záměčku obora*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Historický ústav. Vedoucí práce Jiří PERNES.
- *Uherskohradištsko*. 2. upravené vydání. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1992. Vlastivěda moravská, sv. 63. 855 s.
- ŽIŽLAVSKÝ, B. *Buchlov – historie a příběhy hradu*. Hýslý: Alcor Puzzle spol. s r. o., 2006. 203s. ISBN 80-86923-11-8.

Internetové zdroje

- Archeoskanzen [online]. 2015 [cit. 5. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.archeoskanzen.cz/>
- Dominikánský kostel. *Farnost Uherský Brod* [online]. ©2000 – 2015. [cit. 17. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.farnostuherskybrod.cz/index.php/historie/kostely-ve-farnosti/dominikansky-kostel>
- Galerie: Hody v Drslavicích a Hradčovicích. *Slovácký deník* [online]. ©2005 – 2015. [10. 3. 2015]. Dostupné z: <http://slovacky.denik.cz/galerie/hody-hradcovice-drsla.html?mm=3361586>
- Historie hradu. *Hrad Cimburk u Koryčan* [online]. 2015 [cit. 2. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.cimburk.eu/>
- Historie zámku. *Obec Hradčovice* [online]. 2015 [cit. 3. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.hradcovice.cz/historie-zamecku>
- Historie zámku. *Zámek Nový Světlov* [online]. 2015 [cit. 7. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.zameksvetlov.cz/historie.html>
- Moravská nářečí. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 11. 3. 2013]. Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/>
- Obec Velehrad [online]. ©2015. [cit. 30. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.velehrad.cz/index.php?nid=6142&lid=cs&oid=905246>
- Průvodce po bazilice. *Farnost Velehrad* [online]. ©2015. [cit. 31. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.farnostvelehrad.cz/dokument/Pruvodce-po-bazilice-49/>
- Přírodní rezervace Rovná Hora. *Obec Hradčovice* [online]. 2015 [cit. 2. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.hradcovice.cz/prirodni-rezervace-rovna-hora>
- *Slovácko* [online]. 2015 [cit. 4. 1. 2015]. Dostupné z: <http://www.slovacko.cz/>
- *Státní zámek Buchlovice* [online]. ©2015. [cit. 5. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.zamek-buchlovice.cz/>
- Zámek Nový Světlov. *Otevřený kulturní prostor* [online]. ©2009 – 2015. [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.informuji.cz/objekt/2841-zamek-novy-svetlov/>

- Zámek Obora. *Produkty ze Slovácka a Bílých Karpat* [online]. ©2009 [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.karotkin.cz/eshop/trasy/fotogalerietrasy/cyklotrasy/mesta/obora/obora.html>
- Zámeček Pepčín. *Obec Drslavice* [online]. ©2008 – 2015. [cit. 4. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.drslavice.cz/stranka/3/>
- Znak a prapor obce. *Obec Hradčovice* [online]. 2015 [cit. 2. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.hradcovice.cz/znak>
- Zvyky. *Obec Hradčovice* [online]. 2015 [cit. 5. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.hradcovice.cz/zvyky>
- TV Noe. *Obec Hradčovice* [televizní dokument]. TV NOE, ©2010.

Prameny

- Knihovna Jana Kučery, Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě, BENEŠ, Josef. *Dokumentace hradčovického kroje*. 1952, BU 504.

Brožury, průvodce a další zdroje

- TARCALOVÁ, L. *Průvodce expozicí Slovácko*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2003. 18 s.
- Turistické informační tabule v obci Hradčovice a jejím okolí
- Turistický informační panel v katastru obce Drslavice – zámeček Pepčín
- Turistický průvodce regionu Slovácko, 2011.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Přílohy k prvnímu projektovému bloku

Příloha č. 2: Přílohy k druhému projektovému bloku

Příloha č. 3: Přílohy k třetímu projektovému bloku

Příloha č. 4: Didaktický test

Příloha č. 1: Přílohy k prvnímu projektovému bloku

ad 1) Příloha č. 1: Vinohradnické stavby

Dřív než vám řeknu něco o samotných „búdách“, tak zmíním jen pár obecných informací.

Vinná réva se ve Vlčnově pěstuje už od 13. století. Nebylo to vždy jednoduché, zvláště ve válečném období, ale vlčnovští vinaři se s útrapami dokázali vždy vypořádat, a proto se tady víno pěstuje dodnes. A právě k vinohradům patří tyto vinohradnické stavby.

Spisovný název pro vinohradnickou stavbu (tzv. bídu), je **lisovna**. Tyto stavby mají tvar obdélníku a skládají se z lisovny a komůrky. Jsou to přízemní stavby se štítovou střechou. Základním stavebním materiálem byla hlína.

Stěny budy jsou vybudované s vysušeného hliněného materiálu, zvenku pak mají bílou omítku s výrazným modrým podrovnáním. Toto **modré podrovnání** je pro vzhled vlčnovské budy typické.

Podlahy byly z udusané hlíny. Střechy byly původně ze slaměných došků, ale postupně se přešlo na **pálené tašky**, které jsou na střechách búd i dnes. Vstup do budy tvoří mohutné dveře, většinou z dubového dřeva.

Jak jsem už řekla, součástí každé budy byla lisovna a komůrka.

Lisovna sloužila k lisování hroznů a k výrobě vína. Hotové víno bylo uloženo v **dřevěných bečkách**, kde zrál a odpočívalo. **Komůrka** pak sloužila k ukládání dřevěných beček s vínem, k ukládání vinařského nářadí, často tady byl i stoleček s židlemi, kde mohl vinař posedět se svými přáteli.

Dnes už však jednotlivé budy nevypadají tak jako dříve. Majitelé si je samozřejmě zrekonstruovali a upravili, ale ne všichni se snažili zachovat původní vzhled. Upravili si budy do modernějšího stylu, použili nové moderní materiály a některé budy už ani zdaleka nevypadají tak, jak vypadaly původně.

- 1. Z venku má buda bílou omítku a typické *(doplň)* (modré podrovnání)
- 2. V čem nebo do čeho bylo uloženo hotové víno? (v dřevěných bečkách)
- 3. Jak se nazývá část budy, ve které bylo ukládáno vinařské nářadí, stoleček se židlemi atd? (komůrka)
- 4. Dneska už na střechách búd nejsou slaměné došky, ale *(doplň)* (pálené tašky)
- 5. Jak zní spisovný název pro buda? (lisovna)

ad 1) Příloha č. 2 - Šipkovaná

Úkoly:

- Ze třetího pojmu si pamatuj první písmeno a pokračuj dále ve směru šipky.
- Od slova „postel“ oddělej písmeno P a místo něj doplň písmeno z předchozího úkolu. Dostaneš tím úplně jiné slovo.
- Jméno Toník spisovně
(spojením slov z úkolu 2 a 3 ti vznikne název:u svatého.....) – máte první pojem ☺
- Z pátého pojmu použij nejdříve 5. písmeno a připoj k němu E, pak 1. písmeno a připoj k němu E.
- Spojení písmen z předchozího úkolu + HRAD – máte druhý pojem ☺
- Ze čtvrtého úkolu použij písmeno, které má nad sebou háček.
- Spoj: před Š – KLÁ, po Š – TER.
- Nejbližší město u Hradčovic se jmenuje.....Dejte před jméno města pojem z předchozího úkolu a máte další správný název ☺
- Poskládej slovo: S, ZEN, AR, KAN, CHEO.
- Přelož slovo BLUE do češtiny a spoj s předchozím pojmem.

A máte vyluštěný poslední název ☺

ad 1) Příloha č. 3 - Pracovní list – kulturní památky

Doplň k úryvkům správné názvy

- se nachází v nejstarší části města na Mariánském náměstí. Byl postaven v 17. století. Vznikl ovšem přestavbou původně gotického kláštera, který byl založen asi roku 1262 králem Přemyslem Otakarem II. Jako místo pro klášter bylo zvoleno poutní místo, kde stávala kaple, která byla r. 1049 přestavěna na poutní chrám Nanebevzetí Panny Marie uherským králem Ondřejem I. Ten mu daroval vzácnou ikonu Matky Boží, kterou získal od byzantského císaře z Cařihradu.
Největší ozdobou chrámu je obraz Černé Madony. Kolem obrazu je namalováno 15 růžencových tajemství. Každoročně se tady také koná na konci října pout', která je pro vás děti asi nejznámější a nejoblíbenější.
- se nachází mezi obcemi Ostrožská Lhota a Blatnice. Stavba byla dokončena v roce 1670. Každoročně se zde koná 13. června pout', kterou navštěvují lidé z celého okolí. Účelem této pouti bylo vyprosit si navrácení ztracených či ukradených věcí, prosit o pokoj v manželství či za zdraví dětí, později též za nalezení životního partnera. Tyto poutě bývaly významnou společenskou událostí.
- se nachází kousek od Velehradu. Jedná se o archeologický skanzen, který představuje život lidí Velké Moravy. Byl otevřen v roce 2004. Tvoří ho sídliště s palisádovým opevněním, bránou a strážními věžemi. Uvnitř se nachází repliky soudobých staveb. Na návrší v těsné blízkosti areálu se nacházejí základy velkomoravského kostelíka. Všechny stavby byly vybudovány na základě archeologických nálezů.
- je obec, která se nachází 6 km od Uherského Hradiště a je to taky jedno z nejznámějších poutních míst v České republice. Také se tu každoročně koná na začátku července pout'. Nachází se zde významná kulturní památka – cisterciácký klášter, jehož součástí je bazilika Nanebevzetí Panny Marie a svatého Cyrila a Metoděje. Výstavba této baziliky

začala v roce 1228. V roce 1990 tohle poutní místo navštívil i tehdejší papež Jan Pavel II.

ad 1) Příloha č. 4 – Bazilika na Velehradě⁷

ad 1) Příloha č. 5 – Archeoskanzen Modrá⁸

⁷ Dostupné z: vlastní fotografie

⁸ Dostupné z: vlastní fotografie

ad 1) Příloha č. 6 – Kostel sv. Antonína Paduánského⁹

ad 1) Příloha č. 7 – Kostel Nanebevzetí Panny Marie¹⁰

⁹ Dostupné z: vlastní fotografie

¹⁰ Dostupné z: vlastní fotografie

ad 1) Příloha č. 8 – Historie záměčku Pepčín

Zámeček Pepčín

Zámeček byl postaven na začátku 20. století. Majitelem záměčku byl hrabě Václav Kounic. Původně chtěl záměček postavit v Uherském Brodě, ale nakonec bylo rozhodnuto, že se záměček postaví na katastru několika obcí (Vlčnov, Veletiny, Drslavice aj.).

Stavba záměčku započala v roce 1903. Na celé stavbě pracovalo mnoho desítek lidí, spousta z nich byly obyvatelé okolních obcí. Ale byli tady také přespšní zedníci nebo štukatéři dokonce až z Vídně.

Při budování záměčku byla postavena i nová myslivna, ve které přespával hrabě, když se nechtěl vracet na panství do Brodu. Záměček byl dostavěn v roce 1905 a tvořilo jej až pět vysokých pater.

Záměček sloužil k bydlení majitele – hraběte Kounice, ale také pro návštěvy. Chloubou hraběte byla především knihovna, zdobená obrazy holandských mistrů.

K záměčku patřily i konírny, lesopark s altánky nebo malý ozdobný rybníček. Prostorná věž sloužila jako rozhledna a z ní byl údajně vidět až hrad Buchlov nebo třeba bojkovický zámek Nový Světlov. Při dobré viditelnosti bylo možné dalekohledem zahlédnout i věže chrámu svatého Štěpána ve Vídni.

Záměček navštívila i celá řada významných osobností nebo umělců, jako například spisovatel Alois Jirásek.

Po smrti hraběte se o záměček starala hraběnka Josefína – manželka hraběte Kounice, ale pobývala většinu času v Brně. Za její nepřítomnosti se o záměček staral pan hajný. V období druhé světové války údajně přebývali na záměčku partyzáni, později vojáci. Ti záměček úplně zpustošili a zničili. V okolí záměčku se povalovali knihy s vytrhanými listy, rozbitý porcelán, střepy skla apod. Vojáci povolali i lidi z okolních vesnic, aby se loupeží účastnili také.

Po válce byl záměček opuštěn, hlídal ho hajný z Vlčnova. Hraběnka Josefína v roce 1961 zemřela a s tím upadly veškeré pokusy o to, aby se záměček opravil do původní podoby. Byl tak zničený, že to nebylo možné. Ale i přesto pořád stál a byl dominantou lesa Obory. Lidé sem chodili na nedělní procházky, scházela se zde tehdejší mládež, bylo to pěkné místo.

Bohužel později úřady rozhodly, že bude zbořen, protože už byl příliš zchátralý a opravovat jej nikdo nechtěl. Stalo se tomu 2. února 1981.

Tudíž dnes se na místě tehdejšího záměčku nachází bohužel jen holá mýtina a v jejím okolí je možné najít několik kamenů a cihel. Ale kdoví, jestli jsou ještě ze záměčku...

ad 1) Příloha č. 9 – Zámeček Pepčín¹¹

¹¹ Dostupné z: (Drslavice [online])

ad 1) Příloha č. 10 – Zámeček Pepčín¹²

¹² Dostupné z: (Drslavice [online])

ad 1) Příloha č. 11 – Historie hradu Buchlova

Hrad Buchlov

*Hrad Buchlov
Dostupné z: vlastní fotografie*

Samotné založení a stavba královského hradu Buchlova spadá zhruba do období 13. století, do románsko-gotického období. Funkce hradu byla hospodářská a hlavně obranná.

V roce 1422 přichází na Buchlov uherský velmož Stibor ze Stibořic, poté páni z Vítovic, z Mošnova, z Vajtmile, z Landštejna, z Postupic, Jan Boček Kuna z Kunštátu, páni z Cimburka a ze Zahrádky atd.

Skutečně prvními soukromými majiteli hradu byli od roku 1518 Žerotínové a od roku 1542 Zástřizlové, kteří vlastnili hrad skoro sto let. V tomto období byl hrad přestavěn v duchu renesance. V první polovině 17. století získali Buchlov sňatkem Petřvaldové z Petřvaldu, kteří později přesídlili do buchlovického zámku.

Posledními majiteli panství se roku 1800 stali Berchtoldové z Uherčic, kteří je vlastnili do roku 1945. Už od první poloviny 19. století z hradu zřídili veřejně přístupné muzeum, pro něž nakupovali velké množství sbírek, a jen díky tomu byla památka udržována a nestala se zříceninou.

Již od 14. století patřila hradu silná pravomoc soudit a trestat lesní pytláctví, nedovolené lovení ryb atd. Později se tento seznam trestů rozšířil i na veškeré přestupky a zločiny páchané v obvodu buchlovského a sousedních panství. „Právo lovecké“ přecházelo dále z majitele na majitele.

Součástí hradu je 35m vysoká věž, ze které je úžasný výhled na Chřiby, na Pálavu a za dobré viditelnosti i do Vídně.

K hradu se váže pověst o lípě, která zázrakem prokázala nevinu zbrojnoše Vlčka obviněného ze zrady. Po odsouzení k smrti se dovolával zázraku a Božího soudu. Znamením jeho nevin se stala mladá lípa. Po zasazení kořeny vzhůru znovu na jaře vypučela a vyrostla. Dodnes ji můžeme vidět na nádvoří hradu.

ad 1) Příloha č. 12 – Historie zámku Buchlovice

Zámek Buchlovice

*Zámek Buchlovice
Dostupné z: vlastní fotografie*

Podle tradice měl být buchlovický zámek darem, který nechal tehdejší majitel panství hrabě Jan Dětřich Petřvaldský z Petřvaldu vystavět pro svoji manželku, aby se na Moravě cítila jako ve své staré vlasti. Začátek výstavby zámku můžeme datovat do roku 1698.

Původně měl mít zámek hospodářskou funkci, měl být obklopený budovami kolem nádvoří. Později se však Zikmund Karel Petřvaldský rozhodl vystavět zámek jako letohrádek v zahradě. Nakonec byl zámek vystavěn ve stylu italského baroka.

Zámek tvoří dvě protilehlé budovy, ta horní sloužila dříve hospodářským účelům. Uprostřed mezi budovami se nachází dvůr s kašnou.

K zámku patří i zahrada a park. Jsou to nejvýznamnější památky tzv. historické zeleně v České republice. Zahrada byla zakládána od počátku 18. století současně se zámkem. Je uspořádaná terasovitě. Původně byl park zařízen ve francouzském stylu. Nyní má park celkovou rozlohu téměř 19 hektarů. Po roce 1958 byl park postupně obnovován. Roku 1964 byl park obohacen o výsadbu rododendronů. V roce 1981 začíná tradice letních výstav fuchsí.

MAJITELÉ

Petřvaldští

Jan Dětřich (1688 - 1734)

Zikmund Karel (1734 - 1751)

Bernard Jan (1751 - 1763)

Marie Terezie (1763 - 1768)

Anežka Eleonora (1768 - 1800)

Berchtoldové

Starobylá rodina Berchtoldů pocházela z Tyrolska.

Leopold I. (1800 - 1809)

Zikmund I. (1809 - 1869)

Zikmund II. (1869 - 1900)

Leopold II. (1900 - 1942)

Alois Zikmund (1942 - 1945)

ad 1) Příloha č. 13 – Historie zámku Nový Světlov

Zámek Světlov

*Zámek Nový Světlov
Dostupné z: vlastní fotografie*

Zámek byl původně hrad, později přestavěný na zámek. Byl vystavěn kolem r. 1480 rodem Landštejnů. Pocházeli z větve mocného rodu Rožmberků. Nejvýznamnějším majitelem hradu byl Ctibor z Landštejna. Dal také vystavět nad Bojkovicemi, asi uprostřed prostranství dnešního hřbitova, gotický kostelík sv. Jiří.

Po Ctiborově smrti zdělila Nový Světlov jeho dcera Jitka. Panství pak po krátké době koupil Burian z Vlčnova. Nový majitel světlovského panství, který měl za manželku Johanku z Kornic, svůj majetek stále rozšiřoval. Za jeho panování r. 1526 vyplenili Bojkovice Turci.

Později se na zámku vystřídalo ještě spousta majitelů. Zámek byl také přestavěn z gotického slohu do renesančního.

Dnes je zámek jednopatrová půlkruhová budova s cimbuřím a čtyřbokou věží. Dříve sloužil i jako hotel, později tady bylo umístěno Muzeum Bojkovska. V současnosti je na zámku také hotel a restaurace.

Příloha č. 2: Přílohy k druhému projektovému bloku

ad 2) Příloha č. 1 – Historie hodů

Objasnění původu hodů a stručná historie této tradice

Původně byla slavnost hodů spojena se završením zemědělské práce a připadala na konec léta nebo až na podzim. Organizování hodů se nejvíce rozšířilo v 18. a 19. století. V jednotlivých obcích se hody konaly v různých termínech.

V současné době se ve většině obcí na Slovácku hody slaví v neděli, kdy má svátek patron, ke kterému je vysvěcen místní kostel.

V některých obcích se konají hody s právem, jinde probíhá jen hodová obchůzka s vozením (voděním) berana. Tak je tomu i v naší obci.

Původ této tradice pochází až z dob pohanských kultů. V naší obci to dříve probíhalo tak, že v neděli nosili mládenci na stolicí nazdobeného živého berana a vybírali na něj. Potom zvolený stárek setnul beranovi hlavu. Pokud se mu to nepovedlo na jeden ráz, dostal pokutu a sklídl všeobecný posměch, hlavně u děvčat.

Tohle však v obci později zakázal místní pan farář a doporučil podřezávání berana. Tradice vození berana se dodržuje dodnes, ale zvíře se po obchůzce nezabíjí.

ad 2) Příloha č. 2 – Fotografie hradčovického kroje¹³

¹³ Dostupné z: Fotografie od Rostislava Pijáčka

ad 2) Příloha č. 3 - Fotografie dívčích rukávců a kordulky¹⁴

ad 2) Příloha č. 4 – Fotografie zadní sukně¹⁵

¹⁴ Dostupné z: vlastní fotografie

¹⁵ Dostupné z: vlastní fotografie

ad 2) Příloha č. 5 – Fotografie červené brokátové sukně - fěrtůšku¹⁶

ad 2) Příloha č. 6 – Fotografie mužské krojové košile¹⁷

¹⁶ Dostupné z: vlastní fotografie

¹⁷ Dostupné z: vlastní fotografie

ad 2) Příloha č. 7 – Fotografie mužských krojových botů¹⁸

¹⁸ Dostupné z: vlastní fotografie

ad 2) Příloha č. 8 – Fotografie mužských krojových kalhot¹⁹

ad 2) Příloha č. 9 – Fotografie mužského klobouku²⁰

¹⁹ Dostupné z: vlastní fotografie

²⁰ Dostupné z: vlastní fotografie

ad 2) Příloha č. 10 - Názvy jednotlivých krojových součástí

Klobouk s voničkou

Šatka = turecký šátek

Krojová košile

Obojek

Kordula

Rukávce s kordulkou

Řemen s mašlí

Červený brokát

Nohavice

Malované punčochy

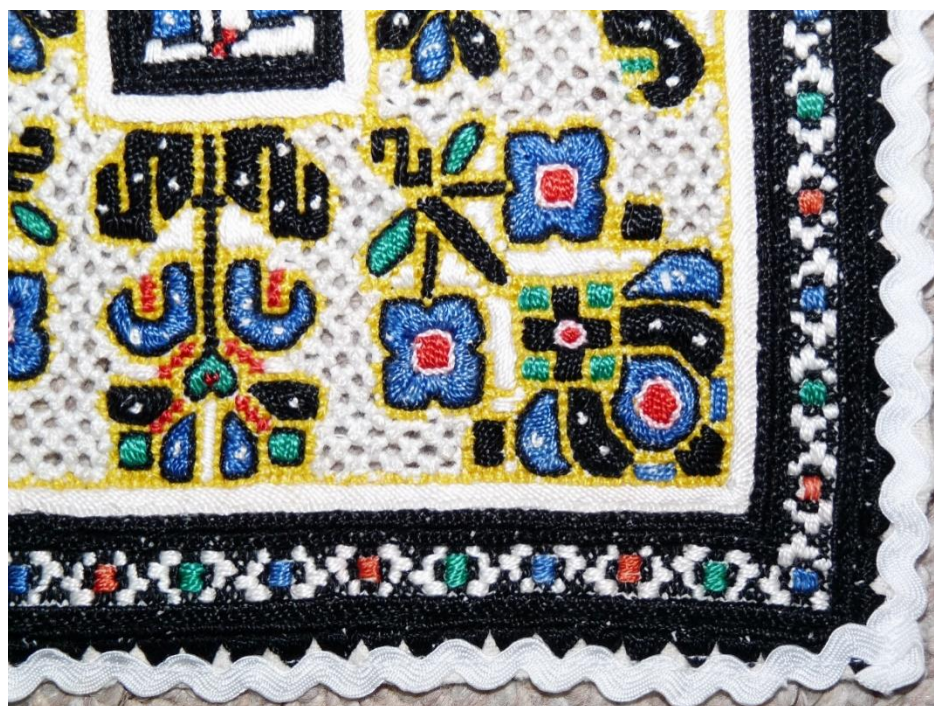
Kapesník

Střevíce

Holenky

Mašle

ad 2) Příloha č. 11 - Fotografie detailu mužského vyšívání²¹

²¹ Dostupné z: vlastní fotografie

ad 2) Příloha č. 12 – Fotografie detailu ženských pletených punčoch²²

²² Dostupné z: vlastní fotografie

ad 2) Příloha č. 13 - Fotografie vlčnovského kroje²³

²³ Dostupné z: Fotografie od Rostislava Pijáčka

ad 2) Příloha č. 14 – Fotografie kunovického kroje²⁴

²⁴ Dostupné z: Fotografie od Rostislava Pijáčka

ad 2) Příloha č. 15 – Pracovní list

Napiš název jednotlivých krojových částí ☺ (kluci popisují mužský kroj, holky ženský kroj)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

Příloha č. 3: Přílohy k třetímu projektovému bloku

ad 3) Příloha č. 1 – Pracovní list 1

1. Jméno, které slaví svátek 18. září? (zakroužkuj si poslední písmeno)

2. Jaký je název pro mužské krojové kalhoty? (zakroužkuj si čtvrté písmeno)

3. O velikonocích přivazují děvčata chlapcům na pomlázku.....(zakroužkuj si třetí písmeno)

4. Jak se nářečně nazývá vinohradnická stavba ve Vlčnově? (zakroužkuj si čtvrté písmeno)

5. Jaký je název zvířete, které o hodech vozí chasa po vesnici v nazdobeném voze?
(zakroužkuj si páté písmeno)

6. Jak se jmenuje nejvýznamnější stavba v obci Hradčovice? (zakroužkuj si první písmeno)

TAJENKA:

ad 3) Příloha č. 2 – Pracovní list 2

1. Jméno, které slaví svátek 18. září? (zakroužkuj si šesté písmeno)

2. Symbol Vánoc (nacházíme pod ním dárečky). (zakroužkuj si první písmeno)

3. Když se koná tradice vítání jara, nosí děvčata ozdobenou větvíčku, která se nazývá...(zakroužkuj si třetí písmeno)

4. Jaký je název pro mužské krojové kalhoty? (zakroužkuj si čtvrté písmeno)

5. Jak se jmenuje zámek v Bojkovicích? (zakroužkuj si čtvrté písmeno)

6. Jak se jmenuje nejvýznamnější stavba v obci Hradčovice? (zakroužkuj si první písmeno)

7. Jak se jmenuje tradice, která se ve vaší obci koná vždy poslední víkend v říjnu, na svátek Všetech svatých? Zakroužkuj si poslední – čtvrté písmeno

TAJENKA:

ad 3) Příloha č. 3 – Pracovní list 3

1. Jak se jmenuje nejvýznamnější stavba v obci Hradčovice? (zakroužkuj si první písmeno)

2. Jméno, které slaví svátek 18. září? (zakroužkuj si šesté písmeno)

3. Jaký je název zvířete, které o hodech vozí chasa po vesnici v nazdobeném voze?
(zakroužkuj si páté písmeno)

4. Když se koná tradice vítání jara, nosí děvčata ozdobenou větvíčku, která se nazývá...
(zakroužkuj si páté písmeno)

5. Pomlázka, kraslice, mašle atd. jsou symbolu svátku, který se nazývá... (zakroužkuj si čtvrté písmeno)

6. Jaký je název pro mužské krojové kalhoty? (zakroužkuj si první písmeno)

7. Jak se jmenuje tradice, která se ve vaší obci koná vždy poslední víkend v říjnu, na svátek Všech svatých? Zakroužkuj si poslední – čtvrté písmeno

TAJENKA:

ad 3) Příloha č. 4 - Masopust

MASOPUST

Období masopustu začíná od Tří králů a trvá až do počátku předvelikonočního půstu. Jen v tomto období mohly být dříve uzavírány sňatky (svatby).

Název MASOPUST je složenina dvou slov – maso a půst. Po skončení masopustu tudíž nastal přísný půst od masa a období střídmosti.

Tato tradice pochází až z 9. století a dodržuje se téměř v celé Evropě. Původ této tradice souvisí s oslavou končící zimy a s novou nadějí na lepší úrodu, plodnost, na zdraví, hojnost a blahobyť.

Masopust se každoročně koná i v Hradčovicích a probíhá tak, že se mládež oblečená do různých kostýmů sejde na návsi obce a za doprovodu dechové hudby jde průvodem skrz celou vesnicí. Je to jeden z nejveselejších zvyků, který se v obci každoročně koná.

ad 3) Příloha č. 5 – Popis masopustních masek z knihy Zima od Dagmar Šottnerové

1. Bába s dědkem v nůši – nosívá na zádech nůši a v ní dítě nebo dědka, které mohou představovat vycpané loutky. Může to však být i naopak: dítětem či dědkem může být člověk a před sebou v předklonu má loutku babky.

2. Žid – někdy tato postava měla na hlavě cylindr, zdobený husími křídly, přes obličej dlouhé vousy, brýle bez skel a přes rameno přehozený ranec. Žid měl dlouhý kabát nebo oděv pošíť kousky barevných látek. Někdy měl na obličejí připevněn dlouhý červený nos. Byl symbolem zmatku, krádeží a smlouvání, a proto také jeho úkolem v masopustním průvodu bylo krást a následně ukradené věci prodávat či o ně smlouvat. Choval se nevybíravě, často něco požadoval, a kdo mu nevyhověl, dostal rancem či pytlím přes záda.

Podoba žida na Slovácku byla však trochu jiná. Zdejší maska žida se skládala ze saka, klobouku, nosil pytel stěpů přes rameno, brýle, pejzy apod.

3. Nevěsta – za tu se převlékali muži, kteří si výrazně nalíčili obličej a doprovázel je samozřejmě ženich.

4. Obecní policajt – jeho vzhled odpovídá klasice.

5. Smrt – v bílé plachtě, se strašidelným obličejem a kosou v ruce naháněla strach.

ad 3) Příloha č. 6 – Popis k výrobě masky

KAŠÍROVANÁ MASKA

Pomůcky: Noviny natrhané na dvoucentimetrové proužky, lepidlo na tapety, nafukovací balonek, miska, krabička, do které balonek umístíme, hedvábný papír, temperové barvy, štětec, kelímek s vodou, paleta na míchání barev.

Postup:

- nafoukneme balonek, lepidlo na tapety nalejeme do misky
- proužky novin namáčíme do lepidla a lepíme je na polovinu balonku tak, aby se překrývaly, neustále uhlazujeme rukou (alespoň čtyři vrstvy novinových proužků)
- máme hotový základ masky
- jako poslední vrstvu nalepíme stejným postupem proužky hedvábného papíru (alespoň dvě vrstvy)
- balonek propíchneme a masku necháme schnout (pomůžeme si fénem na vlasy)
- po vysušení vyřežeme do masky otvor na oči a ústa a masku libovolně pomalujeme temperovými barvami

ad 3) Příloha č. 7 – Říkaneky k tradici Vítání jara

Neseme, neseme nové letéčko,

bud'ťte babičky veselé, veselé.

Pod okénka sedajte, gořalenky pijajte,

svatý Jiří vstává, zemi odmykává,

aby tráva růstla, všelijaké kvítí.

Modrá leluja, kde jsi bývala?

U studánky, u milenky ruce, nohy mývala.

Paní mámo krásná, dej nám lžičku másla,

jestli je to maličko, přidej ještě vajíčko.

Dvě, tři, to Vám paní mámo patří.

Nesu, nesu Marka,

na oleji smaženého

a ve vodě vařeného.

A ty Marku krásný,

kdes ty husy pásł?

Pásł sem jich pod dubem,

s mlynářovým Jakubem.

S octem, s cibulů,

s mlynářovým Mikulů.

ad 3) Příloha č. 8 – Popis hudebně pohybové činnosti

Židličkovaná

- na koberec se postaví do kruhu židle (počet židlí je o jednu menší než počet žáků)
- učitel pouští hudbu, žáci při hudbě tancují a pohybují se po kruhu kolem židlí
- jakmile učitel hudbu přeruší, žáci se snaží co nejrychleji posadit na jednu ze židlí
- protože je žáků o jednoho více než židlí, na jednoho žáka židle nevyjde a ten vypadává ze hry a s sebou si vezme jednu židli
- zmenšuje se tudíž počet židlí i počet žáků, až nakonec zůstanou dva žáci a jedna židle – zvítězí žák, který si sedne rychleji

Příloha č. 4: Didaktický test

Didaktický test pro 4. ročník ZŠ

Dívka

X

Chlapec

1) Z nabídky tradičních zvyků vyber 5 pro tebe nejznámějších, které se dodržují v okolí tvého bydliště nebo přímo ve vaší obci:

a) Masopust

e) 1. máj

b) Obchůzka „Lucií“

f) Vinobraní

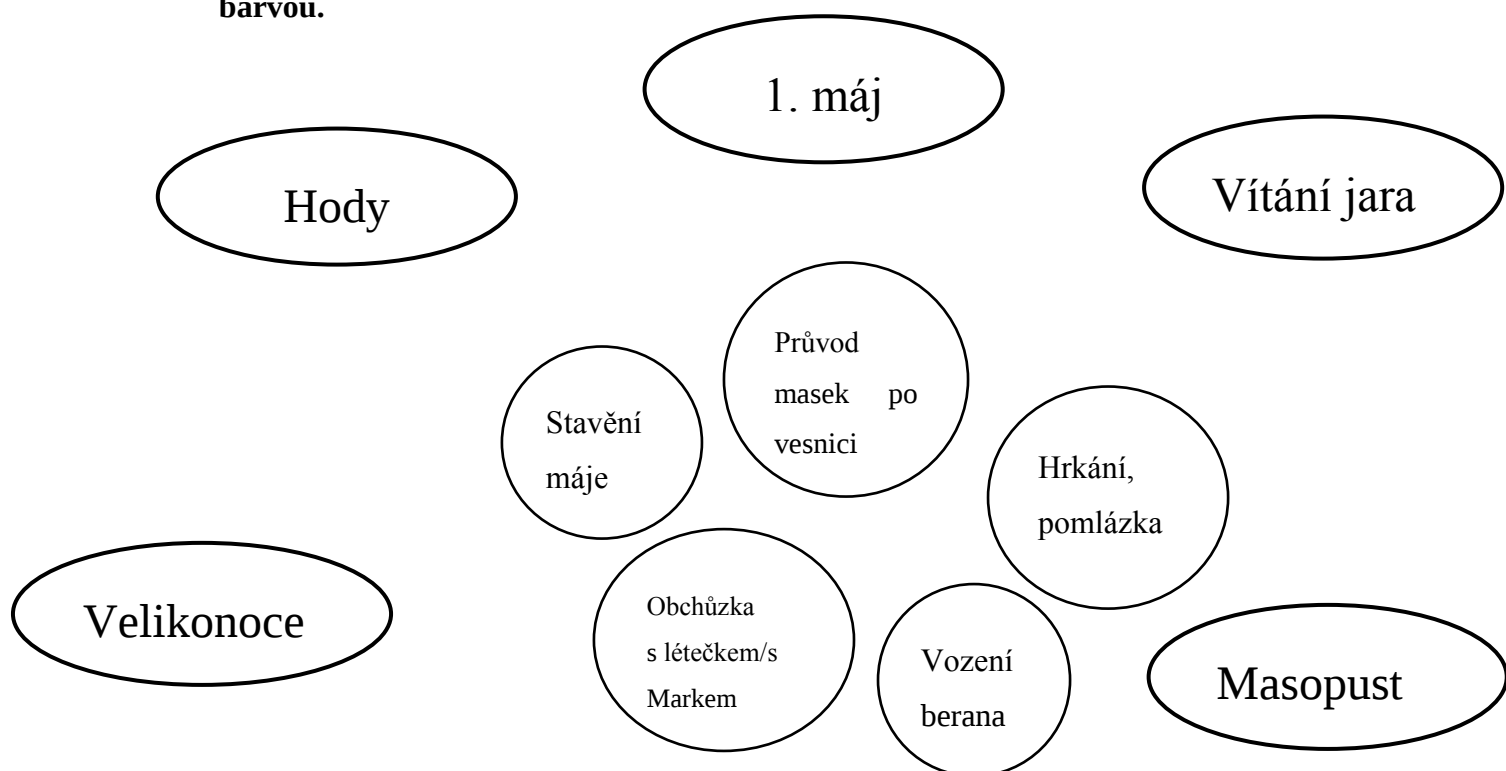
c) Hrkání o Velikonocích

g) Vítání jara

d) Dožínky

h) Hody

2) Které činnosti patří k jednotlivým tradicím? Vybarvi správnou dvojici stejnou barvou.

3) Poznáš hradčovický kroj? Zakroužkuj správný obrázek.

4) Jak bys jednoduše popsal/a hradčovický kroj (chlapci – mužský, dívky – ženský).

Při které příležitosti se kroj ve vaší obci nosí? Uveď alespoň 2 příklady.

5) Zkus jednoduše vysvětlit následující pojmy:

- Fúsa –
- Žufánek –
- Čagan –
- Krúžlat –
- Špagát –

6. Před Velikonocemi se ve vaší obci dodržuje tradice, ze které máte největší radost právě vy, děti. Jak se tato tradice jmenuje?

7. Zvládneš doplnit vynechaná slova?

Neseme, neseme nové,
bud' te babičky veselé, veselé.
Pod okénka,
gořalenky
Svatý Jiří vstává, zemi,
aby tráva růstla, všelijaké,
modrá, kde jsi bývala?
U studánky, u milenky ruce, nohy mývala.
Paní krásná,
dej nám lžičku,
jestli je to maličko, přidej ještě,
Dvě, tři, to Vám paní mámo patří.

Nesu, nesu,
na oleji smaženého
a ve vařeného.
A ty Marku krásný,
kdes ty pásli?
Pásli sem jich pod
s mlynářovým Jakubem.
S octem, s,
s mlynářovým Mikulášem.

8. Pokus se přiřadit k obrázku jeho název a poté ho zakroužkuj barvou podle toho, do které kategorie bys ho zařadil/a.

Církevní památky

Hrady a zámky

Lidová architektura

Příklad: 1)

2)

3)

4)

5)

6)

7)

8)

9)

a) Bazilika na Velehradě

b) Dominikánský klášter v Uherském Brodě

c) Poutní místo u Svatého Antonína

d) Zámek Buchlovice

e) Archeoskanzen Modrá

f) Zámek Světlav

g) Vinařské budy Vlčnov

h) Hrad Buchlov

ch) Zřícenina hradu Cimburk

9. BONUSOVÝ ÚKOL ☺

V rébusu se skrývá název jedné tradice, která se také dodržuje ve vaší obci. Zkus rébus vyluštit a vysvětlí, co dané slovo znamená.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
●	○	□	♥	∩	♠	?	^	=	]

K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
*	+	<	:	&	#	Q	>	!	@

U	V	W	X	Y	Z
♪	%	W	X	[	©

< ● ! & # ♫ ! @